

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Kriminalita jako nežádoucí společenský jev
Bakalářská práce

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Kateřina Urbánková**
Osobní číslo: **E18140**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa: Ekonomika pro kriminalisty a celníky**
Téma práce: **Kriminalita jako nežádoucí společenský jev**
Zadávací katedra: **Ústav správních a sociálních věd**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je analýza kriminality v kontextu dopadů těchto jevů na společnost. V rámci analýzy bude řešeno jaké kriminální a delikventní činy jsou nejobvyklejší, jaké jsou preventivní aktivity v této oblasti a jak se zapojuje do této problematiky veřejný i neveřejný sektor.

Osnova:

- Vymezení základních pojmů (kriminologie, sociální patologie a deviace).
- Kriminalita, její příčiny a druhy.
- Prevence kriminality.
- Aktuální přehled situace v České republice.
- Empirická sonda.
- Shmutí a doporučení.

Rozsah pracovní zprávy: **cca 35 stran**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5046-0.
GIDDENS, Anthony, SUTTON, Philip W., ed. Sociologie. Praha: Argo, 2013. ISBN 978-80-257-0807-1.
GRIVNA, Tomáš, MIROSLAV SCHEINOST a IVANA ZOUBKOVÁ. Kriminologie. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.
KOUKOLÍK, František a JANA DRTILOVÁ. Vzpouza deprivantů: nestvůry, nástroje, obrana. Nové, přeprac. vyd. Praha: Galén, c2006. Makropulos. ISBN 978-80-7492-120-9.
SVATOŠ, Roman. Kriminologie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-389-6.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jan Mandys, Ph.D.**
Ústav správních a sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **1. září 2020**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2021**

L.S.

prof. Ing. Jan Stejskal, Ph.D.
děkan

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. září 2020

Prohlašuji:

Práci s názvem Kriminalita jako nežádoucí společenský jev jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 22. 4. 2021

Kateřina Urbánková v. r.

PODĚKOVÁNÍ

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Janu Mandysovi, Ph.D. za jeho odbornou pomoc, cenné rady i poskytnuté materiály, které mi velice pomohly při zpracování této práce. Zároveň bych ráda poděkovala i účastníkům dotazníkového šetření za vyplnění dotazníku, jenž byl stěžejní pro zpracování empirické části. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat také své rodině a přátelům za podporu ve studiu.

ANOTACE

Bakalářská práce se zabývá problematikou kriminality a její prevence. Nejprve se zaměřuje na základní pojmy, definici kriminality, její příčiny a typy. Následně tato práce popisuje prevenci kriminality a činnosti veřejného a soukromého sektoru v této problematice. Na základě analýzy jednotlivých druhů kriminality určuje nejobvyklejší kriminální a delikventní činy. Na závěr podává práce prostřednictvím dotazníkového šetření přehled o vnímání kriminality občany České republiky, o jejich znalosti prevence kriminality a také o subjektech působících v této problematice.

KLÍČOVÁ SLOVA

kriminalita, příčiny kriminality, druhy kriminality, prevence kriminality, veřejný sektor, soukromý sektor

TITLE

Criminality as an undesirable social phenomenon

ANNOTATION

The bachelor thesis deals with the issue of criminality and its prevention. At first it focuses on a basic terms, a definition of criminality, its causes and types. Then this thesis describes a crime prevention and an activities of public and private sector in this problematics. Based on the analysis of individual types of crime it determines the most common crimes and delinquent acts. In conclusion the thesis provides an overview through a questionnaire survey about perception of criminality by citizens of the Czech Republic, about their knowledge of the crime prevention and also about an entities operating in this problematics.

KEYWORDS

criminality, causes of crime, types of crime, crime prevention, public sector, private sector

OBSAH

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK.....	9
SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK	10
ÚVOD.....	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	12
1.1 Kriminologie	12
1.1.1 Vztah k ostatním vědám	13
1.2 Sociální patologie a deviace	14
2 KRIMINALITA, JEJÍ PŘÍČINY A DRUHY.....	16
2.1 Faktory působící na pachatele trestné činnosti.....	17
2.1.1 Biologické faktory	17
2.1.2 Psychologické faktory.....	17
2.1.3 Sociologické faktory	18
2.2 Druhy kriminality.....	20
2.2.1 Násilná kriminalita.....	21
2.2.2 Mravnostní kriminalita	21
2.2.3 Majetková kriminalita.....	22
2.2.4 Ostatní kriminalita	22
2.2.5 Zbývající kriminalita.....	23
2.2.6 Hospodářská kriminalita	24
2.2.7 Vojenské a protiústavní činy.....	24
3 PREVENCE KRIMINALITY	26
3.1 Dělení prevence kriminality	26
3.1.1 Podle obsahového zaměření.....	26
3.1.2 Podle okruhu adresátů.....	27
3.2 Prevence kriminality prováděná veřejným sektorem.....	29
3.2.1 Republiková úroveň.....	29
3.2.2 Krajská úroveň.....	31
3.2.3 Lokální úroveň.....	31
3.3 Prevence kriminality prováděná soukromým sektorem.....	32
4 AKTUÁLNÍ PŘEHLED SITUACE V ČESKÉ REPUBLICĚ.....	35
4.1 Vývoj celkové registrované kriminality v letech 2000–2020	36
4.2 Struktura kriminality podle jednotlivých druhů v roce 2020	37

4.2.1	Násilná kriminalita.....	38
4.2.2	Mravnostní kriminalita	39
4.2.3	Majetková kriminalita.....	41
4.2.4	Ostatní kriminalita	42
4.2.5	Zbývající kriminalita.....	44
4.2.6	Hospodářská kriminalita	45
4.2.7	Vojenské a protiústavní činy.....	47
5	KRIMINALITA POHLEDEM VEŘEJNOSTI	48
5.1	Metodologie	48
5.2	Deskripce výzkumného vzorku.....	49
5.3	Interpretace zjištěných dat.....	50
5.3.1	Vnímání kriminality.....	50
5.3.2	Prevence kriminality	56
5.3.3	Subjekty působící v prevenci kriminality	61
6	SHRNUTÍ A DOPORUČENÍ	71
	ZÁVĚR	73
	POUŽITÁ LITERATURA	74
	PŘÍLOHY	78

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1 – Vývoj celkové registrované kriminality v letech 2000–2020	36
Obrázek 2 – Struktura registrované kriminality a objasněné kriminality dětí.....	37
Obrázek 3 – Násilné registrované činy.....	38
Obrázek 4 – Násilné objasněné činy spáchané dětmi.....	39
Obrázek 5 – Mravnostní registrované činy	40
Obrázek 6 – Mravnostní objasněné činy spáchané dětmi	40
Obrázek 7 – Majetkové registrované činy.....	41
Obrázek 8 – Majetkové objasněné činy spáchané dětmi.....	42
Obrázek 9 – Ostatní registrované činy	43
Obrázek 10 – Ostatní objasněné činy spáchané dětmi	43
Obrázek 11 – Zbývající registrované činy.....	44
Obrázek 12 – Zbývající objasněné činy spáchané dětmi.....	45
Obrázek 13 – Hospodářské registrované činy	46
Obrázek 14 – Hospodářské objasněné činy spáchané dětmi	47
Obrázek 15 – Rozdělení respondentů podle pohlaví.....	49
Obrázek 16 – Rozdělení respondentů podle věku	50
Obrázek 17 – Vnímání kriminality jako vážného společenského problému.....	51
Obrázek 18 – Pocit bezpečí občanů.....	52
Obrázek 19 – Nejobávanější trestný čin.....	53
Obrázek 20 – Nejvyužívanější komunikační kanál	54
Obrázek 21 – Osobní zkušenosti s kriminalitou.....	55
Obrázek 22 – Preventivní aktivity	57
Obrázek 23 – Činnost státu v oblasti prevence kriminality.....	58
Obrázek 24 – Názor na Program prevence kriminality	59
Obrázek 25 – Finanční náročnost Programu prevence kriminality	61
Obrázek 26 – Opatření snižující kriminalitu v České republice.....	62
Obrázek 27 – Úloha Policie ČR	63
Obrázek 28 – Úkoly Policie ČR.....	64
Obrázek 29 – Úkoly Bílého kruhu bezpečí	65
Obrázek 30 – Názor na dobrovolníky zapojené do preventivní činnosti	67
Obrázek 31 – Znalost postupu v případě setkání s kriminalitou	68
Obrázek 32 – Vyhledání pomoci u organizace zaměřující se na oběti trestných činů	69
Obrázek 33 – Nejdůvěryhodnější organizace pro oběti trestných činů.....	70

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ADHD	syndrom hyperaktivity
BKB	Bílý kruh bezpečí
CAN	syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte
CSA	syndrom sexuálně zneužívaného dítěte
CSEC	syndrom komerčně sexuálně zneužívaných dětí
č.	číslo
ČR	Česká republika
Kč	Koruna česká
lat.	latinský
MMD	minimální mozková dysfunkce
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
např.	například
NNO	nestátní neziskové organizace
odst.	odstavec
PČR	Policie České republiky
PS MV	Poradní sbor pro situační prevenci kriminality
RVPPK	Republikový výbor pro prevenci kriminality
sb.	sbírka
tzv.	takzvaný

ÚVOD

Kriminalita se jako nežádoucí jev vyskytuje ve společnosti již od nepaměti. Tento negativní jev se promítá do každodenního života všech lidí po celém světě, ovlivňuje jednání občanů a způsobuje další společenské problémy. Kriminalitu zapříčiňuje mnoho různorodých faktorů, jež působí na pachatele trestné činnosti. Současně lze tento nežádoucí jev dělit podle předmětu útoku na jednotlivé druhy. Jelikož se kriminalita ve společnosti vyskytuje po dlouhá staletí, pravděpodobně i z tohoto důvodu se postupem času objevovaly myšlenky, jak jejímu šíření zabránit. Jedním z neúčinnějších řešení se stala prevence kriminality, která se snažila páčání trestných činů zamezit již v počátku či alespoň snížit jejich počet. V dnešní době je toto odvětví velice rozvinuté a na problematiku prevence kriminality se zaměřuje nespočet státních i nestátních organizací.

Tato bakalářská práce se rozděluje do šesti částí. První část se zabývá základními pojmy, kterými jsou kriminologie a její vztah k ostatním vědám, sociální patologie a deviace. Druhá kapitola se podrobněji zaměřuje na problematiku kriminality a delikvence i pachatele trestné činnosti. Vysvětluje možné příčiny, které mohou ovlivnit jednání jedince a způsobit jeho kriminální chování. Zároveň se také zabývá jednotlivými druhy kriminality, které přibližuje na konkrétních příkladech. Třetí část této bakalářské práce detailněji charakterizuje prevenci kriminality, kterou dále rozděluje podle příslušných kritérií. Současně popisuje preventivní aktivity vykonávané veřejným i soukromým sektorem a organizacemi jim podřízenými. Čtvrtá kapitola podává nejprve přehled o registrované kriminalitě spáchané mezi lety 2000 až 2020 a posléze uvádí podíl jednotlivých druhů registrované a objasněné kriminality dětí na kriminalitě celkové v roce 2020. Zároveň tyto druhy detailněji rozebírá a přibližuje, které kriminální a delikventní činy byly v tomto období nejčastější. Pátá kapitola na základě dotazníkového šetření podává přehled o vnímání kriminality občany, jejich povědomí o prevenci a subjektech, které ji vykonávají. Šestá kapitola v závěru sumarizuje výsledky dotazníkového šetření a navrhuje doporučení jak současnou situaci v této oblasti zlepšit.

Cílem práce je analýza kriminality v kontextu dopadů těchto jevů na společnost. V rámci analýzy bude řešeno jaké kriminální a delikventní činy jsou nejobvyklejší, jaké jsou preventivní aktivity v této oblasti a jak se zapojuje do této problematiky veřejný i neveřejný sektor.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Tato kapitola definuje základní pojmy probíraného tématu. Nejprve charakterizuje kriminologii, u které dále popisuje její vznik a předmět zkoumání. Zároveň však také rozebírá její vztah k ostatním vědám, mezi které patří trestněprávní nauka, kriminalistika, kriminální politika a sociologie. Následně definuje pojmy sociální patologie a sociální deviace, líčí vznik termínu sociální patologie, vymezuje sankci i předmět bádání obou zmiňovaných pojmů.

1.1 Kriminologie

Odborný pojem kriminologie (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019) byl vytvořen na základě spojení dvou slov – latinského *crimen* (zločin) a řeckého *logos* (věda, nauka, učení). Dá se tedy říci, že kriminologie doslovně označuje nauku o kriminalitě (zločinnosti).

První zmínka o využití tohoto pojmu je datována do roku 1879 a připisována francouzskému antropologovi Paulu Topinardovi. Roku 1885 se tento termín objevil v knize italského právníka Raffaela Garofala se stejnojmenným názvem *Criminologia*. Již před vydáním Garofalova díla se však otázkou zločinnosti zabýval i italský filosof Cesare Beccaria, jehož studie *O zločinech a trestech* vydaná roku 1764 výrazně vystupovala proti tehdejší trestní legislativě i justici. Z tohoto důvodu vyvolala jeho práce v Evropě 18. století veliký rozruch. Rovněž dílo Angličana Johna Howarda *Stav věznic v Anglii a Walesu* pocházející z roku 1777 velmi zapůsobilo na veřejné mínění svou kritickou studií věznic, které autor navštívil během studií. Později i sám John Howard navrhl jejich reformu. První kriminální statistiky a jejich analýzy vznikaly v 19. století především ve Francii a v Belgii. Ve druhé polovině 19. století již kriminologie vystupovala jako samostatná vědní disciplína a v závislosti na historicko-spoolečenském vývoji se rozšířil i předmět jejího zkoumání. Tím již nebyl pouze zločin, ale i pachatel, oběť a příčiny vedoucí ke spáchání zločinu (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Novotný, Zapletal a kol., 2004).

Dle Svatoše (2012, s. 16) je tedy kriminologie „*samostatná, interdisciplinární věda, která zkoumá pomocí teoretických postupů a empirických metod:*

- *kriminalitu (zločinnost), její stav, strukturu a dynamiku a její příčiny a predikci,*
- *její pachatele,*
- *její oběti,*
- *vzájemný vztah mezi pachateli a oběťmi,*
- *její kontrolu, tedy sankční systém – jeho účinnost a prevenci.“*

Samostatnost této vědy určuje její specifický předmět zkoumání, kterým je zločinnost. Kriminologie se považuje za nauku multidisciplinární, jelikož kriminalita jako sociálně patologický fenomén má několikero aspektů, které je mezi sebou nutno přebírat, zaznamenávat, harmonizovat a slučovat. Současně je i vědou interdisciplinární, protože převádí s využitím syntézy multidisciplinárně získané poznatky. Na kriminologii lze nahlížet také jako na vědu empirickou z toho důvodu, že výsledky kriminologického výzkumu musí být dále přezkoumány. V neposlední řadě se také tato věda považuje za teoretickou, jelikož určuje předpoklady, které následně srovnává s již získanými znalostmi z empirického zkoumání (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Svatoš, 2012).

1.1.1 Vztah k ostatním vědám

Trestněprávní nauka se považuje za normativní vědu orientovanou na trestní právo hmotné i procesní. Do svého bádání zařazuje právnické metody a usiluje o spravedlivé rozhodování. Kriminologie naopak zkoumá kriminalitu jako reálně se vyskytující jev. Je podněcována snahou o poznání pravdy, jelikož posuzuje efektivnost trestní legislativy, trestních soudních sporů, trestů a ochranných opatření. Zároveň při svém zkoumání využívá způsoby empirických věd. Kriminologie je pro právníky zabývající se trestním právem odrazem reality ve společnosti a současně může tato věda prostřednictvím svých znalostí pomoci při tvorbě legislativních reforem (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Novotný, Zapletal a kol., 2004).

Hlavním úkolem **kriminalistiky** je formulace účinných metod odhalování a vyšetřování trestné činnosti, které následně předává policejním a justičním orgánům i znalcům. Zároveň se zasazuje o vytváření efektivních způsobů možné prevence kriminality. Vztah obou disciplín je proto velice důležitý. Kriminalistika využívá kriminologických poznatků, jež uplatňuje k tvorbě kriminalistických metod. Kriminologie oproti tomu přejímá nová zjištění z vyšetřování zločinů, která přispívají ke zvyšování rychlosti a účinnosti trestního postihu (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Novotný, Zapletal a kol., 2004).

Do celkového politického systému patří i **kriminální politika**, jež se soustřeďuje na kriminalitu jako na politický problém. Její podstata spočívá hlavně v reformách trestního práva. V užším pojetí posuzuje kriminální politika účinnost trestního systému a orientuje se na trestněprávní kontrolu kriminality. V širším pojetí se zabývá i systémem sociální kontroly kriminality, tudíž řeší i neprávní otázky. Kriminologie poskytuje politice zjištěné

kriminologické poznatky a kriminální politika tyto údaje hodnotí, klasifikuje a dále obohacuje (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Svatoš, 2012).

Sociologie (Svatoš, 2012) představuje společenskou vědu, která popisuje strukturu společnosti, její formy, sociální skupiny a jejich vzájemné působení. Vyskytují se zde však i fenomény, které mohou být důležité pro kriminologii. Sociologie zprostředkovává kriminologii znalosti o sociálních faktorech podporujících kriminalitu a ta jí následně předává výsledky empirických šetření, které jsou součástí sociologických teorií.

Ostatní vědní obory jako např. forenzní psychologie, soudní psychiatrie, soudní lékařství a soudní inženýrství umožňují kriminologii získávat nepřehledné množství dalších nezbytných poznatků (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019).

1.2 Sociální patologie a deviace

Pojmem **sociální patologie** (Fischer a Škoda, 2014) z lat. slova pathos (utrpení, chudoba) lze rozumět souhrnné pojmenování pro škodlivé, abnormální a nepřijatelné jevy ve společnosti. Tyto fenomény jsou vždy vnímány jako negativní, jelikož ve vysoké míře ohrožují celou společnost i jednotlivce. Za sociálně patologické jevy jsou považovány veškeré postizitelné formy deviantního jednání (Danics, Dubský, Kamín a Urban, 2009).

„Sociální patologie se tedy zabývá zákonitostmi takových způsobů chování, které společnost hodnotí jako nežádoucí, protože porušují její sociální, morální či právní normy.“ (Fischer a Škoda, 2014, s. 15–16)

Za vznikem tohoto pojmu stojí britský sociolog Herbert Spencer, jenž byl zastáncem tzv. organicistického proudu v sociologii. Tento směr se zabývá podobností rysů lidského společenství a biologického organismu. Mezi těmito prvky poté nachází společné znaky patologie branné jako nemoci jednotlivce a patologie celé společnosti. Výkladem tohoto termínu se zabýval i francouzský sociolog Émile Durkheim, jenž nahlížel na sociální patologii jako na vědu o chorobách a nepříznivých jevech určité společnosti, které tvoří její organickou součást (Fischer a Škoda, 2014).

*„**Sociální deviace** (z lat. deviatio – odchylka, úchylka) je definována jako způsob jednání, které není konformní vůči společenské normě, jež je akceptována většinou populací.“* (Fischer a Škoda, 2014, s. 16)

Deviantní způsob chování poté znamená porušení jakéhokoli společenského normativu. Na rozdíl od sociální patologie nemusí být deviace vnímána společenstvím osob nebo jedinců pouze jako negativní jev, ale také jako jev pozitivní (Fischer a Škoda, 2014). Z toho důvodu nemusí být deviantním chováním pouze nerespektování normy, ale současně také její přehánění a dovádění do extrému (Danics, Dubský, Kamín a Urban, 2009).

K podpoře konformity (přizpůsobení se převládajícím společenským nárokům) a ochraně před nekonformním jednáním slouží sankce, která představuje jakoukoli reakci ostatních lidí na jednání jednotlivce nebo skupiny. Tato odezva může mít buďto charakter pozitivní (odměna za konformitu) nebo negativní (trest za nekonformitu). Sankcionování se může dále dělit na neformální, které představuje spontánnější a méně organizovanou reakci na chování. Formální sankce vykonávají specifické orgány, především soudní nebo vězeňské, které zabezpečují respektování určitého souboru norem (Giddens a Sutton, ed., 2013).

Předmětem zkoumání sociální patologie i sociální deviace (Fischer a Škoda, 2014) je především jednatel, ale zároveň také nacházení a vykládání příčin jeho deviantního chování.

2 KRIMINALITA, JEJÍ PŘÍČINY A DRUHY

Druhá kapitola se orientuje na definování kriminality, její popis podle různých vědních pohledů a rozdělení kriminality dle možností jejího poznání. Současně také charakterizuje delikvenci. Následně se zaměřuje na popis pachatele trestných činů a uvádí jednotlivé faktory ovlivňující jeho chování, které dělí na biologické, psychologické a sociologické. Závěrem vymezuje jednotlivé druhy kriminality a popisuje je na vybraných příkladech.

Kriminalitu (z lat. slova crimen – zločin) lze definovat jako „*souhrn trestných činů spáchaných na určitém území za určité období.*“ (Svatoš, 2012, s. 26)

Na pojem kriminalita je možné nahlížet z mnoha pohledů. Nejobecnější pojetí uvádí, že kriminalita je sociálně patologický jev. Z legálního neboli juristického pojetí se jedná o chování, které je posuzováno jako trestný čin. Sociologické pojetí naopak popisuje zločinnost jako jednání, jež vykazuje nějakou odchylku nebo je deviantní (Svatoš, 2012).

Kriminalita se člení dle možností jejího poznání na skutečnou (celkovou), registrovanou (zjevnou) a latentní (skrytou, neregistrovanou). **Skutečná kriminalita** představuje ideální variantu, tedy kdyby byla existence všech spáchaných trestných činů odhalena. Celková kriminalita zahrnuje kriminalitu latentní i registrovanou. **Kriminalita registrovaná** je naopak více realističtější, protože uvádí, kolik trestných činů bylo skutečně zjištěno a zaevidováno. Informace o zjevné kriminalitě jsou uvedeny v oficiálních statistikách. **Latentní kriminalita** popisuje část spáchané trestné činnosti, která nebyla odhalena ani zaevidována v oficiálních statistikách. Jedná se o rozdíl skutečné a registrované kriminality. Skrytá kriminalita se dále dělí na černá čísla představující trestnou činnost, o které se orgány činné v trestním řízení nedozvěděly a šedá čísla, o nichž měly orgány povědomí, ale z nějakého důvodu nebyla tato data vložena do statistik (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Novotný, Zapletal a kol., 2004; Svatoš, 2012).

Delikvence (z lat. slova delinquere – provinit se) představuje „*chování, které se týká nejen kriminality. Zahrnuje také činy, které nejsou tzv. jinak trestné. Patří sem například přestupky, dále trestná činnost osob ve věku mladším než 15 let, kdy nelze trest z důvodu věku uložit. Velmi často bývá pojem delikvence používán v souvislosti s nežádoucím a nepřijatelným chováním dětí a mládeže.*“ (Fischer a Škoda, 2014, s. 170)

2.1 Faktory působící na pachatele trestné činnosti

Pachatele lze chápat jako „osoby, které se dopustily činů označených zákonem jako trestné činy, ale i některé osoby, které orgány činné v trestním řízení trestně nestíhají.“ (Novotný, Zapletal a kol., 2004, s. 113)

Mezi tyto specifické pachatele (Svatoš, 2012), kteří nejsou trestně stíháni, patří trestně neodpovědné osoby, osoby již potrestané za daný čin, potenciální pachatelé a osoby, jejichž jednání je sociálně patologické.

2.1.1 Biologické faktory

Podstatným faktorem ovlivňujícím pachatele trestné činnosti je jeho **pohlaví**. Muži mají obecně větší tendenci ke kriminálnímu jednání a to až v poměru 10 : 1 ve srovnání se ženami. Příčinou tohoto jevu může být agresivnější a sociálně prudší chování mužů za účelem seberealizace. Dále kriminalitu ovlivňuje i mužský pohlavní hormon testosteron, který má za následek větší sklon k agresivnímu jednání (Fischer a Škoda, 2014).

Zásadní roli hraje také **stáří** pachatele, jelikož převážná většina pachatelů trestné činnosti je mladého věku. Podstatná část vězňů jsou mladí jedinci mužského pohlaví do 26 let. Věk opakovaně vězněných pachatelů je poté povětšinou do 30 let (Fischer a Škoda, 2014).

Mezi další faktory se řadí **vrozené předpoklady k určitým způsobům reagování**, které mohou být u pachatele zaznamenány již v prenatálním a perinatálním období. Příčinou těchto dispozic jsou vrozené fyzikálněchemické procesy v nervové soustavě člověka. Vyskytují se především u jedinců, kteří mají zvýšenou dráždivost, tedy vyšší sklon k náhlému jednání a nižší toleranci frustrace (Fischer a Škoda, 2014).

Do biologických faktorů rovněž patří i **rané poruchy a poškození centrálního mozkového systému**, které představují biochemické a fyziologické abnormality ve vývoji jedince. Značný vliv na pachatele trestné činnosti má především minimální mozková dysfunkce (MMD), jež se projevuje poruchami chování a syndrom hyperaktivity (ADHD), vyznačující se hyperkinetickými poruchami (Fischer a Škoda, 2014).

2.1.2 Psychologické faktory

Významným psychologickým faktorem jsou **mentální schopnosti**, které pachatel získává z důvodu dědičné podmíněnosti již při svém narození. Ačkoliv se inteligence jedinců

konající trestné činy může pohybovat na stupnici od mentální retardace až po genialitu, pachatelé trestné činnosti jsou především ti jednotlivci, kteří mají rozumovou schopnost na nižší úrovni (Fischer a Škoda, 2014). Důvodem je jejich nedostatečně vyvinuté kritické myšlení, díky kterému nedovedou dostatečně analyzovat danou situaci a posoudit následky svého chování (Grivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019).

Poruchy osobnosti představují častý psychologický faktor ovlivňující pachatele trestné činnosti. Tyto poruchy jsou považovány za vžité a stálé druhy jednání, které se vyznačují odchylkami od vnímání vztahu jednotlivce k ostatním jedincům i celé společnosti, zejména pak jejím normám. Jsou konstantní a obsahují rozličné okruhy chování i mentální činnosti. Mezi tyto poruchy spadá disociální porucha osobnosti (antisociální, asociální), která se vyznačuje nepřetržitým porušováním sociálních norem a podstatnými rysy antisociální osobnosti jako jsou např. bezohlednost, podvádění, zvýšená agresivita, neodpovědnost nebo absence empatie a svědomí. Významná část vězeňská populace v rozvinutých státech je tvořena právě jedinci s touto poruchou osobnosti. Další poruchou, která se vyznačuje obtížemi s emocionalitou, je emočně nestabilní porucha osobnosti (agresivní, výbušná), která bývá v praxi většinou poruchou smíšenou. K poruchám osobnosti se rovněž řadí i poruchy sexuální preference (Fischer a Škoda, 2014; Koukolík a Drtilová, 2006).

Významnými faktory jsou rovněž i **dynamické vlastnosti osobnosti** (temperament), které se projevují v jednání jedince, ale i v jeho odezvě na různé podněty. Největší náchylnost k poruchám jednání mají dle tohoto rozdělení osobnosti cholericí. Tento typ je popisován jako impulzivní, má tendenci k výbuchům hněvu, hůře kontroluje své jednání, chová se nerozváženě a jeho reagování může být někdy zcela bez zábran (Fischer a Škoda, 2014).

2.1.3 Sociologické faktory

Rodina je jedním z nejdůležitějších faktorů působících na pachatele, protože v jejím prostředí si jedinec formuje své vlastní vzorce chování. V případech, kdy je osobnost rodičů anomální, stojí za neschopností zabezpečit potřebnou péči a nedostatečností výchovy různorodé příčiny. Mnohdy ovšem i sami rodiče vykazují známky asociálního či antisociálního jednání. Dalším důležitým vlivem působícím na jedince je schopnost rodiny naplňovat svoje funkce a způsob jakým tak činí. V případě, že rodina nefunguje a je dysfunkční ba až afunkční, nenaplňuje tuto potřebnou funkci a dětem přináší často pouze negativní důsledky. Pro rodinu jsou podstatné všechny její funkce, především však psychická

(emocionální). Pokud tato funkce schází, dochází tím k psychické deprivaci, tedy kvalitativnímu a kvantitativnímu odejmutí podnětů. Nejdůležitější vztah pro dítě představuje jeho vzájemná vazba s matkou a v případě, že tato potřeba není dostatečně naplněna, může u jedince docházet až k poruchám chování. Leckdy se rodina stane dysfunkční až následkem kriminálního chování jejího člena a jeho následným uvězněním. Úplnost rodiny hraje také podstatnou roli, jelikož je možné pozorovat značné odlišnosti v úplné rodině, neúplné rodině, v rodině s adoptovanými dětmi či při výchově jedinců v ústavních zařízeních. Děti, které vyrůstají dlouhou dobu mimo rodinné prostředí, vykazují mnohem častěji známky sociálních poruch. Ovšem jednou z příčin může být také absence jejich vztahu s matkou. V neposlední řadě sociologický faktor rodiny zahrnuje také syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN) (Fischer a Škoda, 2014; Koukolík a Drtilová, 2006).

Dalším faktorem ovlivňujícím pachatele trestné činnosti mohou být také **vrstevnické skupiny**. Členství v takovýchto partách působí na jedince do určité míry a mnohdy v kombinaci s negativními rodinnými vztahy a nezdary ve škole zapříčiňuje jeho asociální či antisociální chování. Pokud jednotlivec neuspokojuje své potřeby seberealizace či sounáležitosti v domácím prostředí nebo ve škole, snaží se jich dosáhnout alespoň ve vrstevnické skupině. Parta vykazující známky asociálního či antisociálního jednání přináší riziko pro všechny její členy, jelikož jim umožňuje předávat si mezi sebou nepřijatelné vzorce chování. V mnoha případech mohou tyto vzorce vygradovat až ke kriminálnímu jednání či poruchám osobnosti. První náznaky takovýchto poruch se začínají objevovat u jedinců mladšího věku (zejména v období základní školy), kteří se stávají nebezpečnými pro společnost ve věku adolescentním (Fischer a Škoda, 2014).

Dosažená **úroveň vzdělání i společenské postavení** mají rovněž podstatný vliv na pachatele trestných činů. Ve většině případů jedinci vykazující známky kriminálního chování rozvíjí své schopnosti i osobnost v nižších vrstvách společnosti a dosahují nižšího stupně vzdělání (Fischer a Škoda, 2014). Následkem tohoto společenského postavení může být výrazně nižší životní úroveň nežli u většiny obyvatel společnosti (Giddens, 2009).

V souvislosti s předchozím faktorem bývají povětšinou pachatelé trestné činnosti **dlouhodobě a opakovaně nezaměstnaní**. Důvodem může být nedostatečné nebo zcela chybějící vzdělání, jakož i absence praxe či pracovních návyků. Tito jedinci také mnohdy

postrádají zájem nedostatečnou kvalifikaci doplnit např. vzdělávacími kurzy (Fischer a Škoda, 2014).

Následkem předchozích dvou faktorů, tedy nízkého vzdělání a společenského postavení v kombinaci s nezaměstnaností vyvstává problematika **trávení volného času**. Mnohdy se jedinci, kteří by mohli využít svůj čas k doplnění chybějících znalostí, snaží naplnit své potřeby a tužby nelegální cestou. Způsob využití volného času také značně ovlivňuje prostředí, ve kterém jedinec žije. Více pachatelů trestné činnosti se vyskytuje ve městech, jelikož je zde nedostačující sociální kontrola a více anonymní prostředí. Kriminalita je zaznamenávána ve větší míře na sídlišťích měst nebo naopak ve vylidněných částech, ve městech průmyslového charakteru či s vyšší migrací obyvatelstva (Fischer a Škoda, 2014).

Podstatným faktorem působícím na pachatele je rovněž **celková úroveň společnosti**, která reflektuje vyvinutost kultury a její sociální strukturu. Důležité jsou také demografické a sociální podmínky, stejně tak zákonodárství, činnost orgánů trestního řízení i ostatních institucí zabývajících se delikvencí a kriminalitou (Fischer a Škoda, 2014).

2.2 Druhy kriminality

Policejní statistiky (Policie ČR, ©2020a) rozdělují kriminalitu na čtyři základní skupiny – obecnou kriminalitu, zbývající kriminalitu, hospodářskou kriminalitu a vojenské a protiústavní činy. Obecná kriminalita zahrnuje dále kriminalitu násilnou, mravnostní, majetkovou a ostatní. Dle Svatoše (2012) se však kriminalita rozděluje pouze na obecnou a hospodářskou, přičemž do obecné spadá mimo násilné, mravnostní, majetkové a ostatní i zbývající kriminalita a vojenské trestné činy. Tato práce se zabývá rozdělením kriminality dle policejních statistik uvedených na stránkách Policie ČR. Obecná kriminalita představuje ovšem pouze souhrnný pojem obsahující další čtyři významné druhy kriminality. Z toho důvodu je v následujícím textu tento termín vypuštěn a práce se zaměřuje na konkrétní druhy od kriminality násilné až po vojenské a protiústavní činy.

Kriminalita páchaná dětmi představuje souhrn činů, kterých se dopustily osoby mladší 18 let (Zákon č. 40/2009 Sb.). Děti lze v tomto pojetí označit také mládež (Zákon č. 218/2003 Sb.). Tyto specifické osoby se ve své podstatě dopouští podobné protiprávní činnosti jako osoby dospělé, avšak odlišné je pojmenování spáchaných skutků. Dospělí pachatelé se dopouští trestných činů, ovšem dětští pachatelé delikventních činů.

Následující text se z důvodu podobnosti spáchaných činů oběma skupinami pachatelů zabývá pouze kriminalitou osob převyšující hranici dospělosti.

2.2.1 Násilná kriminalita

Tento druh kriminality představuje souhrn trestných činů, jejichž cílem je fyzická újma nebo zapříčinění smrti určité osoby, ale i úmysl takovýto čin uskutečnit (Kuchta, Válková a kol., 2005). Násilná kriminalita je považována za nejvážnější a funguje jako indikátor zdárného boje společnosti s kriminalitou. Vysoká míra uskutečněných trestných činů spadajících do této kriminality způsobuje snížení kvality života občanů, jelikož má vliv na jejich vnímání jistoty a bezpečnosti (Svatoš, 2012). Užší pojetí násilné kriminality popisuje záměrné užití fyzického násilí nebo vyhrožování jeho použitím. Širší pojetí ovšem zahrnuje také násilí psychické. Podstatným pojmem pro vysvětlení tohoto druhu kriminality je násilí, jež značí úmyslné využití fyzické síly k napadení druhé osoby, které jí přivodí újmu (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019). Cílem útoku mohou být mimo osob i věci (vloupání) nebo sám pachatel (sebevražda) (Svatoš, 2012). K násilnému chování může jedince motivovat nenávisť (např. vražda ze msty) nebo také jiný záměr (např. loupež) (Novotný, Zapletal a kol., 2004). Násilná kriminalita zahrnuje např. úmyslné ublížení na zdraví, loupež, vraždu, vydírání, vyhrožování či pronásledování, omezování osobní nebo domovní svobody, týrání, ale také násilí směřované proti úřední osobě nebo orgánu veřejné moci či neoprávněný zásah do práva k domu (Policie ČR, ©2020a).

2.2.2 Mravnostní kriminalita

Mravnostní kriminalita je souhrnné označení pro společensky neuznávané činy se sexuálním podnětem, které jsou orientovány proti různým objektům (Svatoš, 2012). Tyto trestné činy jsou hrozbou pro jakoukoli společnost, zasahují do intimity obyvatel, přitahují pozornost médií a mají značné sociální důsledky. Užší pojetí mravnostní kriminality obsahuje sexuální trestné činy, které se vyznačují naplněním sexuálních potřeb takovou formou, jež společnost i trestní zákoník nedovolují (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019). Takovéto trestné činy mají vliv na svobodný a důstojný život jedince a současně se dotýkají i vývoje mládeže (Novotný, Zapletal a kol., 2004). Do užšího vymezení spadá např. pohlavní zneužívání (či jeho komerční forma), znásilnění, soulož mezi příbuznými, sexuální nátlak, svádění k pohlavnímu styku, pornografické trestné činy, ostatní pohlavní úchytky nebo navazování nedovolených kontaktů s dětmi (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Policie ČR, ©2020a). Širší pojetí rozšiřuje sexuální kriminalitu o trestné činy

spojené s prostitucí, tedy o pohlavní styk za určitou odplatu (Svatoš, 2012). V České republice však neexistuje legislativní úprava, která by prostituci označovala za trestnou. Dle zákoníku je však zakázána např. prostituce, která ohrožuje zdravý vývin mládeže, kuplířství, ohrožení a ublížení pohlavní nemocí, obchodování s lidmi nebo ohrožování mravnosti dětí (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Policie ČR, ©2020a).

2.2.3 Majetková kriminalita

Tato kriminalita představuje veškeré protiprávní jednání, které útočí proti majetkovým hodnotám fyzických i právnických osob. Majetková kriminalita tvoří většinou část registrovaných činů, vyznačuje se nízkou objasněností a pachatelé jsou tvořeni ve většině případů mužskou populací. Obecně lze konstatovat, že vývoj tohoto druhu kriminality predikuje i vývoj veškeré ostatní kriminální činnosti (Svatoš, 2012). Trestnou činnost páchanou na majetku lze rozdělit do tří skupin. První jsou trestné činy, u kterých se pachatel zaměřuje na získání majetku. Spadají sem např. různé druhy finančních podvodů, zpronevěra, krádež (vloupání, krádež motorového vozidla nebo jeho obsahu či součástek, kapesní krádež, krádež jízdního kola, krádež v objektu) a lichva. Pro druhou skupinu jsou typické trestné činy poškozující majetek, mezi které patří např. poškozování cizí věci, porušení povinnosti při správě cizího majetku, poškození věřitele a zneužívání vlastnictví. Poslední skupina popisuje trestné činy, které jsou prováděny jinou osobou nežli pachatelem. Charakteristické pro tuto skupinu je např. podílnictví (Novotný, Zapletal a kol., 2004; Policie ČR, ©2020a).

2.2.4 Ostatní kriminalita

Ostatní kriminalita zahrnuje zejména drogovou kriminalitu a kriminalitu proti mládeži. Vyjma těchto druhů kriminality sem ovšem podle policejních statistik spadá také např. výtržnictví, sprejerství, požáry, nedovolené ozbrojování, maření výkonu úředního rozhodnutí a legalizace výnosů z trestné činnosti. **Drogová kriminalita** představuje vzájemný vztah návykových látek a kriminality, kde se oba tyto faktory navzájem podporují. Pachatelé trestné činnosti jsou více postiženi rizikem vzniku problémů s návykovými látkami a jedinci, u kterých se již tyto problémy vyskytují, jsou naopak více ohroženi zahájením kriminální činnosti (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019). Tento druh kriminality se projevuje zejména u mladistvých pachatelů mužského pohlaví, kteří mají mnohdy také problémy se školní docházkou (Koukolík a Drtilová, 2006). Důležitým pojmem této problematiky je droga, která představuje takovou látku, jež může ovlivnit psychiku jedince a zároveň v něm vzbudit závislost. Mezi návykové látky, které mají tyto vlastnosti,

patří např. alkohol, tabák, opiáty, konopné látky či halucinogeny. Drogová kriminalita zahrnuje např. nedovolenou výrobu a držení psychotropních látek a jedů, podávání alkoholu dítěti, šíření toxikomanie, nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou látku či obchod s drogami (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Policie ČR, ©2020a). **Kriminalita proti mládeži (dětem)** je považována za všechny trestné činy vykonané pachateli s trestní odpovědností, které jsou směřovány proti osobám mladším 18 let (Chromý, 2010). Nebezpečnost této kriminality je dána tím, že je mnohdy prováděna v rodinném prostředí a může mít zásadní následky na zdravý vývoj oběti. Zároveň může zvyšovat pravděpodobnost vzniku budoucího kriminálního chování nebo poruch osobnosti (např. zneužívání či zanedbávání může vést k antisociálnímu a sadistickému chování pachatele v budoucnu). Orgány činné v této problematice se zabývají zejména syndromem týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN), syndromem sexuálně zneužívaného dítěte (CSA) a syndromem komerčně sexuálně zneužívaných dětí (CSEC) (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Koukolík a Drtilová, 2006). Kriminalita proti mládeži zahrnuje např. násilí na dětech či jejich zanedbávání, ohrožování výchovy dítěte, únos a obchod s mládeží, duševní, citové či tělesné týrání, svěření dítěte do moci jiného nebo také podávání alkoholu dítěti (Novotný, Zapletal a kol., 2004; Policie ČR, ©2020a).

2.2.5 Zbývající kriminalita

Tato kriminalita zahrnuje především kriminalitu v dopravě a extremismus, ale i některé další trestné činy, které spadají do předešlých druhů kriminality. Takovými činy jsou např. ohrožení pod vlivem návykové látky a opilství, které se řadí do kriminality drogové či zanedbání povinné výživy, jež náleží pod kriminalitu proti mládeži. Zbývající kriminalita však zahrnuje také trestné činy, které nebyly zařazeny do předchozích kategorií. Mezi tyto činy se řadí např. ublížení na zdraví z nedbalosti, týrání zvířat, poškozování věřitele nebo šíření poplašné zprávy. **Kriminalita v dopravě** představuje souhrnný pojem označující trestnou činnost s využitím dopravního prostředku takovým způsobem, jež ohrožuje život, zdraví nebo majetek ostatních osob. Tento druh kriminality je považován za jev moderní doby, který působí na všechny členy společnosti. Každý jedinec nese současně riziko, že se stane pachatelem trestného činu. Důležitý pojem pro tento druh kriminality je doprava, kterou lze chápat jako účelný pohyb osob i věcí s využitím dopravních prostředků a cest. Kriminalita v dopravě zahrnuje např. ohrožení pod vlivem návykové látky a opilství (v dopravě), řízení dopravního prostředku bez řidičského průkazu či úmyslné i nedbalostní dopravní nehody silniční, vodních plavidel, letecké a železniční nebo jejich

kombinace. **Extremismus** označuje veškeré jednání, které se projevuje netolerancí zákonných norem a je v rozporu s demokratickými zásadami. Pravicově orientované extremistické skupiny podporují myšlenku nerovnosti práv lidí v závislosti na jejich rase či etniku. Naopak levicové skupiny tuto rovnost lidí podporují a snaží se ji aplikovat i na oblast politiky, ekonomiky a kultury. Mezi příklady extremismu patří např. podpora a propagace hnutí, hanobení národa, rasy nebo etnické skupiny či podněcování k národnostní a rasové nenávisti (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Policie ČR, ©2020a).

2.2.6 Hospodářská kriminalita

Hospodářská kriminalita, někdy označovaná jako ekonomická kriminalita, popisuje souhrn trestných činů, které míří proti hospodářskému systému a jeho fungování. Tento druh kriminality se mnohdy nazývá rovněž kriminalitou „bílých límečků“ (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019). Hospodářská kriminalita může být pro společnost velice nebezpečná, protože její dopady působí škody velké skupině obyvatel. Zároveň se tento druh kriminality podstatně dotýká i kvality života všech občanů, jelikož ovlivňuje výši základních příjmů státu (Kuchta, Válková a kol., 2005). Jisté ohrožení zapříčiňuje také latentnost této trestné činnosti, anonymita oběti nebo nezájem na dopadení pachatele. Hospodářská kriminalita se od majetkové liší tím, že hospodářské trestné činy jsou vždy prováděny v pracovněprávním vztahu (Svatoš, 2012). Určitou podskupinu tohoto druhu kriminality tvoří také finanční kriminalita, která útočí na bankovní systém, kapitálový trh či finanční instituce. Mezi hospodářské trestné činy patří např. podvodné získávání státních či mezinárodních grantů, nekalá soutěž, krádež, padělání a pozměňování peněz nebo veřejné listiny, úvěrový a pojistný podvod, zneužití pravomoci úřední osoby, podvádění spotřebitelů či věřitelů, úplatkářství, kartelové trestné činy, zpronevěra nebo daňové úniky a podvody na sociálním zabezpečení i nemocenském pojištění. Dalším projevem hospodářské kriminality může být např. i porušení průmyslových či autorských práv nebo zneužití záznamu na nosiči informací (Častorál, 2007; Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Policie ČR, ©2020a).

2.2.7 Vojenské a protiústavní činy

Vojenské a protiústavní činy se rozdělují na tři hlavní skupiny – vojenské trestné činy, trestné činy proti ústavnímu zřízení a trestné činy válečné a proti míru. Vojenské trestné činy představují souhrn činů, jež ohrožují výkon branné povinnosti i vojenské, strážní a dozorcí služby, vystupují proti podřízenosti a cti vojáků a snižují schopnost boje ozbrojených sil. Tento druh protiprávních činů vykazuje dlouhodobě klesající trend především díky zrušení

povinných odvodů do vojenské služby a zvýšení profesionality vojáků. Patří sem vyjma neplnění branné povinnosti také např. neuposlechnutí rozkazu, zběhnutí či nesplnění úkolu. Do trestných činů proti ústavnímu zřízení spadají všechny aktivity, které útočí na územní celistvost, obranyschopnost či základní ustanovení a jsou nasměrovány proti České republice, jinému státu nebo mezinárodní organizaci. Spadá sem např. vlastizrada, sabotáž, ohrožení utajované informace či spolupráce s nepřítelem. Do této skupiny patří rovněž terorismus, jeho financování nebo podpora a propagace. Trestné činy válečné a proti míru představují souhrnné označení pro takové činy, jež porušují ustanovení mezinárodního práva a ohrožují mír. Tato skupina zahrnuje např. agresi, použití nedovoleného bojového prostředku, válečnou krutost či zneužití vlajky nebo státního znaku (Svatoš, 2012; Zákon č. 40/2009 Sb.).

3 PREVENCE KRIMINALITY

Tato kapitola popisuje jeden ze způsobů řešení kriminality – její prevenci. Nejprve tento pojem stručně charakterizuje a následně v první části popisuje jednotlivé způsoby jejího dělení – podle obsahového zaměření a podle okruhu adresátů. Druhá část této kapitoly se orientuje na prevenci prováděnou veřejným sektorem, kterou rozděluje podle vládních úrovní na republikovou, krajskou a lokální. Zároveň u každé z úrovní detailněji popisuje instituce, jež se touto problematikou zabývají. Třetí část charakterizuje prevenci prováděnou soukromým sektorem, kterou rozděluje mezi čtyři hlavní aktéry – nestátní neziskové organizace, akademickou sféru a vědecko-výzkumné instituce, dobrovolníky a podnikatelské subjekty.

Prevence kriminality (z lat. slova *praevenire* – předcházet) vyjadřuje „*soubor nejrůznějších aktivit mimotrestního charakteru orientovaných na odstranění, oslabení či neutralizaci kriminogenních faktorů s cílem zastavit růst kriminality nebo docílit jejího zmenšení.*“ (Novotný, Zapletal a kol., 2004, s. 172)

Tyto činnosti se proto zaměřují na takové faktory kriminality, které zapříčiňují její vznik, na příležitosti a impulsy směřující ke kriminálnímu chování a na možné pachatele i oběti. Současně se prevence kriminality snaží o tvorbu funkčních zábran, které mají za úkol zamezit páchání trestné činnosti (Svatoš, 2012).

3.1 Dělení prevence kriminality

Preventivní aktivity se člení podle dvou hledisek na obsahově zaměřenou prevenci a prevenci orientovanou na adresáta. První pojetí podrobněji popisuje sociální, situační a viktimologickou prevenci. Druhý přístup poté blíže definuje prevenci primární, sekundární i terciální, jež současně propojuje s druhy prevence kriminality z obsahově zaměřeného pojetí.

3.1.1 Podle obsahového zaměření

Sociální prevence má nejširší okruh působení, jelikož se orientuje na sociální kriminogenní faktory a zasazuje se o jejich potlačování. Mezi tyto faktory patří např. prostituce, nezaměstnanost, chudoba nebo alkoholismus. Sociální prevence se zabývá ochranou a rozvojem jednotlivce i úpravou nevyhovujícího rodinného a širšího sociálního prostředí. Zároveň ovšem zasahuje i do sociálních hodnot a norem (Grivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Novotný, Zapletal a kol., 2004). Tento druh prevence se snaží vyřešit

nedostatky v politice a právním řádu, otázky vlivu médií na chování jedince či problematiku vzdělávání v oblasti kriminální prevence prováděné rodinou, školními zařízeními nebo jinými poskytovateli sociálních služeb. K běžně využívaným nástrojům sociální prevence patří např. prohibice, stanovení minimální mzdy, povinná školní docházka, snížení daňové zátěže obyvatelstva nebo tvorba nových pracovních míst (Svatoš, 2012).

Situační prevence se zaměřuje na samotnou trestnou činnost, které se snaží zamezit eliminací příležitostí k vykonání trestného činu nebo zvýšením pravděpodobnosti dopadení pachatele. Tento druh prevence považuje kriminální činnost za výsledek kombinace motivace a příležitosti. Její účinnost je zaznamenávána zejména u pouliční majetkové kriminality a u určitých projevů kriminality násilné i mravnostní. Situační prevence je častěji využívána nežli sociální prevence zejména kvůli své rychlejší, jednodušší a méně nákladné realizaci. Její výhodou je rovněž větší srozumitelnost a jednodušší ověřitelnost získaných výsledků. Nevýhoda této prevence ovšem spočívá v její mnohdy krátkodobé účinnosti. Do charakteristických prostředků situační prevence spadá např. dohled příslušníků Policie České republiky nebo strážníků městské policie nad objekty, instalace zabezpečovacích a kamerových systémů, bezhotovostní platby, oplocení střeženého objektu či zvýšení kapacity věznic. Určitou prevenci mohou vykonávat také občanské nebo sousedské hlídky (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Svatoš, 2012).

Viktimologická prevence se s využitím viktimologických poznatků soustředí na ochranu potenciálních či reálných obětí trestné činnosti. Jejím předmětem je osvětová a poradenská činnost současně s šířením pravidel chování, jimiž by se měly řídit ohrožené skupiny obyvatelstva (např. důchodci, děti či dívky a ženy). Osvěta se zaměřuje mimo zásad chování i na ochranu majetku a obranu před, během i po hrozícím útoku. Tato prevence zahrnuje rovněž např. i výcvikové kurzy či terapie a rehabilitace po přečkaném útoku (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Svatoš, 2012).

3.1.2 Podle okruhu adresátů

Primární prevence apeluje na všechny obyvatele a demografické skupiny společnosti určité země, města nebo jeho části bez toho, aniž by brala zřetel na jejich ohrožení kriminalitou nebo samotné kriminální chování. Zaměřuje se na příčiny kriminality, které chce omezit pomocí užití sociální, hospodářské, právní a kulturní politiky. Sociální primární prevence se snaží přispívat k dobrému hospodářskému rozvoji státu i jeho nižších územních celků prostřednictvím podpory výchovy a vzdělávání, uskutečňování osvětových akcí

pro širokou veřejnost a redukce nezaměstnanosti obyvatelstva. Situační primární prevence zasahuje do oblasti městské výstavby, přičemž usiluje o zamezení stavby sídlišť s větší rozlohou, ve kterých může být ohrožení kriminalitou podstatně vyšší nežli u sídlišť menších. Zároveň zabezpečuje dostatek zařízení pro volnočasové aktivity, mezi která patří např. veřejná sportoviště, zájmové organizace pro děti a mládež či obchody a služby. Viktimologická primární prevence se snaží celému obyvatelstvu nebo jeho části sdělovat potřebné informace o potenciálním nebezpečí (např. na veřejných akcích) a možné obraně (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Svatoš, 2012).

Sekundární prevence se zaměřuje na potenciální pachatele a oběti i kriminogenní situace, které mohou nastat lidskou činností. Rizikovými skupinami obyvatelstva, jež mohou vystupovat jako pachatelé trestné činnosti, jsou např. spoluvrstevnické skupiny mládeže, lidé zasažení chudobou či jedinci podléhající závislosti na nějaké návykové látce. Mezi ohrožené osoby se řadí např. příslušníci starší generace obyvatelstva nebo děti bez dozoru. Rizikovými situacemi s vyšší pravděpodobností kriminality jsou např. kritické úseky na silnicích nebo oblasti, kde se mohou soustřeďovat potenciální pachatelé trestné činnosti. Do sociální sekundární prevence patří např. snižování nezaměstnanosti prostřednictvím asistence při hledání práce a umísťování nezaměstnaných osob do programu profesní přípravy nebo činnosti sociálních asistentů pracujících v terénu. Situační sekundární prevence usiluje o předcházení kriminality aplikací určitých bezpečnostních prvků, mezi které patří např. pouliční lampy, kamerový systém nebo ohrada objektu. Viktimologická sekundární prevence se zaměřuje na potenciální oběti, jež informuje o možném nebezpečí a ochraně před trestnými činy (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Svatoš, 2012).

Terciální prevence se orientuje na skutečné pachatele a oběti trestných činů, u kterých se snaží předcházet recidivitě kriminálního chování i viktinnosti. Sociální terciální prevence se zaměřuje na trestání a výkon ochranných opatření u konkrétního jedince. Zároveň se zasazuje i o jeho znovuzачlenění do společnosti za pomoci Probační a mediační služby (Svatoš, 2012). Situační terciální prevence se snaží znesnadnit opětovné páchaní kriminality a zvýšit počet odhalených trestných činů. Viktimologická terciální prevence poskytuje oběti kriminality pomocnou ruku po prodělaném traumatu v oblasti zdravotnické, psychologické, právní i poradenské (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019).

3.2 Prevence kriminality prováděná veřejným sektorem

Činnosti v oblasti prevence kriminality ve veřejném sektoru se rozdělují mezi tři vládní úrovně. Do republikové úrovně spadají aktivity Republikového výboru pro prevenci kriminality, jednotlivých ministerstev a jim podřízených organizací, Poradního sboru pro situační prevenci kriminality i Policie České republiky. Tato úroveň ovšem spravuje a vyhláší i dotační Program prevence kriminality zaměřený na podporu obcí. Krajská úroveň představuje mezičlánek v komunikaci mezi republikovou a lokální úrovní. Prevence kriminality na obecní úrovni je zase naopak podporována činností obecní policie i myšlenkou Community Policing.

3.2.1 Republiková úroveň

Republikový výbor pro prevenci kriminality (RVPPK) byl zřízen 3. listopadu 1993 usnesením vlády č. 617/1993 při Ministerstvu vnitra České republiky (MVČR). V současné době má 26 členů a v jeho čele stojí ministr vnitra. Hlavní činnost republikového výboru se orientuje na zajištění souladu mezi aktivitou ústředních orgánů státní správy v systému prevence kriminality, spolupráci s církvemi, masmédií a iniciativami občanů v problematice prevence, poskytování pomoci při zakládání místních komisí prevence kriminality a zpracovávání projektů i programů s přihlédnutím k místním okolnostem. Republikový výbor rovněž vyhodnocuje efektivitu Strategie prevence kriminality na příslušné období prostřednictvím zpráv o naplněnosti cílů a úkolů, jež každoročně podává vládě (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020a; Novotný, Zapletal a kol., 2004).

Ministerstva a jim podřízené státní organizace navazují svojí činností na vládní strategii prevence kriminality, kterou dále rozpracovávají dle okruhu spravované činnosti a zajišťují její realizaci. V současné době funguje 14 ministerstev vedených ministry, která se snaží v rámci prevence primární, sekundární i terciální pozdvihnout např. vzdělávání, prevenci závislostí, problematiku rodiny, dětí a mládeže nebo trestaných osob (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019). **Poradní sbor pro situační prevenci kriminality (PS MV)** založený 28. dubna 1998 Ministerstvem vnitra ČR funguje jako orgán zabezpečující souhru a poskytující podněty při provádění Programu prevence kriminality i strategií prevence. Jeho hlavním úkolem je projednávání, tvorba a poskytování doporučení Ministerstvu vnitra zaměřující se např. na opatření snižující vznik a růst kriminality,

jednotnou strategii prevence kriminality a způsoby informování občanů (Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020b).

Program prevence kriminality každoročně vydávaný Ministerstvem vnitra ČR je považován za nejvíce pozorovatelný prostředek podpory prevence kriminality v České republice. Je velice důležitý, protože dotace poskytované z tohoto programu podporují konkrétní projekty na místní úrovni, jež využívají především větší města, ale zároveň finančně zajišťují i specifické projekty na úrovni národní (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020c). Program prevence kriminality na místní úrovni na rok 2020 se zaměřoval kromě systému prevence kriminality také na poskytování pomoci obětem trestných činů, zamezení recidivity u pachatelů a jejich účinnější znovuzачlenění do společnosti, prevenci kriminality dětí a mládeže, bezpečnost v rizikových oblastech či nové hrozby, mezi které se řadí např. ochrana měkkých cílů nebo kriminalita páchaná na seniorech (Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020d). Objem finančních prostředků vynaložených na projekty prevence kriminality za rok 2020 představoval 55 628 154 Kč, ze kterého bylo vydáno 17 803 876 Kč na investiční projekty a 37 824 278 Kč na neinvestiční projekty (Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020e).

Policie České republiky (PČR) je ozbrojený bezpečnostní sbor jednající na základě zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Tato instituce byla založena 21. června 1991, spadá pod Ministerstvo vnitra ČR a v jejím čele stojí policejní prezident. Mimo policejního prezidia a ústředních útvarů ji tvoří také 14 krajských ředitelství. Role Policie ČR v oblasti prevence kriminality je nejdůležitější, jelikož může nakládat s nejkompexnějšími a nejobektivnějšími údaji o kriminální činnosti a jejím vývojem v čase. Preventivní aktivity jsou soustředěny především do rukou policistů pracujících v oddělení tisku a prevence. Policie ČR vykonává zejména primární a sekundární sociální prevenci, mezi kterou patří např. osvětové akce nebo podpora vzdělávání a výchovy. Každý měsíc zpracovává policejní statistiky, ve kterých zachycuje registrované, objasněné a dodatečně objasněné skutky za příslušné období. Posláním tohoto orgánu je ochrana obyvatel i jejich vlastnictví a zajišťování veřejného pořádku. Mezi další úkoly Policie ČR se rovněž řadí např. odhalování a vyšetřování trestných činů a snaha o jejich zabraňování, plnění povinností daných trestním řádem i ostatními zákony a dohlížení na bezpečnost silničního provozu (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Policie ČR, ©2020b).

3.2.2 Krajská úroveň

Kraje jako vyšší územní samosprávné celky podle § 1 odst. 4 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) uskutečňují své preventivní aktivity v samostatné působnosti pod vedením hejtmána kraje. Česká republika je rozdělena do 14 krajů, které rozšiřují věcnou působnost ministerstev o nové přístupy. Za využití manažerů prevence kriminality se starají především o sladění všech preventivních činností na jejich území a předávání informací mezi ministerskou a lokální úrovní. Kraje koordinují pracovní skupiny, které se skládají ze specialistů na prevenci kriminality z řad orgánů státní správy i samosprávy, Policie ČR, státních zastupitelství a soudů (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020f).

3.2.3 Lokální úroveň

Obce vykonávají podle § 35 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) samostatnou působnost v prevenci kriminality jako nižší územně samosprávné celky. K 1. lednu 2020 bylo v České republice evidováno 6 258 obcí vedených starosty. Na lokální správní úrovni dochází v praxi ke skutečnému výkonu veškerých preventivních opatření a kooperaci samosprávných orgánů obce, státních orgánů s přenesenou působností, místních státních orgánů, policie, nestátních neziskových organizací, podnikatelů a místních obyvatel. Preventivní programy uskutečněné na této místní úrovni vykazují nevyšší efektivitu, jelikož věnují pozornost konkrétním problémům. Obec se snaží udržet veřejný pořádek, zabezpečit dostatek poskytované sociální péče, naplnit potřebu bezpečí i bydlení a podporovat dopravu, kulturu či zdraví a vzdělávání obyvatel (Český statistický úřad, ©2020a; Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020f).

Obecní policie jinými slovy městská policie je zřizována zastupitelstvem obce podle § 35a zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii a v jejím čele stojí starosta nebo jiný člen zastupitelstva. Tento policejní orgán se snaží na místní úrovni zajistit bezpečí obyvatel i jejich vlastnictví a veřejný pořádek. Mezi jeho úkoly patří rovněž např. kontrola dodržování obecně závazných vyhlášek, dohled nad udržováním čistoty na veřejných prostranstvích, dozor nad dodržováním pravidel občanského soužití a udělování pokut za parkování. Vedle těchto aktivit se zaměřuje také na obecní prevenci kriminality. **Community Policing** představuje koncepci, v níž se policejní práce více zaměřuje na komunitu. Tato myšlenka se orientuje zejména na obecní potřeby, vzájemné předávání informací mezi policií a občany obce (např. prostřednictvím informativní webové stránky, pořádáním dnu otevřených dveří

nebo dětského dnu s policií) či vztah formálních i neformálních organizací v oblasti prevence kriminality a zajišťování veřejného pořádku i bezpečnosti (Grivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019; Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020g; Svatoš, 2012).

3.3 Prevence kriminality prováděná soukromým sektorem

Preventivní aktivity v soukromém sektoru provádějí čtyři hlavní aktéři. Prvním takovýmto subjektem jsou nestátní neziskové organizace, mezi které patří např. i Bílý kruh bezpečí. Do druhé skupiny účastníci se prevence kriminality spadají akademické a vědecko-výzkumné instituce. Třetím subjektem jsou dobrovolníci, kteří buďto v této oblasti zasahují na základě zákona o dobrovolnické službě nebo prostřednictvím programu Bezpečnostní dobrovolník. Poslední skupina zahrnuje všechny podnikatelské subjekty, které svou činností přispívají k prevenci kriminality.

Nestátní neziskové organizace (NNO) se v oblasti prevence kriminality zaměřují především na realizaci projektů krajů a obcí. Současně vystupují také jako poskytovatelé poradenské péče pro oběti kriminality či fungují jako organizace činné v oblasti práce s pachateli trestné činnosti. K zabezpečení fungování těchto institucí jsou zapotřebí jejich vlastní zdroje, ale i veřejné prostředky, kterými jsou např. dotace nebo smlouvy o vykonání služby. V zájmu zajištění kvalitních služeb by měl veřejný sektor podporovat NNO či jejich podporu dokonce rozšiřovat prostřednictvím tvorby zákonů vztahujících se k této oblasti či zajištěním organizačních i administrativních předpokladů směřujících k maximálnímu zapojení těchto organizací do prevence kriminality (Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020c).

Bílý kruh bezpečí (BKB) je jednou z nejvýznamnějších nestátních neziskových organizací působících v oblasti prevence kriminality. Posláním této instituce je poskytování bezplatné a diskrétní pomoci obětem kriminality (např. obětem domácího násilí nebo pronásledovaným a zneužitým osobám), pozůstalým po obětech a svědkům trestné činnosti (Bílý kruh bezpečí, z.s., ©2020a). Bílý kruh bezpečí vznikl v roce 1991 jako občanské sdružení s jedinou pobočkou v Praze. V současné době má své poradny v Plzni, Liberci, Praze (centrála), Českých Budějovicích, Pardubicích, Jihlavě, Brně, Olomouci a Ostravě. Svou poradenskou činnost poskytuje rovněž na nonstop telefonní lince s ústřednou v Praze a v intervenčním centru sídlícím v Ostravě. Mezi další činnosti této organizace patří školicí a vzdělávací aktivity (např. pro advokáty, policisty, sociální pracovníky nebo vysokoškolské studenty), vydavatelská činnost (např. Zpravodaj BKB,

brožury a letáky), spolupráce při vytváření zákonů (např. zákona č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti, zákona č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím a zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů) a projektová činnost (např. První pomoc osobám ohroženým/postiženým (domácím) násilím – 2014 až 2016) (Bílý kruh bezpečí, z.s., ©2020b; Bílý kruh bezpečí, z.s., ©2020c; Bílý kruh bezpečí, z.s., ©2020d).

Akademická sféra, vědecko-výzkumné instituce a další podobné organizace se orientují na získávání nových znalostí (teoretických i empirických) ze sféry prevence kriminality i bezpečnosti a veřejného pořádku. Tyto potřebné poznatky následně poskytují ostatním subjektům aktivním v prevenci kriminality. Z tohoto důvodu je jejich činnost velice potřebná a kooperace mezi těmito institucemi a ostatními veřejnými i soukromými subjekty by se měla nadále podporovat (Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020c).

Dobrovolníci z řad občanů mohou dle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě rovněž působit v systému prevence kriminality a pomáhat při zajišťování bezpečnosti ve společnosti. Jejich dobrovolnická činnost spadá povětšinou pod aktivity NNO, které jsou financovány dotacemi z Ministerstva vnitra ČR a představují sociální prevenci kriminality. Dobrovolníci nejčastěji působí v oblasti zaměřené na pomoc sociálně znevýhodněným dětem a mládeži žijícím v sociálně vyloučených lokalitách. Jejich aktivity se dále orientují např. na občany ohrožené chudobou nebo sociálním vyloučením i na osoby v nepříznivé sociální situaci. Z toho důvodu dobrovolníci navštěvují azylové domy, osoby bez domova a aktivně se zapojují do činnosti pracovníků v terénu. Fungují rovněž jako výpomoc v charitativních šatnících, korespondují si s uvězněnými osobami a účastní se projektů zaměřených na bezpečnost v dopravě či mýty o menšinách (Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020c). Dobrovolnická situační prevence kriminality zahrnuje sousedské hlídky, které podporují činnost policie a mohou ji v případě nebezpečí upozornit na podezřelé osoby nebo bezpečnostní závady (Gřivna, Scheinost, Zoubková a kol., 2019).

Bezpečnostní dobrovolník je projekt realizovaný od roku 2015 Ministerstvem vnitra ČR (vyjma oblasti dle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě), který umožňuje dobrovolníkům zapojení do aktivit obcí a nabízí jim příležitost spolupráce při zajišťování veřejného pořádku na místní úrovni. Jeho činnost je financována dotačním programem pro obce pokrývajícím vybavení, pojištění i školení dobrovolníků. Kvůli své nenáročnosti mají k tomuto programu přístup také menší obce, které např. nezřídily obecní policii.

Mezi aktivity podporované tímto programem patří např. zaznamenávání černých skládek, vybudování sítě občanů, kteří budou k dispozici při hledání ztracených osob nebo zajišťování bezpečného provozu na silnicích. Tento program má vliv na pozitivní vývoj společnosti díky pokrokovému přístupu k prevenci kriminality, objevování nových metod zajišťování veřejného pořádku či zamezování zneužití tzv. domobran k činnosti extremistických skupin (Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020c; Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020h). V roce 2020 byly poskytnuty finanční prostředky formou dotací celkem 234 organizacím a jejich celkový objem činil 15 054 000 Kč (Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020ch).

Podnikatelské subjekty se účastní prevence kriminality různými způsoby. Firmy mohou pozitivně ovlivňovat nezaměstnanost prostřednictvím poskytování práce rizikovým občanům (např. osobám vracejícím se z výkonu trestu). Pro bezpečnostní agentury je dokonce prevence kriminality a ochrana obyvatelstva podstatou jejich živnosti. Některé podnikatelské subjekty mohou naopak svými cennými poznatky přispět do situační prevence, a proto jsou zapojovány do Poradního sboru Ministerstva vnitra ČR, který se touto prevencí zabývá. Mezi další preventivní aktivity podnikatelských subjektů spadají např. i akce pojišťoven nebo bank (Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020c; Svatoš, 2012).

4 AKTUÁLNÍ PŘEHLED SITUACE V ČESKÉ REPUBLICE

Čtvrtá kapitola se zabývá aktuální situací v oblasti kriminality v České republice. Nejprve se zaměřuje na vývoj celkové registrované kriminality od roku 2000 až do roku 2020. Následně zohledňuje podíl jednotlivých druhů kriminality na kriminalitě celkové v roce 2020, poté tyto druhy podrobněji rozebírá a uvádí nejobvyklejší kriminální i delikventní činy.

Policejní statistiky kriminality, ze kterých vychází tato analýza, jsou volně k dispozici na webových stránkách Policie ČR. Tyto stránky poskytují mimo kriminálních statistik také informace o dopravní nehodovosti (Policie ČR, ©2020c). Policejní statistiky jsou vydávány každý měsíc pomocí takticko-statistické klasifikace a poskytují přehled o spáchaných skutcích v celé České republice i v jednotlivých krajích. Konkrétní činy rozdělují podle základních druhů kriminality – obecné (násilná, mravnostní, majetková, ostatní), zbývající a hospodářské kriminality i vojenských a protiústavních činů. U každého skutku tyto statistiky následně uvádí přesný počet registrovaných, objasněných (skutky, které byly zaregistrovány a objasněny ve stejném období) a objasněných činů celkem (zahrnují rovněž i dodatečně objasněné skutky, tedy i ty, jež byly spáchány v předchozích letech, avšak trestní řízení bylo ukončeno v předmětném období). Na základě těchto údajů poté uvádí objasněnost v procentech, kterou lze vypočítat pomocí poměru objasněných a registrovaných skutků. Tyto statistiky rovněž poskytují informace o tom, kolik skutků bylo spácháno konkrétními skupinami pachatelů. Mezi tyto specifické osoby patří nezletilí a mladiství pachatelé, děti, opakovaně trestané osoby, cizinci, osoby pod vlivem a osoby pod vlivem alkoholu. Rovněž jsou zde vyčísleny v tisících Kč i škody a zajištěné hodnoty na místě trestného činu. V roce 2016 prodělal statistický systém kriminality řadu změn. Jednou z nich bylo i rozšíření o objasněné činy spáchané určitým druhem pachatelů, jež byly uskutečněny, zaregistrovány a objasněny ve stejném roce. Dříve statistiky obsahovaly pouze objasněné činy specifických osob, které byly spáchány kdykoliv a vyřešeny ve sledovaném období. Hlavní nevýhodou policejních statistik je obtížnější srovnávání dat v průběhu roku, jelikož se počet skutků od počátku roku postupně sčítá a v prosinci poté tvoří kriminalitu za celý rok. V případě, že by uživatel chtěl např. zjistit, kolik bylo v měsíci říjnu spácháno vražd, musel by nejprve vyhledat a odečíst počet skutků v září (Policie ČR, ©2020a).

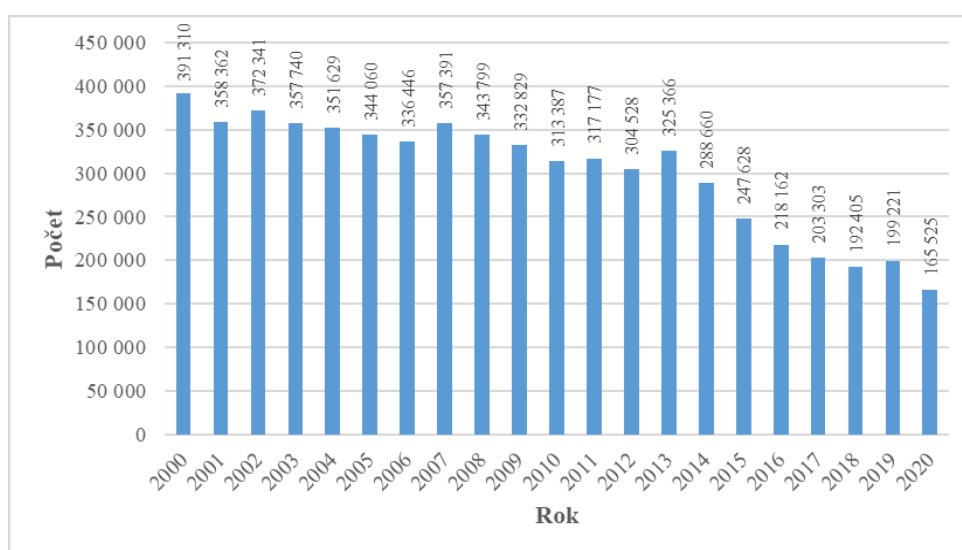
Kromě policejních statistik podává přehled o kriminalitě i web **Mapa kriminality** provozovaný Otevřenou společností, o.p.s., jenž zpracovává data z policejních statistik kriminality Policie ČR. Tato interaktivní aplikace je přehlednější pro uživatele a dokáže údaje

přímo zpracovat do map, tabulek i grafů dle zadaných požadavků. Zároveň zobrazuje konkrétní počty podle obvodních oddělení, územních odborů, krajů, ale i v rámci celé České republiky a na jednom místě uchovává údaje za delší časové období. Nevýhoda této aplikace však spočívá v tom, že obsahuje pouze data od ledna 2013 a na rozdíl od policejních statistik nezohledňuje specifické skupiny pachatelů (Otevřená společnost, o.p.s., ©2020a; Otevřená společnost, o.p.s., ©2020b).

Pro účely analýzy současné situace je potřeba definovat tři základní pojmy. *Skutky* označují trestné činy i takové činy, které trestnými nejsou (v tomto případě nesplňují požadavek věku a jedná se o činy spáchané dětmi). *Registrované skutky* (zjevné) reprezentující kriminální činy jsou skutky, u nichž bylo trestní řízení započato v roce spáchání a doposud nebylo ukončeno nebo bylo ukončeno určitým způsobem. Kriminální skutky v této analýze znázorňují součet trestných a delikventních činů. *Objasněné skutky spáchané dětmi*, jež představují delikventní činy, zahrnují takové skutky, kterých se dopustily osoby mladší 18 let a tyto činy byly registrovány a objasněny v témže roce (Policie ČR, ©2020a).

4.1 Vývoj celkové registrované kriminality v letech 2000–2020

Z grafu je podle počtu zaznamenaných skutků patrné, že kriminalita od počátku sledovaného období postupně klesá. Nejvyšších hodnot dosahovala registrovaná kriminalita v roce 2000, kdy čítala 391 310 zjištěných skutků. Naopak nejnižší počet registrovaných skutků byl zaznamenan v roce 2020, kdy dosahoval 165 525 činů. Celkový pokles od počátku sledovaného období tedy činil 225 785 zaregistrovaných skutků.

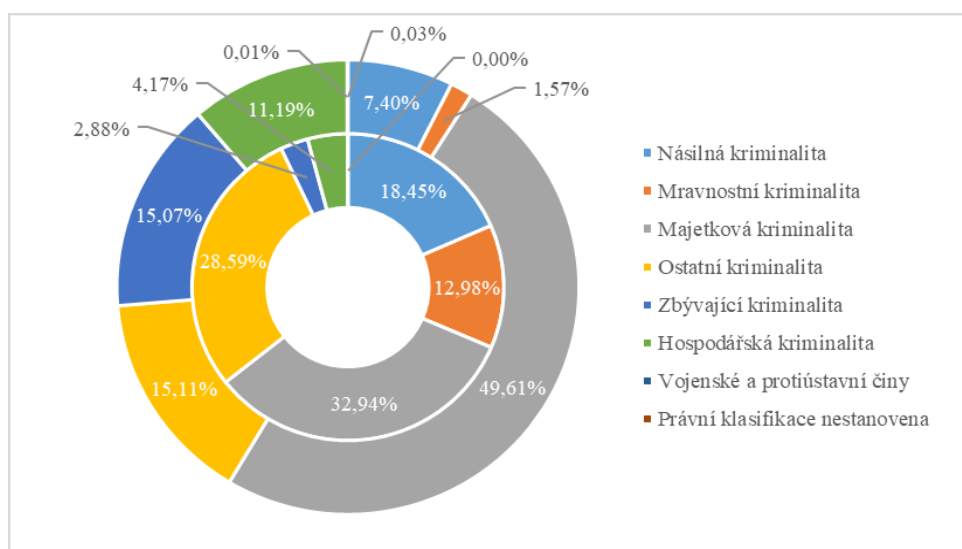

Obrázek 1 – Vývoj celkové registrované kriminality v letech 2000–2020

Zdroj: vlastní zpracování dle Český statistický úřad, ©2020b; Policie ČR, ©2020a

4.2 Struktura kriminality podle jednotlivých druhů v roce 2020

Níže uvedený graf zachycuje podíl jednotlivých druhů na celkové kriminalitě v roce 2020. Vnější kruh udává hodnoty kriminality registrované a ve vnitřním kruhu jsou zobrazeny hodnoty objasněné kriminality spáchané dětmi. Násilná zjevná kriminalita se podílela pouze 7,40 % (12 247) na celkové registrované kriminalitě, zatímco násilná objasněná kriminalita dětí představovala z jejího celku 18,45 % (513). Mravnostní skutky byly rovněž v celkové registrované kriminalitě málo zastoupeny, jelikož dosahovaly 1,57 % (2 605). Naopak v celkové objasněné dětské kriminalitě představovaly tyto činy 12,98 % (361). Majetková kriminalita zabírala u obou sledovaných skupin skutků největší podíl – u zjevné dosahovala 49,61 % (82 116) a u objasněné spáchané dětmi 32,94 % (916). Ostatní kriminalita zaujímala v kriminalitě registrované 15,11 % (25 013) a v případech objasněné páchané dětmi 28,59 % (795). Zbývající skutky se podílely 15,07 % (24 946) na celkové zjevné kriminalitě, kdežto u celkové objasněné kriminality dětí dosahovaly tyto činy pouze 2,88 % (80). Hospodářská kriminalita nabývala vyšších hodnot rovněž u registrované kriminality s 11,19 % (18 528), avšak u objasněné dětské kriminality představovala pouze 4,17 % (116). Vojenské a protiústavní činy byly nejméně častým druhem kriminality. V roce 2020 byl tento druh zaznamenán pouze u registrovaných skutků, kde dosahoval 0,01 % (19). Poslední část zjevné kriminality představovaly činy bez stanovené právní klasifikace s 0,03 % (51). Tyto skutky se rovněž ve sledovaném období vyskytovaly pouze u kriminality registrované.

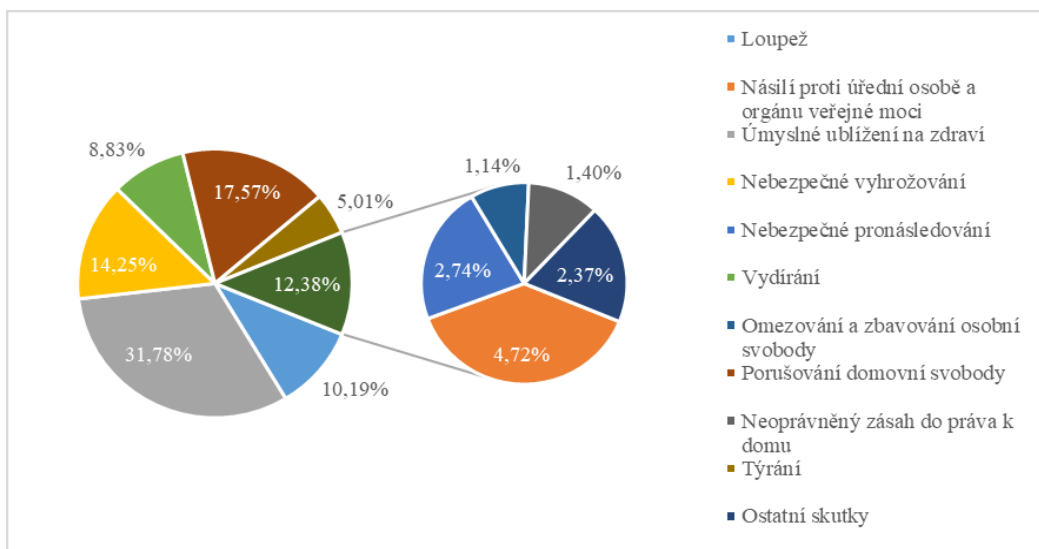
Obrázek 2 – Struktura registrované kriminality a objasněné kriminality dětí

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR, ©2020a

Z důvodu lepší orientace a větší přehlednosti zobrazují následující grafy maximálně 10 nejčastějších skutků. Za významné/časté činy daného druhu kriminality jsou považovány ty, jež dosahují minimálně 5,00 % z jeho celku. Takové skutky, které se nevešly kvůli svému nízkému podílu do 10 nejobvyklejších, jsou obsaženy v kategorii „ostatní skutky“.

4.2.1 Násilná kriminalita

Největší část násilné registrované kriminality tvořilo v roce 2020 úmyslné ublížení na zdraví, které zabíralo 31,78 % (3 892) z jejího celku. K významnějším zaregistrovaným skutkům patřilo rovněž porušení domovní svobody s 17,57 % (2 152), nebezpečné vyhrožování s 14,25 % (1 745), loupež s 10,19 % (1 248), vydírání s 8,83 % (1 081) a týrání s 5,01 % (613). Méně častým činem zaregistrovaným v roce 2020 bylo násilí proti úřední osobě či orgánu veřejné moci, které dosahovalo 4,72 % (578), nebezpečné pronásledování s podílem 2,74 % (336) na celku, neoprávněný zásah do práva k domu, jež představoval 1,40 % (172) i omezení a zbavování osobní svobody, které zabíralo 1,14 % (140) z celkové násilné registrované kriminality. Ostatní skutky v souhrnu představovaly 2,37 % (290). Do této kategorie spadaly vraždy, zabití, usmrcení z nedbalosti, opuštění dítěte nebo svěřené osoby, únos dítěte či osoby zatížené duševní poruchou, rvačka, násilí proti skupině obyvatel či proti jednotlivci, braní rukojmí, útisk, účast na sebevraždě, mučení, nelidské a kruté zacházení i zavlčení.

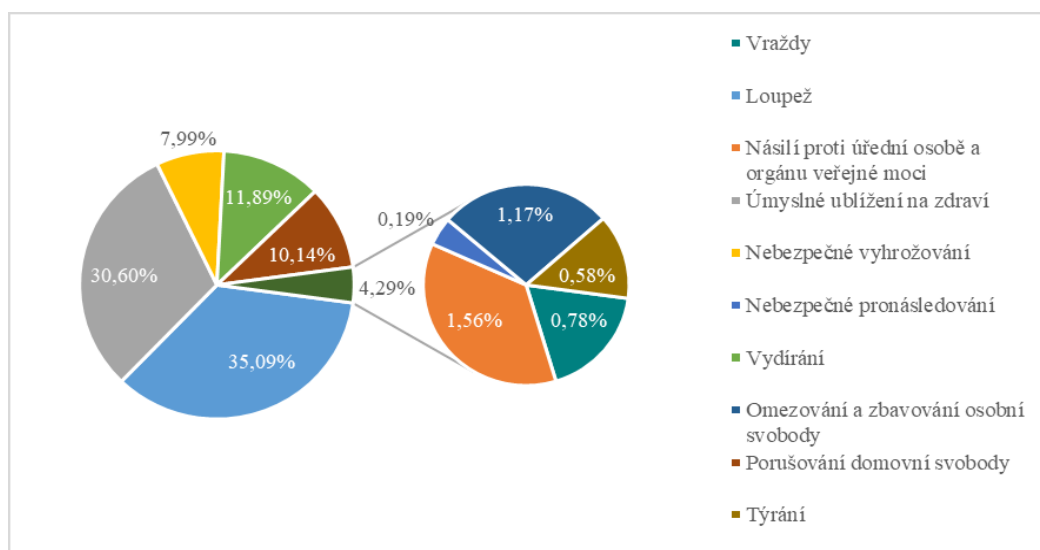

Obrázek 3 – Násilné registrované činy

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR, ©2020a

Na rozdíl od registrované kriminality se v roce 2020 nejvíce podílelo na násilné objasněné kriminalitě spáchané dětmi nebezpečné pronásledování s 35,09 % (180).

Významným skutkem bylo také úmyslné ublížení na zdraví, které dosahovalo 30,60 % (157) z celku, vydírání s podílem 11,89 % (61), porušování domovní svobody, jež zabíralo 10,14 % (52) a nebezpečné vyhrožování, které představovalo 7,99 % (41) z násilné objasněné kriminality dětí. Do méně obvyklých činů spadalo násilí proti úřední osobě a orgánu veřejné moci s 1,56 % (8), omezování a zbavování osobní svobody s 1,17 % (6) a nebezpečné pronásledování s 0,19 % (1). Oproti násilné zjevné kriminalitě spadaly do méně častých činů objasněné kriminality dětí také vraždy s 0,78 % (4) a týrání s 0,58 % (3).

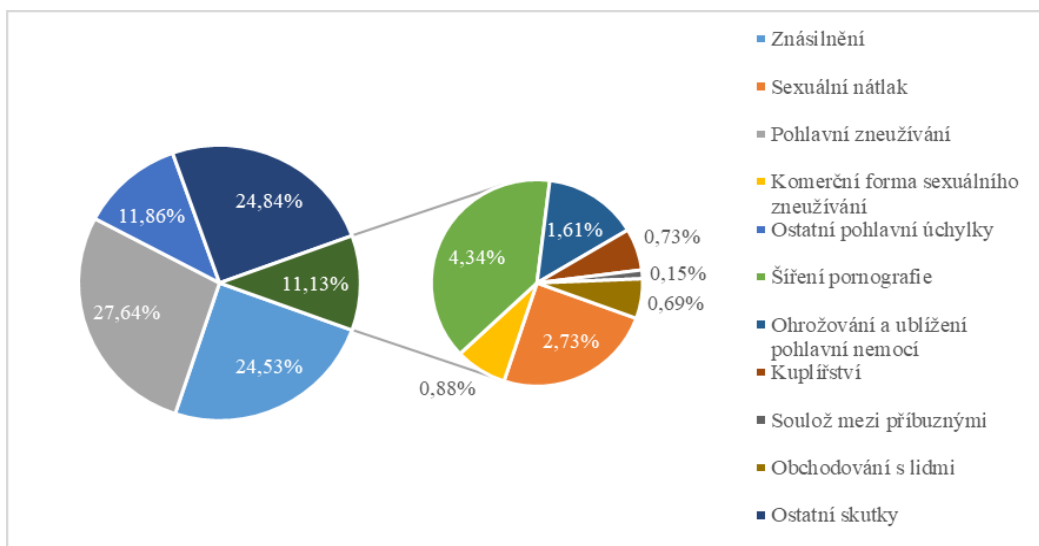

Obrázek 4 – Násilné objasněné činy spáchané dětmi

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR, ©2020a

4.2.2 Mravnostní kriminalita

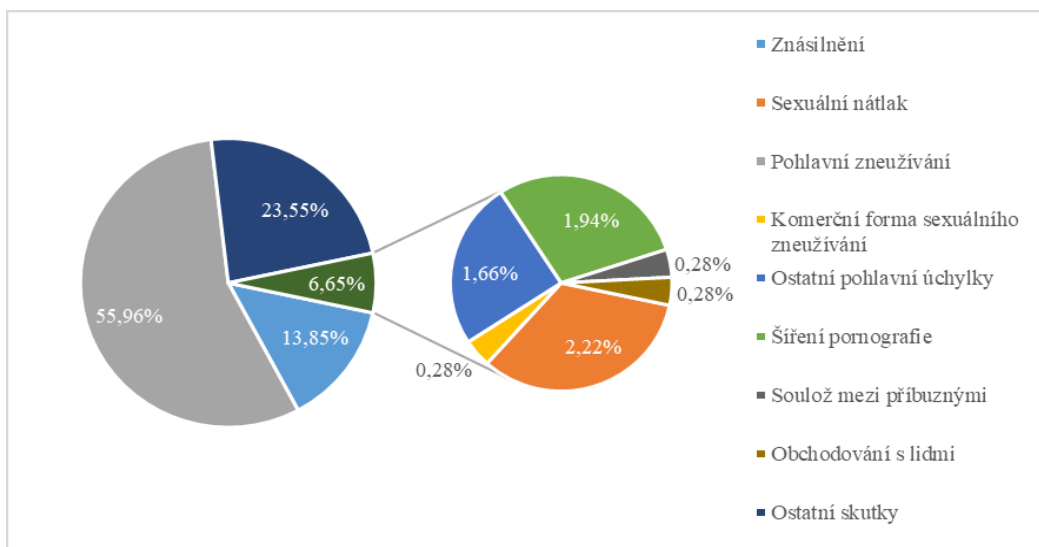
V roce 2020 představovalo pohlavní zneužívání s 27,64 % (720) nejobvyklejší čin mravnostní registrované kriminality. Do častějších skutků tohoto druhu kriminality patřilo též znásilnění, které zabíralo 24,53 % (639) a ostatní pohlavní úchyly, jež představovaly 11,86 % (309). Mezi méně významné činy mravnostní zjevné kriminality spadalo šíření pornografie s 4,34 % (113), sexuální nátlak s 2,73 % (71), ohrožování a ublížení pohlavní nemocí s 1,61 % (42), komerční forma sexuálního zneužívání s 0,88 % (23), kuplířství s 0,73 % (19), obchodování s lidmi s 0,69 % (18) a soulož mezi příbuznými s 0,15 % (4). Uskupení činů spadajících pod ostatní skutky tvořilo celkem 24,84 % (647) z mravnostní zjevné kriminality. Do této skupiny patřila prostituce ohrožující mravní vývoj dětí, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě pornografie, účast na pornografickém představení, navazování nedovolených kontaktů s dítětem a dvojí manželství.

Obrázek 5 – Mravnostní registrované činy

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR, ©2020a

Stejně jako u registrované kriminality i mravnostní objasněná kriminalita dětí v roce 2020 byla z velké části tvořena pohlavním zneužíváním, které dosahovalo 55,96 % (202). Do častých skutků spadalo také znásilnění, které zaujímalo 13,85 % (50). Mezi méně obvyklé objasněné činy spáchané dětmi patřil sexuální nátlak s 2,22 % (8), šíření pornografie s 1,94 % (7) i skutky s podílem 0,28 % (1), do kterých spadala komerční forma sexuálního zneužívání, soulož mezi příbuznými a obchodování s lidmi. Menší podíl v porovnání s mravnostní registrovanou kriminalitou tvořily ostatní pohlavní úchytky, které tvořily 1,66 % (6). Ostatní skutky mravnostní objasněné kriminality dětí představovaly 23,55 % (85).

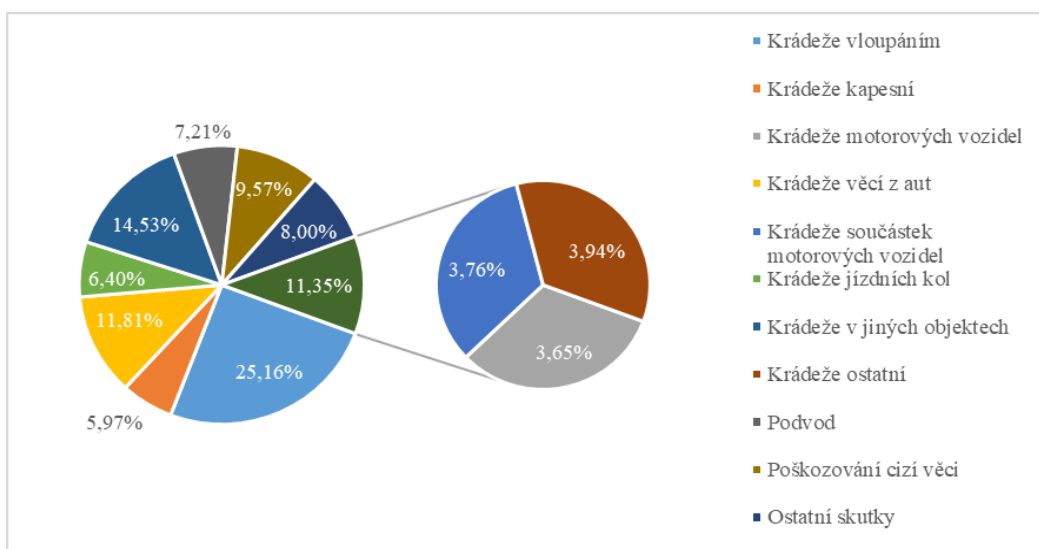

Obrázek 6 – Mravnostní objasněné činy spáchané dětmi

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR, ©2020a

4.2.3 Majetková kriminalita

Největší část majetkové kriminality zaregistrované v roce 2020 tvořily krádeže vloupáním, jež zabíraly 25,16 % (20 661). K častým skutkům v tomto období patřily také krádeže v jiných objektech s 14,53 % (11 934), krádeže věcí z aut s 11,81 % (9 695), poškozování cizí věci s 9,57 % (7 859), podvod se 7,21 % (5 920), krádeže jízdních kol s 6,40 % (5 258) a kapesní krádeže s 5,97 % (4 900). Méně obvyklými skutky se staly krádeže ostatní, které se podílely na majetkové zjevné kriminalitě 3,94 % (3 236), krádeže součástek motorových vozidel, jež zabíraly 3,76 % (3 089) a krádeže motorových vozidel s podílem 3,65 % (2 998). Zaregistrované ostatní skutky majetkové kriminality představovaly z jejího celku 8,00 % (6 566). Tato skupina zahrnovala krádeže (při pohlavním styku, jiné na osobách, mezi zaměstnanci na pracovišti, domácího zvířectva, v bytech, v prostorách nádraží, během jízdy v dopravních prostředcích či v objektech se starožitnostmi), ale také zpronevěru, neoprávněné užívání cizí věci, zatajení věci a pytláctví.

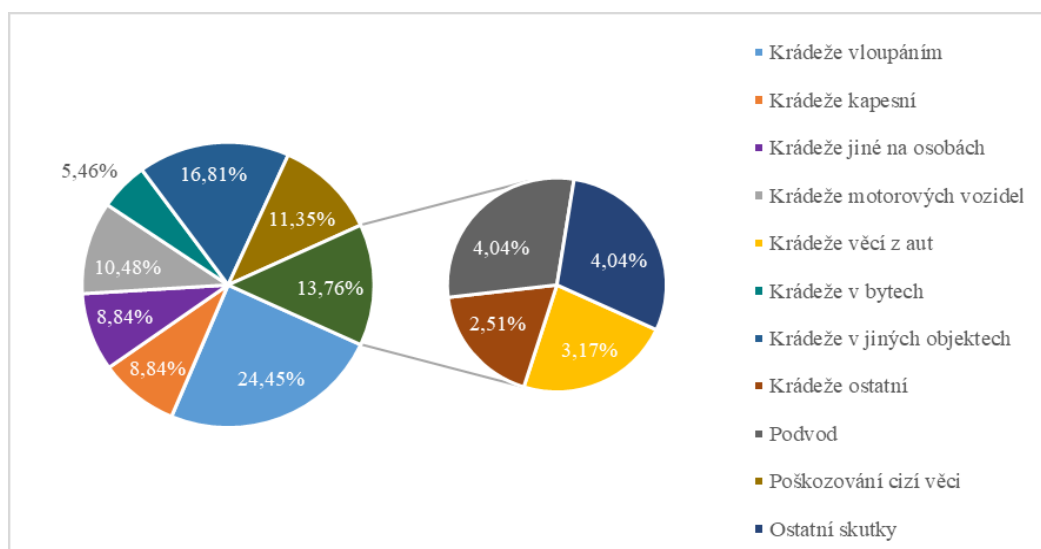

Obrázek 7 – Majetkové registrované činy

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR, ©2020a

Stejně jako u registrované kriminality nejvýznamnější podíl majetkové objasněné kriminality spáchané dětmi v roce 2020 tvořily krádeže vloupáním s 24,45 % (224) na jejím celku. Častými skutky byly ovšem také krádeže v jiných objektech, které představovaly 16,81 % (154), poškozování cizí věci s 11,35 % (104) a kapesní krádeže, které se podílely 8,84 % (81). Oproti majetkové registrované kriminalitě sem spadaly rovněž krádeže motorových vozidel s 10,48 % (96), krádeže jiné na osobách s 8,84 % (81) a krádeže v bytech s 5,46 % (50). Do méně častých činů se řadily krádeže ostatní, které zabíraly 2,51 % (23)

a na rozdíl od zjevné kriminality sem spadl také podvod s 4,04 % (37) a krádeže věci z aut s 3,17 % (29). Ostatní skutky dosahovaly u majetkové objasněné kriminality dětí v celku 4,04 % (37). Toto uskupení zahrnovalo krádeže součástí motorových vozidel i jízdních kol, zpronevěru, zatajení věci a pytláctví.

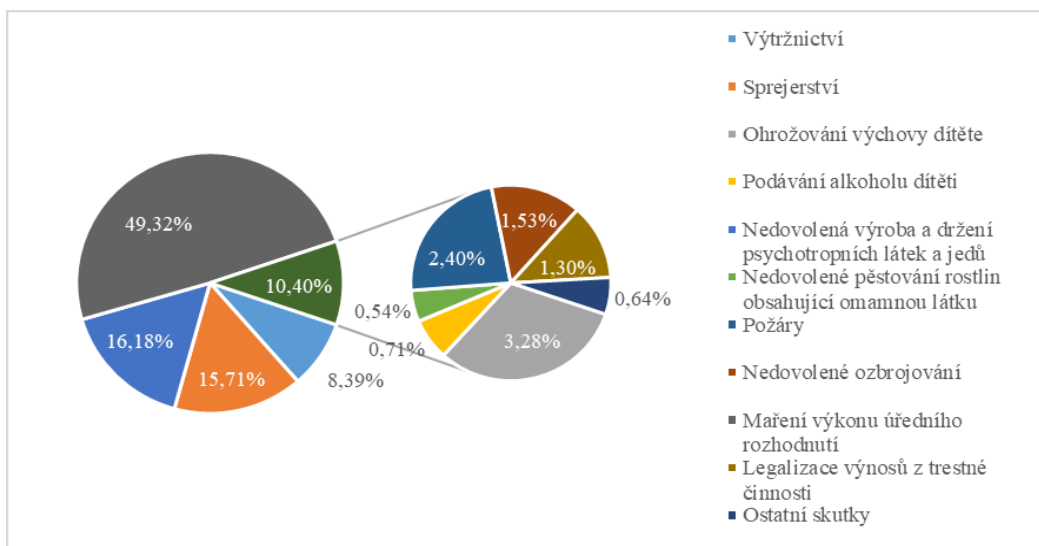

Obrázek 8 – Majetkové objasněné činy spáchané dětmi

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR, ©2020a

4.2.4 Ostatní kriminalita

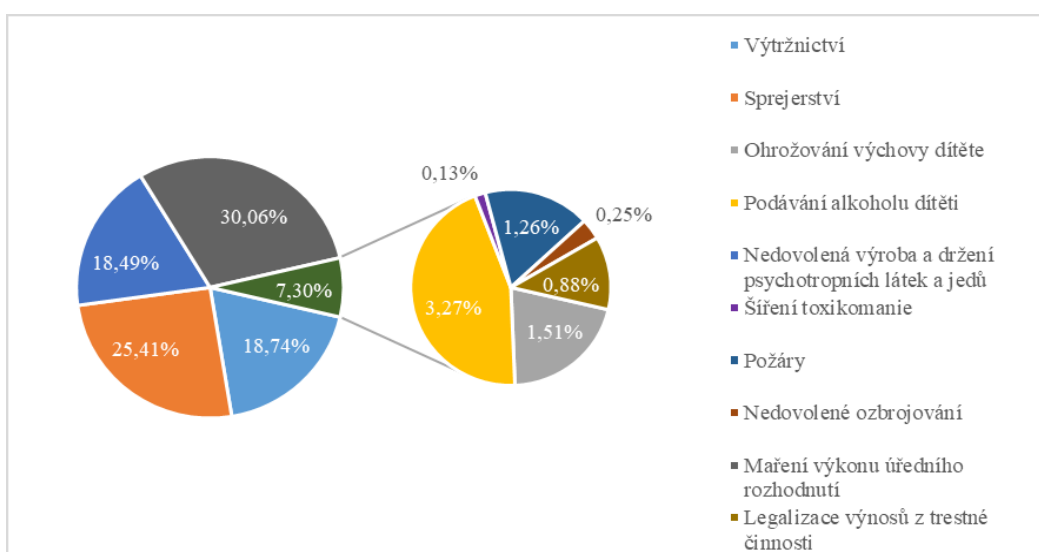
Největší část ostatní zaregistrované kriminality v roce 2020 tvořilo maření výkonu úředního rozhodnutí, které zaujímalo 49,32 % (12 336). Mezi nejčastější skutky se ovšem řadila i nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů, jež představovala 16,18 % (4 046), sprejerství, které se podílelo 15,71 % (3 930) a výtržnictví, které dosahovalo 8,39 % (2 099). K méně významným činům patřilo ohrožování výchovy dítěte s 3,28 % (821), požáry s 2,40 % (601), nedovolené ozbrojování s 1,53 % (382), legalizace výnosů z trestné činnosti s 1,30 % (326), podávání alkoholu dítěti s 0,71 % (178) a nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou látku s 0,54 % (135). Uskupení činů spadající do kategorie ostatní skutky dosahovalo 0,64 % (159) z ostatní zjevné kriminality. Mezi tyto skutky patřilo nedovolené překročení státní hranice, šíření toxikomanie, zneužití pravomoci úřední osoby, neoprávněné nakládání s osobními údaji, maření úkolů úřední osoby z nedbalosti, výroba a nakládání s látkami s hormonálními účinky, výbuchy, osvobození vězně a neoprávněné zaměstnávání cizinců.

Obrázek 9 – Ostatní registrované činy

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR, ©2020a

Podobně jako u registrované kriminality bylo nejčastějším skutkem ostatní objasněné kriminality dětí maření výkonu úředního rozhodnutí, které dosahovalo 30,06 % (239). Do významnějších skutků se řadilo také sprejerství, které zaujímal 25,41 % (202), výtržnictví s podílem 18,74 % (149) i nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů, jež představovala 18,49 % (147). Méně častým skutkem ve sledovaném období se stalo podávání alkoholu dítěti s 3,27 % (26), ohrožování výchovy dítěte s 1,51 % (12), požáry s 1,26 % (10), legalizace výnosů z trestné činnosti s 0,88 % (7) a nedovolené ozbrojování s 0,25 % (2). Oproti zjevné kriminalitě zahrnovala ostatní objasněná dětská kriminalita také šíření toxikomanie, které dosahovalo 0,13 % (1) z jejího celku.

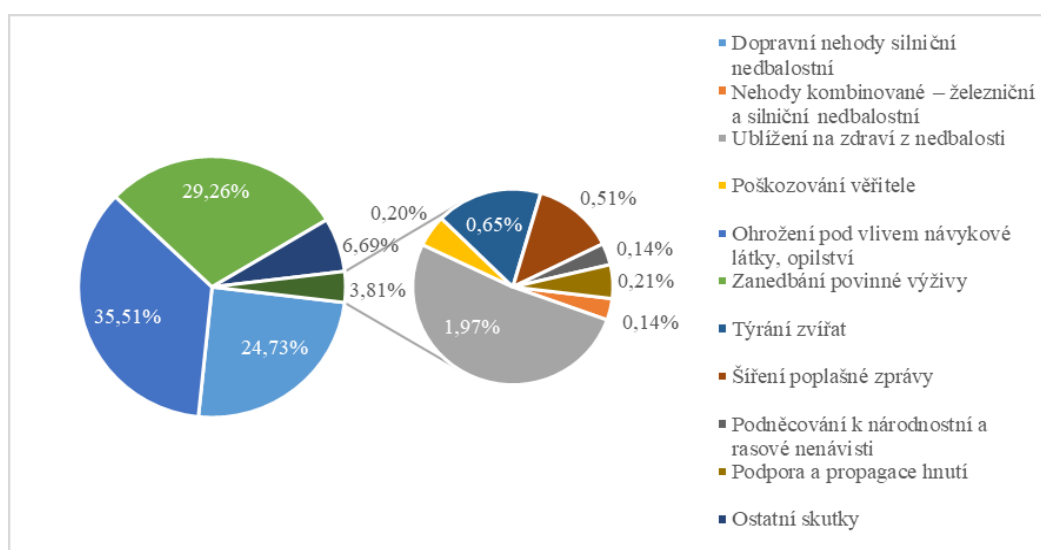

Obrázek 10 – Ostatní objasněné činy spáchané dětmi

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR, ©2020a

4.2.5 Zbývající kriminalita

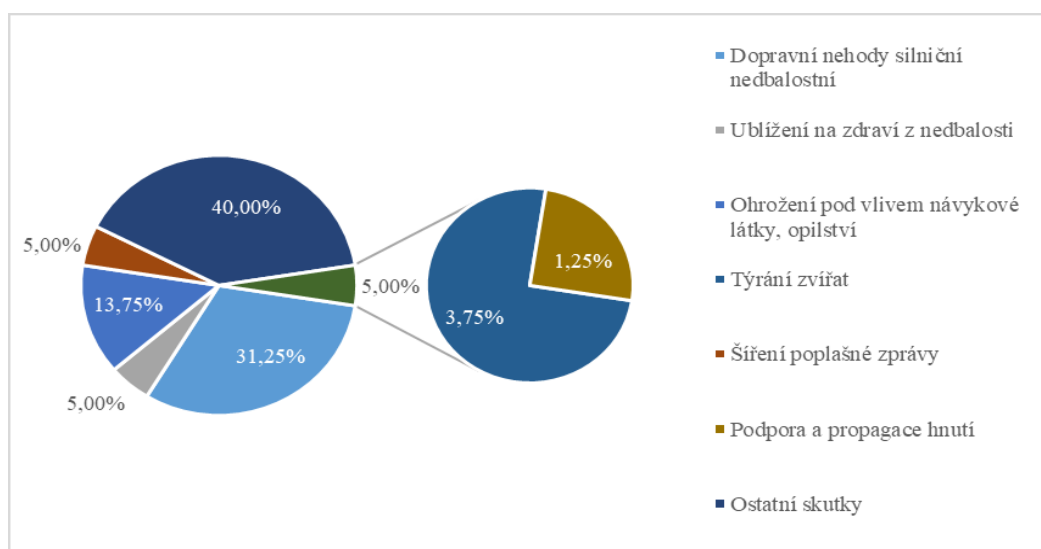
V roce 2020 se nejčastějším činem zbývající zjevné kriminality stalo ohrožení pod vlivem návykové látky a opilství, jež dosahovalo 35,51 % (8 858). Do četných skutků se rovněž řadilo zanedbání povinné výživy s 29,26 % (7 299) a dopravní nehody silniční nedbalostní, jež zaujímaly 24,73 % (6 169). Mezi méně významné činy patřilo ublížení na zdraví z nedbalosti s 1,97 % (491), týrání zvířat s 0,65 % (163), šíření poplašné zprávy s 0,51 % (126), podpora a propagace hnutí s 0,21 % (53), poškozování věřitele s 0,20 % (50) a činy s podílem 0,14 % (34), ke kterým patřily nehody železniční a silniční nedbalostní kombinované i podněcování k národnostní a rasové nenávisti. Ostatní skutky představovaly v tomto celku 6,69 % (1 669) a zahrnovaly maření spravedlnosti, nadřívání, veškeré nehody úmyslné, železniční a dopravní nehody nedbalostní letecké a vodních plavidel, zvýhodňování věřitele, účast na organizované zločinecké skupině, hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, neposkytnutí pomoci, nedovolené odebrání a nakládání s tkání, orgány nebo lidským embryem, poškození cizích práv či tajemství listin a dokumentů, pomluvu, lichvu, porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku či při správě cizího majetku, obecné ohrožení, porušení povinnosti při hrozivé tísní, poškození a ohrožení provozu obecně prospěšného zařízení, vývoj, výrobu a držení zakázaných bojových prostředků, přisvojení pravomoci úřadu, zasahování do nezávislosti soudu či pohrdání soudem, vzpouru vězňů, křivé obvinění, křivou výpověď a nepravdivý znalecký posudek, křivé tlumočení, padělání a vystavení nepravdivé lékařské zprávy, posudku nebo nálezu, maření přípravy a průběhu voleb nebo referenda i podněcování, schvalování, nepřekažení a neoznámení trestného činu.

Obrázek 11 – Zbývající registrované činy

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR, ©2020a

Na rozdíl od kriminality registrované dosahovaly ve zbývající objasněné kriminalitě spáchané dětmi nejvyššího počtu dopravní nehody silniční nedbalostí, které zabíraly 31,25 % (25). Významnou část tvořilo také ohrožení pod vlivem návykové látky a opilství, jež představovalo 13,75 % (11). V porovnání se zbývající registrovanou kriminalitou sem spadaly také skutky s podílem 5,00 % (4), mezi které patřilo šíření poplašné zprávy a ublížení na zdraví z nedbalosti. Méně častým skutkem se stalo týrání zvířat, které činilo 3,75 % (3) a podpora a propagace hnutí s 1,25 % (1). Činy spadající do ostatních skutků dosahovaly ve zbývající objasněné kriminalitě dětí dohromady 40,00 % (32).

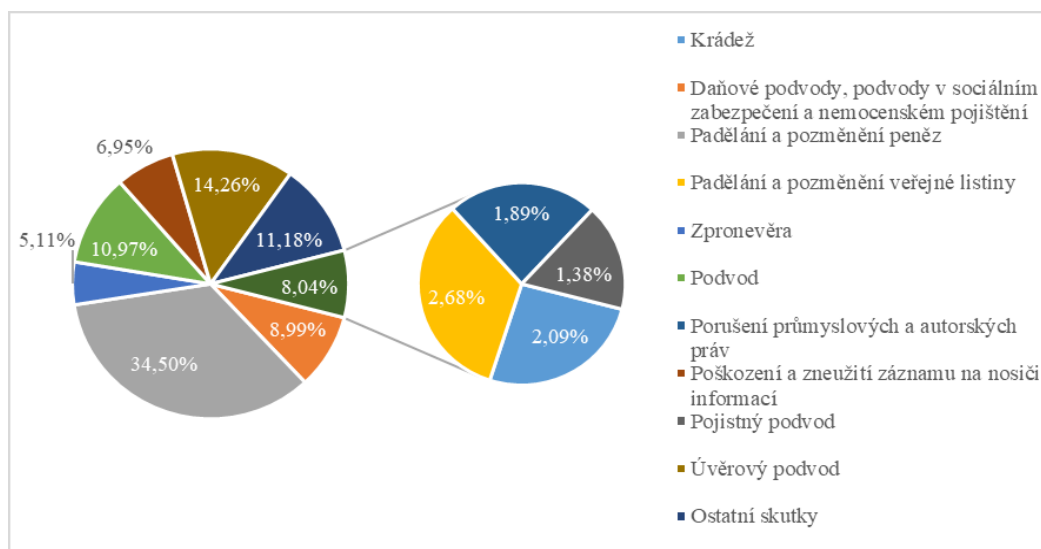
Obrázek 12 – Zbývající objasněné činy spáchané dětmi

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR, ©2020a

4.2.6 Hospodářská kriminalita

Nejvýznamnější zaregistrovaný skutek hospodářské kriminality v roce 2020 představovalo padělání a pozměňování peněz, jež dosahovalo 34,50 % (6 393). Mezi časté činy se také řadil úvěrový podvod s 14,26 % (2 643), podvod s 10,97 % (2 032), daňové podvody a podvody v sociálním zabezpečení i nemocenském pojištění s 8,99 % (1 665), poškození a zneužití záznamu na nosiči informací s 6,95 % (1 287) a zpronevěra s 5,11 % (947). K méně obvyklým činům hospodářské zjevné kriminality ve sledovaném období patřilo padělání a pozměňování veřejné listiny, které zabíralo 2,68 % (497), krádež s podílem 2,09 % (387), porušení průmyslových a autorských práv, které představovalo 1,89 % (351) a pojistný podvod, jež dosahoval 1,38 % (255). Ostatní skutky představovaly v hospodářské registrované kriminalitě 11,18 % (2 071). Toto uskupení zahrnovalo porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže, neoprávněné podnikání, poškozování spotřebitele,

zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, porušení povinnosti v insolvenčním řízení, porušení povinnosti při správě cizího majetku, neoprávněné užívání a poškozování cizí věci, zneužívání pravomoci úřední osoby, úplatkářství, poškození věřitele, nedovolenou výrobu a držení pečetidla státní pečeti či úředního razítka, ohrožování zdraví závadnými potravinami, vystavení nepravdivého potvrzení a zprávy, porušení tajemství dopravovaných zpráv, pletichy při veřejné soutěži a dražbě, zneužívání informací nebo postavení v obchodním styku, neoprávněné provozování hazardní hry, porušení předpisů o nálepkách k označení zboží, neoprávněné nakládání s osobními údaji, porušení předpisů zahraničního obchodu s vojenským materiálem, krádež zásilek, maření úkolu úřední osoby z nedbalosti, zvýhodnění věřitele, ohrožení životního prostředí, způsobení úpadku, neoprávněné vydání cenného papíru, nedovolenou výrobu a držení radioaktivního materiálu, legalizaci výnosů z trestné činnosti, havárie a provozování poruchy, dotační podvod, poškození cizích práv, porušení tajemství listin a dokumentů, lichvu, porušení povinnosti učinit pravdivé prohlášení o majetku, zneužití vlastnictví, ohrožení devizového hospodářství, vývoj, výrobu a držení zakázaných bojových prostředků, výrobu, držení a nakládání s léčivými ovlivňujícími užítkovost hospodářských zvířat, šíření nakažlivé nemoci zvířat a škůdce užítkových rostlin, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání.

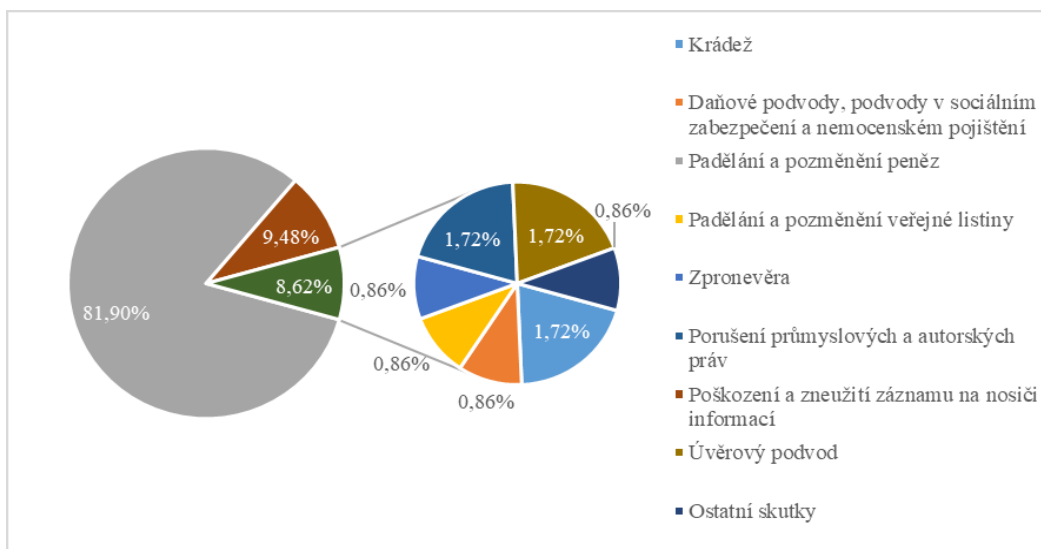

Obrázek 13 – Hospodářské registrované činy

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR, ©2020a

Podobně jako u registrované kriminality se dětští pachatelé v roce 2020 nejvíce dopouštěli padělání a pozměňování peněz, které představovalo 81,90 % (95) z celkové hospodářské objasněné kriminality dětí. Častým skutkem bylo rovněž poškození a zneužití záznamu na nosiči informací, jež dosahovalo 9,48 % (11). Méně významným činem se stejně

jako u zjevné kriminality stala krádež i porušení průmyslových a autorských práv – oba tyto skutky s 1,72 % (2), ale i padělání a pozměňování veřejné listiny s 0,86 % (1). Oproti zaregistrované kriminalitě sem ovšem spadal také úvěrový podvod s 1,72 % (2) a činy s 0,86 % (1), ke kterým patřila zpronevěra i daňové podvody a podvody v sociálním zabezpečení a nemocenském pojištění. Ostatní skutky hospodářské objasněné kriminality dětí dosahovaly rovněž 0,86 % (1).

Obrázek 14 – Hospodářské objasněné činy spáchané dětmi

Zdroj: vlastní zpracování dle Policie ČR, ©2020a

4.2.7 Vojenské a protiústavní činy

Největšími a zároveň také jedinými registrovanými skutky vojenské kriminality a protiústavních činů v roce 2020 byly trestné činy proti ústavnímu zřízení, které čítaly 19 skutků.

V případě objasněné kriminality spáchané dětmi nebyly žádné činy spadající do této kategorie ve sledovaném období objasněny.

5 KRIMINALITA POHLEDEM VEŘEJNOSTI

Tato kapitola se zaměřuje na vnímání kriminality občany České republiky a podává přehled o jejich informovanosti v oblasti prevence kriminality. Hlavním cílem empirické části je především zjistit, jaké má kriminalita dopady na společnost a v jaké míře jsou občané seznámeni s preventivní činností veřejného i soukromého sektoru. K naplnění tohoto cíle byla použita kvantitativní metoda sběru dat prostřednictvím dotazníkového šetření.

5.1 Metodologie

Tato metoda využívající dotazníkového šetření přináší řadu výhod, ale také nevýhod. Její klady jsou spatřovány především ve vysoké efektivnosti, která je zapříčiněna získáním velkého počtu respondentů v poměrně krátkém časovém úseku při nízkých nákladech. Mezi přednosti této metody patří také anonymita, díky které nabývá samotný dotazník na přesvědčivosti. Zároveň prostřednictvím ucelené formy dochází k znemožnění zkreslení výpovědí dotazovaných. Hlavní nevýhodou dotazníkového šetření jsou poměrně vysoké požadavky na ochotu respondenta a nízká návratnost odpovědí. Současně nemusí být pokaždé otázka zodpovězena přímo dotazovaným, ale odpověď může být ovlivněna např. názorem člena rodiny (Disman, 2002).

Dotazník k této bakalářské práci (viz Příloha A) byl rozdělen na tři hlavní části – Vnímání kriminality, Prevence kriminality a Subjekty působící v prevenci kriminality. Dohromady ho tvořilo 20 otázek, ke kterým byly užity otevřené, uzavřené, polootevřené, dichotomické a demografické typy. Otevřené otázky představovaly takové otázky, na které dotazovaný odpovídal vlastními slovy krátkým textem. Uzavřené otázky naopak značily ty případy, kdy si respondent vybíral z nabízených možností. U polootevřených otázek respondent volil z nabídky možností, ale měl zde ovšem také příležitost vyjádřit vlastní názor prostřednictvím možnosti „jiné“. Dichotomické otázky zahrnovaly takové otázky, u nichž byl dotazovaný nucen volit pouze ze dvou odpovědí, v tomto případě z možností ano či ne. Demografické otázky nakonec charakterizovaly respondenta podle věku a pohlaví. Dotazník pro tento výzkum byl vyhotoven v tištěné i elektronické formě, která byla vytvořena ve webové aplikaci Google dotazníky.

V předvýzkumu dotazníkového šetření, který se uskutečnil na konci ledna 2021, byla na 20 respondentech ověřena srozumitelnost otázek i nabízených odpovědí. Po ukončení předvýzkumu následovalo samotné šetření, které probíhalo od února do března 2021.

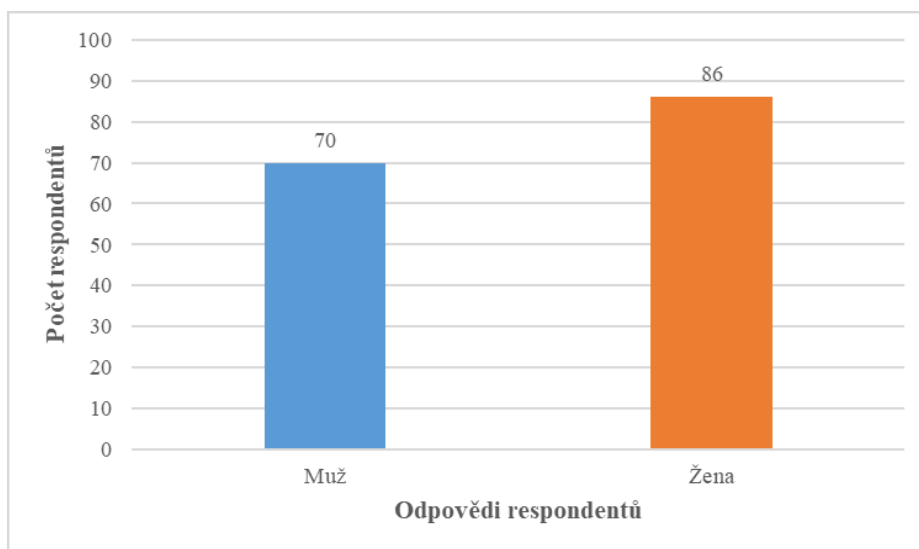
Převážná většina tohoto dotazníkového šetření probíhala přes internetový portál Google dotazníky. K analýze výsledků bylo posléze použito matematicko-statistické zpracování dat prostřednictvím aplikace Microsoft Excel.

Samotná analýza je rozdělena do čtyř kategorií. Nejprve se orientuje na tvrdá data, jež charakterizují respondenty a následně se zaměřuje na vnímání kriminality, prevenci kriminality a subjekty, které v problematice prevenci vystupují.

5.2 Deskripce výzkumného vzorku

Dotazníkového šetření se účastnilo dohromady 156 respondentů, přičemž všichni dotazovaní byli občany České republiky a dosahovali minimálně 15 let věku. Výběr respondentů byl zcela náhodný, jelikož se nezaměřoval na určitou skupinu osob podle pohlaví nebo věku.

Z následujícího grafu je patrné, že převážnou většinu dotazovaných tvořily ženy, kterých bylo celkem 86 (55,13 %). Menším podílem se naopak na dotazníkovém šetření podílelo dohromady 70 mužů (44,87 %).

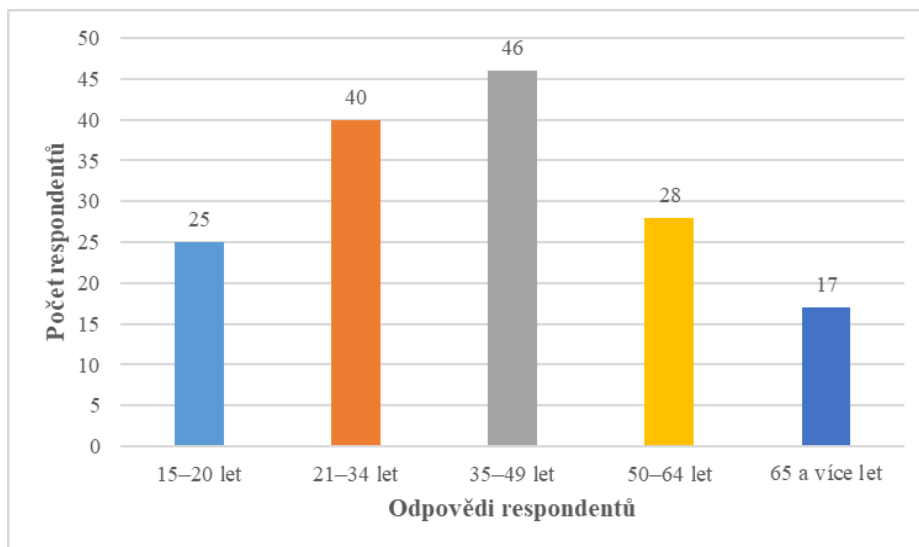

Obrázek 15 – Rozdělení respondentů podle pohlaví

Zdroj: vlastní zpracování

Dotazníkového šetření se nejvíce účastnila skupina respondentů od 35 do 49 let, kterou reprezentovalo 46 osob (29,49 %). Hojně zastoupena byla rovněž věková kategorie od 21 do 34 let, jež zahrnovala 40 jedinců (25,64 %). O poznání menší skupinu představovalo 28 respondentů od 50 do 64 let (17,95 %) a 25 dotazovaných spadajících do věkové kategorie

od 15 do 20 let (16,03 %). Nejmenšího počtu dosahovala skupina od 65 let a více, kterou tvořilo celkem 17 respondentů (10,90 %).

Obrázek 16 – Rozdělení respondentů podle věku

Zdroj: vlastní zpracování

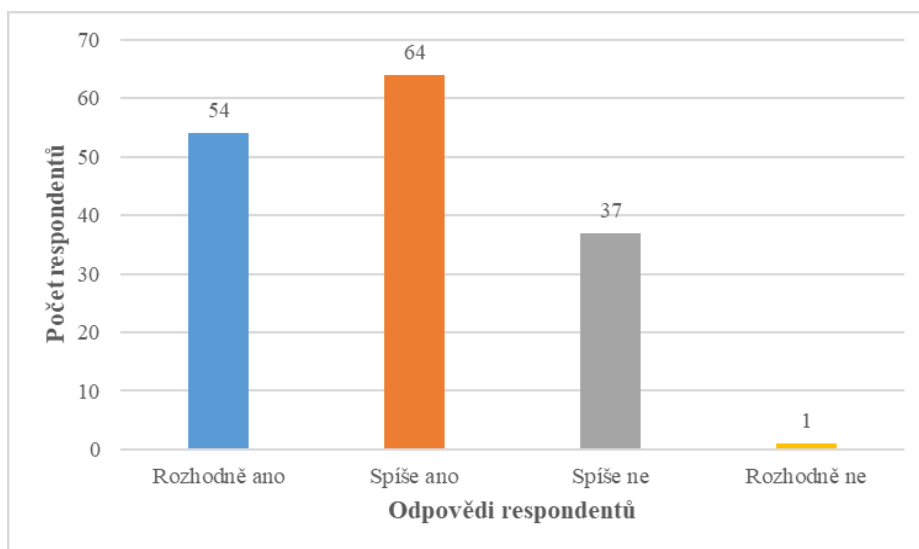
5.3 Interpretace zjištěných dat

Tato část se podrobněji zaměřuje na analýzu výsledků otevřených, uzavřených, polootevřených a dichotomických otázek. V následujícím textu jsou v odpovědích na jednotlivé otázky spatřovány podobnosti v závislosti na demografickém rozdělení respondentů, ale je zde také nacházena návaznost mezi otázkami představujícími jádro výzkumu.

5.3.1 Vnímání kriminality

Otázka č. 1 se zabývala tím, zdali **občané České republiky vnímají kriminalitu jako vážný společenský problém**. Výsledky ukázaly, že respondenti považují situaci v České republice za vážnou. Celkem 64 dotazovaných (41,03 %) uvedlo, že kriminalitu v naší zemi považuje spíše za vážný problém. Tento názor zastávaly především osoby v produktivním věku od 21 do 34 let a od 35 do 49 let. Nepříznivě odpovědělo také 54 respondentů (34,62 %), kteří dokonce situaci v oblasti kriminality popsali jako rozhodně vážný problém. Nejčastěji byly tohoto mínění osoby starších generací ve věku od 50 do 64 let a od 65 let a více. O poznání méně respondentů zastávalo názor, že situace v České republice spíše vážná není. Tohoto mínění bylo 37 dotazovaných (23,72 %) tvořených především dospívajícími od 15 do 20 let. Pouze 1 respondent (0,64 %) ve věku od 35 do 49 let uvedl,

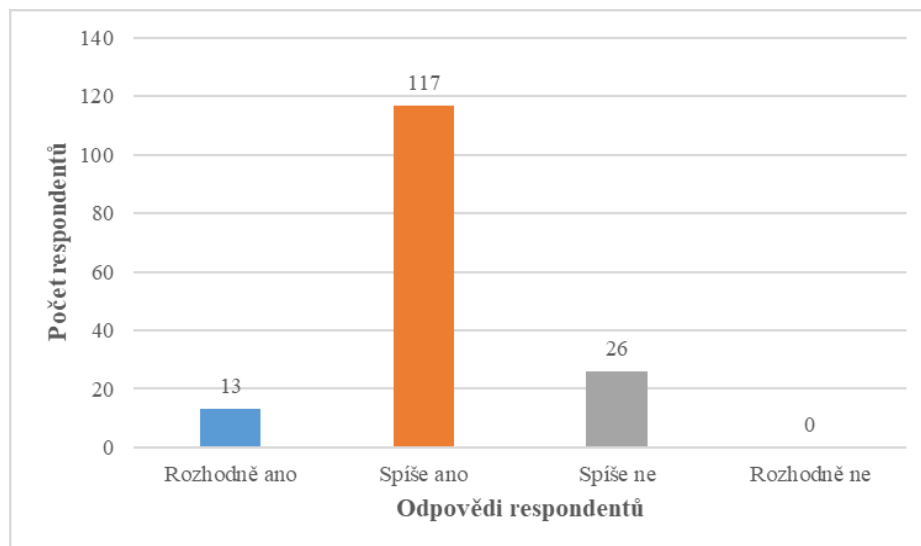
že kriminalita pro Českou republiku rozhodně nepředstavuje vážný problém. Lze tedy říci, že pohled na kriminalitu napříč generacemi je různý. Dospívající obecně nepovažují kriminalitu ve společnosti za takový problém jako lidé dospělí či starší. To může být způsobeno většími životními zkušenostmi dospělých a starších osob nebo také tím, že se s kriminalitou mladí jedinci ještě nikdy nesetkali.

Obrázek 17 – Vnímání kriminality jako vážného společenského problému

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 2 se zaměřovala na **pocit bezpečí respondentů jako občanů České republiky**. Níže uvedený graf zobrazuje, že se 117 dotazovaných (75,00 %) cítí v naší zemi spíše bezpečně. Tuto skupinu tvořily zejména osoby produktivního věku až počínajícího důchodového věku od 21 do 34 let, od 35 do 49 let a od 50 do 64 let. Celkem 26 respondentů (16,67 %) bylo toho názoru, že se v České republice spíše bezpečně necítí. Toto mínění měly nejvíce osoby věkové skupiny od 65 let a více. V naší zemi se ovšem cítí rozhodně v bezpečí 13 dotazovaných (8,33 %) nejvíce tvořených dospívajícími lidmi od 15 do 20 let. Žádný z účastníků dotazníkového šetření neuvedl, že by situace v České republice byla natolik vážná, aby se zde cítil rozhodně v nebezpečí, což je určitě dobrá zpráva. Z dotazníkového šetření vyplývá, že převážná většina respondentů nepocítuje v naší zemi přílišné ohrožení na vlastní osobě. Nejméně ohroženou skupinou se cítili dospívající a naopak největší obavy o vlastní bezpečí pocítovali senioři. Tento jev může být zapříčiněn zejména tím, že starší osoby se mohou častěji stávat terčí kriminální činnosti nežli osoby mladší.

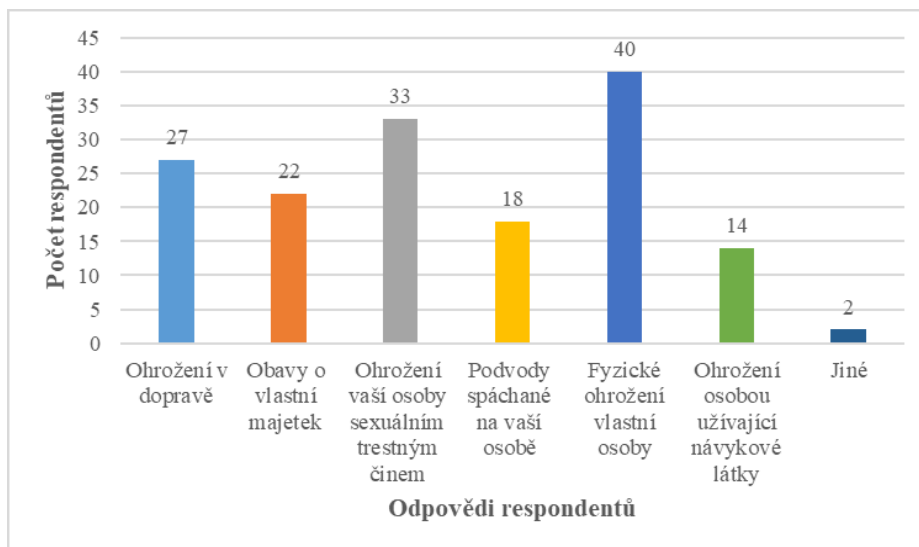

Obrázek 18 – Pocit bezpečí občanů

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 3 se zabývala tím, **jaký trestný čin vzbuzuje v respondentech největší obavy**. Dotazníkové šetření ukázalo, že nejvíce obávané mezi respondenty bylo fyzické ohrožení. Tento skutek takto označilo celkem 40 jedinců (25,64 %), přičemž většího zastoupení dosahoval u žen. Druhým nejobávanějším skutkem bylo ohrožení sexuálním trestným činem, které zvolilo 33 dotazovaných (21,15 %) rovněž zejména ženského pohlaví. Následovalo ohrožení v dopravě, které jako nejvíce obávané uvedlo 27 osob (17,31 %). Na rozdíl od předešlých dvou činů bylo ohrožení v dopravě více obávané spíše mezi respondenty mužského pohlaví. Obavy o vlastní majetek zvolilo celkem 22 dotazovaných (14,10 %), které tvořili rovněž zejména muži. Páté místo obsadily podvody na vlastní osobě, ve kterých respondent vystupuje jako poškozený. Tento trestný čin označilo jako nejvíce obávaný 18 dotazovaných (11,54 %) tvořených především jedinci mužského pohlaví. Ohrožení osobou užívající návykové látky zvolilo dohromady 14 respondentů (8,97 %), přičemž větší obavy z tohoto činu měly ženy. Možnosti „jiné“ u této otázky využili 2 jedinci (1,28 %). Respondentka ženského pohlaví uvedla, že se nejvíce obává dle jejích slov napadení manželky manželem ve vedlejším pokoji v hotelu. Dotazovaný mužského pohlaví má naopak největší obavy o majetek, ale také o zdraví své rodiny. Z výsledků vyplývá, že se ženské účastnice dotazníkového šetření nejvíce obávají o osobní bezpečí, které může být ohroženo násilnými a sexuálními trestnými činy či drogovou kriminalitou. Příčina těchto obav může spočívat v tom, že ženy jsou častějšími oběťmi těchto trestných činů nebo se nedokáží v případě napadení ve většině případů ubránit tak jako muži. U zástupců mužského pohlaví naopak převládají obavy z majetkových trestných činů, dopravní či hospodářské kriminality.

To může být zapříčiněno jejich rodinným postavením, kdy muž ve většině případů zastává roli živitele.

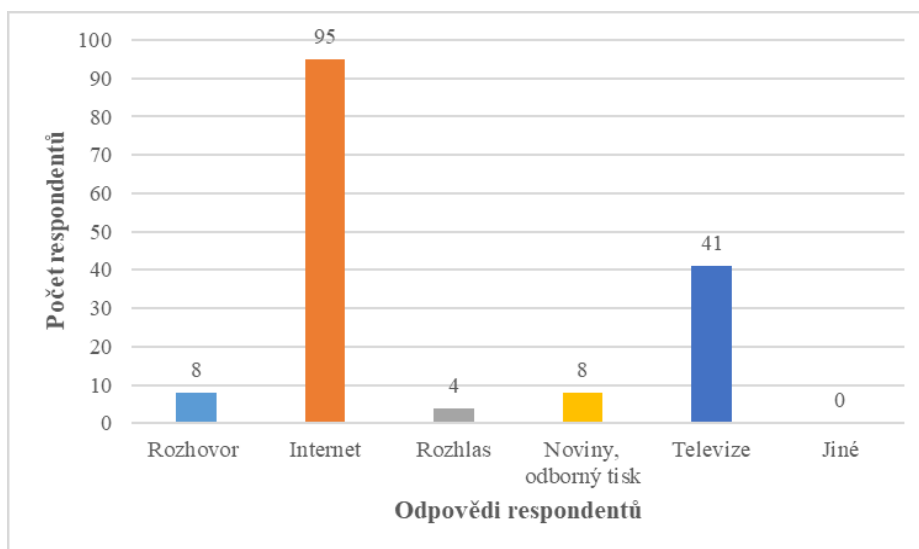

Obrázek 19 – Nejobávanější trestný čin

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 4 se orientovala na respondenty **nejvíce využívaný kanál pro získávání informací o kriminalitě**. Nejvyšší využitelnosti dosahoval internet, který zvolilo celkem 95 osob (60,90 %). Tuto největší skupinu tvořili především jedinci v produktivním až počínajícím důchodovém věku od 21 do 34 let, od 35 do 49 let a od 50 do 64 let. O více než polovinu méně respondentů nejvíce využívá televizi k přístupu k informacím. Tuto skupinu představovalo 41 osob (26,28 %) zejména věkové kategorie od 15 do 20 let, ale také starší dotazovaní od 50 do 64 let a senioři od 65 let a více. Formou rozhovoru s přáteli, kolegy, spolužáky nebo rodinou běžně rozšiřuje své znalosti 8 respondentů (5,13 %). Nejvyšší počet dotazovaných, který využívá tuto metodu komunikace, představovali rovněž senioři od 65 let a více. Stejný počet respondentů, tedy 8 dotazovaných (5,13 %), zvolil noviny či odborný tisk jako nejvíce používaný kanál. Na rozdíl od rozhovoru jsou však noviny a tisk nejvíce oblíbené u skupiny respondentů od 21 do 34 let. Rozhlas jako nejvyužívanější prostředek ke sběru informací zvolili 4 dotazovaní (2,56 %) tvořeni zejména osobami ve věku od 21 do 34 let. Možnost „jiné“ v této otázce nezvolil žádný respondent. Z dotazníkového šetření vyplývá, že moderní technologie jako jsou internet nebo televize mají největší dosah, který již v současné době pokrývá všechny věkové skupiny. Přestože většina respondentů využívá právě tyto metody ke sběru informací o kriminalitě, najdou se i jedinci, kteří používají k získávání informací rozhlas nebo noviny či odborný tisk. Překvapivé bylo zjištění, že tyto osoby tvoří především mladí lidé na počátku své pracovní

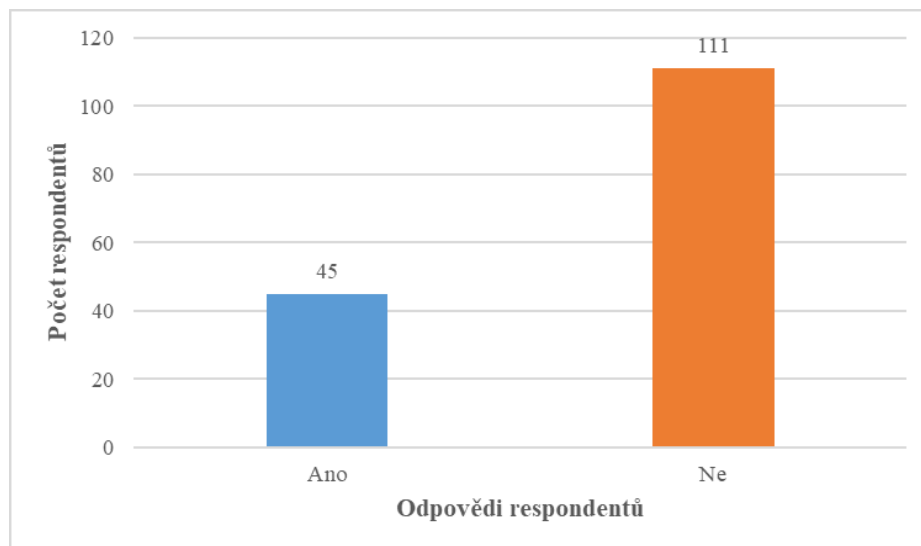
kariéry. Příčinou této jejich volby mohlo být přehlcení internetem nebo televizí, které tyto osoby každodenně využívají. Ačkoliv senioři také běžně používají televizi k získávání informací o kriminalitě, najde se i podstatná část těch, kteří preferují rozhovor se svými přáteli nebo rodinou. Příčina tohoto jejich výběru může být spatřována také např. v menší iniciativě osobně si informace vyhledávat.

Obrázek 20 – Nejvyužívanější komunikační kanál

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 5 se zabývala tím, zdali **měli dotazovaní osobní zkušenost s kriminalitou (zdali se stali obětí trestného činu)**. Podle dotazníkového šetření se převážná většina respondentů s kriminalitou vůbec nesetkala. Tuto skupinu představovalo celkem 111 dotazovaných (71,15 %), které tvořily především osoby ženského pohlaví. V opačném případě mělo s kriminalitou někdy osobní zkušenost dohromady 45 respondentů (28,85 %). Osobami s touto negativní zkušeností byli na rozdíl od první skupiny převážně zástupci mužského pohlaví. Výsledky naznačují, že se s tímto nežádoucím společenským jevem setkávají častěji mužští účastníci dotazníkového šetření nežli dotazované ženy. Příčinou může být schopnost mužů snášet vyšší míru rizika, se kterou však může být spojené i větší ohrožení trestnou činností.

Obrázek 21 – Osobní zkušenosti s kriminalitou

Zdroj: vlastní zpracování

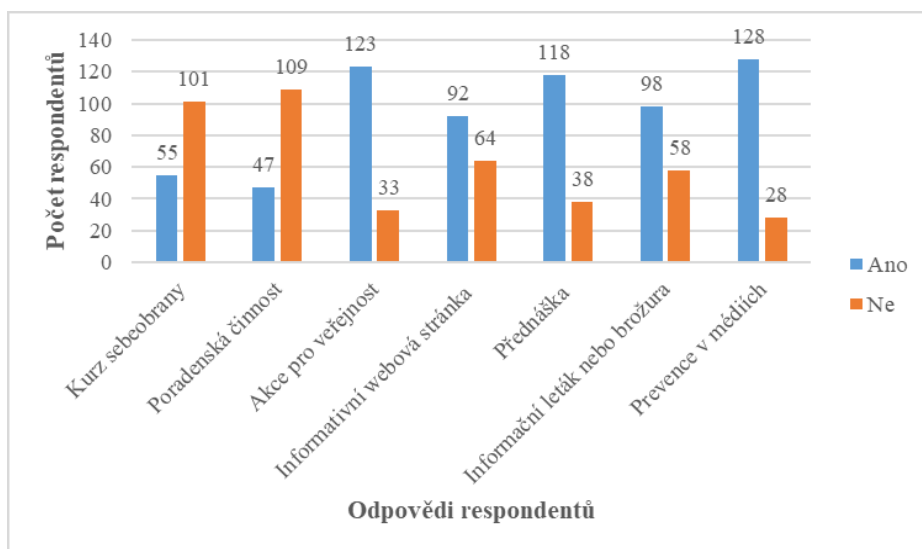
Otázka č. 6 navazovala na předešlou otázku a doptávala se respondentů, kteří zvolili možnost Ano, **o jakou zkušenost se konkrétně jednalo**. Pouze 3 respondenti mužského pohlaví uvedli, že se nechtějí vyjadřovat (13,04 %), zbytek na otázku odpověděl. Dohromady 23 mužů (32,86 %) z jejich celkového počtu čítající 70 jedinců, mělo někdy osobní zkušenost s kriminalitou. Naopak pouze 22 žen (25,58 %) z celkem 86 účastnic dotazníkového šetření, se někdy osobně s kriminalitou setkala. Obecně nejvíce rozšířenými trestnými činy mezi muži byly činy proti majetku zahrnující krádež a vloupání, které zažilo 13 respondentů (56,52 %). Druhým trestným činem, se kterým měli mužští respondenti nejvíce zkušeností, bylo napadení a vydírání, které patří do násilné kriminality. Těmito trestnými činy byli poškozeni 3 respondenti (13,04 %). S ostatními trestnými činy se setkal vždy pouze 1 dotazovaný (4,35 %). Do těchto činů patřilo ohrožení pod vlivem drog, dopravní trestný čin, ztráta majetku z důvodu podvodu a zhárství. V případě žen byla nejrozšířenějším trestným činem, se kterým se respondentky setkaly, rovněž krádež či vloupání spadající do majetkové kriminality. Zkušenosti s těmito činy mělo celkem 10 dotazovaných (45,45 %). Následovalo fyzické napadení, domácí násilí či vyhrožování spadající pod kriminalitu násilnou, které uvedlo 7 respondentek (31,82 %). Třetím nejčastějším činem, se kterým měly 3 respondentky (13,64 %) zkušenost, byl určitý druh podvodu (úvěrový, podvodná koupě, v podnikání), který náleží do hospodářské kriminality. Se zbytkem trestných činů měla zkušenost vždy pouze 1 žena (4,55 %). Jednalo se o dopravní trestný čin a útok osoby pod vlivem drog. Dotazníkové šetření prokázalo, že mezi zástupci obou pohlaví tohoto výzkumného vzorku jsou nejvíce rozšířeny trestné činy majetkové kriminality, jež obecně

zabírá největší část kriminality celkové. Těmito činy byla krádež a vloupání, které byly ovšem v závislosti na pohlaví častější u mužských respondentů. Tento jev může být často způsobený tím, že ve většině rodin muži spravují společný majetek a v závěru to jsou oni, kdo trestný čin nahlásí a řeší problém s příslušnými orgány. Ačkoliv nejvyšších hodnot dosahovaly činy majetkové kriminality, v případě žen byly jistě nezanedbatelnými také trestné činy kriminality násilné, mezi které patřilo fyzické napadení, domácí násilí či vyhrožování. Příčinou může být fakt, že u těchto trestných činů jsou ženy obecně častějšími terči útoku. Zároveň se také často při napadení nedokáží ubránit potencionálnímu pachateli, a proto pro něho představují snadnější oběť.

5.3.2 Prevence kriminality

Otázka č. 7 se zabývala tím, **s jakými preventivními aktivitami se respondenti osobně setkali.** Nejvíce dotazovaných uvedlo, že alespoň jednou zaznamenalo prevenci v médiích. Tuto skupinu tvořilo celkem 128 osob (82,05 %) převážně produktivního věku od 35 do 49 let a počínajícího důchodového věku od 50 do 64 let, ale zároveň také senioři od 65 let a více. Pouhých 28 osob (17,95 %) uvedlo, že se s prevencí v médiích nikdy neseťkalo. Tato skupina byla naopak nejvíce tvořena respondenty od 15 do 20 let a od 21 do 34 let. Na druhém místě byla účast na akci pro veřejnost, se kterou se alespoň jednou setkalo 123 respondentů (78,85 %). Nejvíce dotazovaných bylo tvořeno dospívajícími od 15 do 20 let i osobami v produktivním věku od 21 do 34 let a od 35 do 49 let. S touto preventivní aktivitou nemělo nikdy zkušenost 33 respondentů (21,15 %) tvořených zejména staršími osobami ve věku od 50 do 64 let a od 65 let a více. S přednáškou ať již ve škole nebo na pracovišti se setkalo 118 dotazovaných (75,64 %) nejvíce reprezentovaných mladými lidmi od 15 do 20 let a od 21 do 34 let. Zároveň celkem 38 dotazovaných (24,36 %) uvedlo, že se s přednáškou nikdy neseťkalo. Tuto skupinu tvořily především osoby od 35 do 49 let a od 50 do 64 let, ale také respondenti důchodového věku od 65 let a více. Následoval informační leták nebo brožura, které alespoň jednou zaznamenalo 98 osob (62,82 %) tvořených zejména respondenty od 35 do 49 let, od 50 do 64 let a od 65 let a více. Zkušenost s touto formou prevence nemělo 58 osob (37,18 %), které zastupovali spíše mladší dotazovaní od 15 do 20 let a od 21 do 34 let. Informativní webovou stránku navštívilo dohromady 92 respondentů (58,97 %), přičemž většinu tvořily osoby v produktivním věku od 35 do 49 let a od 50 do 64 let. S touto preventivní aktivitou se nikdy neseťkalo 64 dotazovaných (41,03 %) především zastupující nižší věkové kategorie od 15 do 20 let a od 21 do 34 let, ale také nezanedbatelná část seniorů od 65 let a více. O poznání méně osob projevilo aktivní snahu

o zlepšení svých dovedností a navštívilo kurz sebeobrany. Tuto skupinu tvořilo dohromady 55 dotazovaných (35,26 %) zejména mladšího věku od 15 do 20 let a od 21 do 34 let. Tyto specifické kurzy nikdy nenavštívilo 101 respondentů (64,74 %), kteří byli nejvíce tvořeni osobami produktivního věku od 35 do 49 let a počínajícího důchodového věku od 50 do 64 let i seniory od 65 let a více. Nejméně frekventovanou preventivní aktivitou mezi respondenty byla poradenská činnost, kterou někdy absolvovalo celkem 47 osob (30,13 %). Zkušenost s touto aktivitou měli zejména jedinci v produktivním věku od 35 do 49 let a počínajícím důchodovém věku od 50 do 64 let i seniory od 65 let a více. Naopak 109 dotazovaných (69,87 %) uvedlo, že poradnu nikdy nenavštívilo. Tyto respondenty tvořili především jedinci od 15 do 20 let a od 21 do 34 let. Výsledky ukázaly, že osobní zkušenosti s preventivními aktivitami napříč věkovými kategoriemi výzkumného vzorku jsou velice různorodé. Většina mladších respondentů měla někdy zkušenost s kurzy sebeobrany, akcemi pro veřejnost i přednáškami. Příčinou jejich vyšší účasti na těchto akcích může být větší zájem je osobně navštěvovat nebo také fakt, že se s nimi v rámci osvětových akcí mohli setkat již ve škole, kde jsou tyto aktivity čím dál více zařazovány do běžné výuky. Starší dotazovaní naopak častěji využívají poradenskou činnost, informativní webové stránky, informační letáky nebo brožury či někdy zaznamenali prevenci v médiích. To může být zapříčiněno nedostatkem času, který musí obětovat své práci nebo také péči o rodinu či v případě seniorů absencí vlastní iniciativy se aktivit vyžadujících osobní kontakt účastnit.

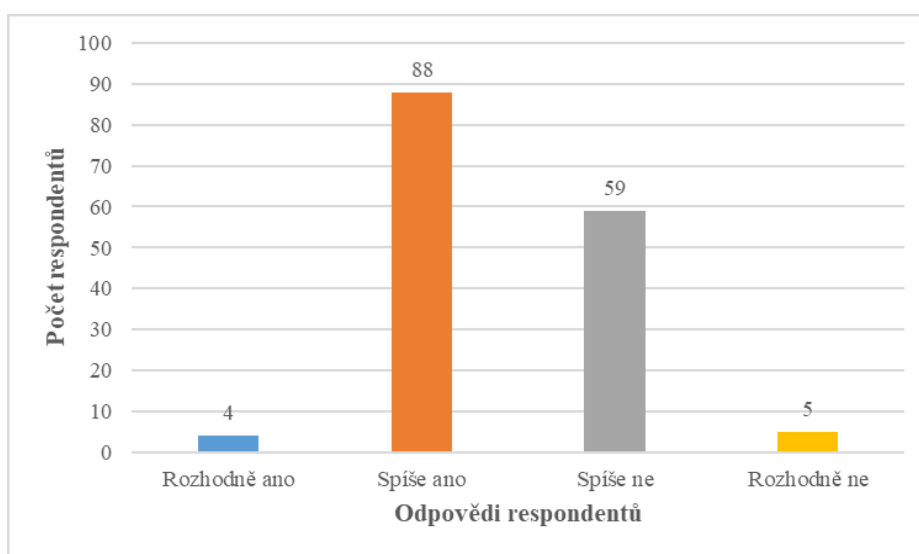

Obrázek 22 – Preventivní aktivity

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 8 se orientovala na to, zdali je **podle názoru respondentů činnost státu v oblasti prevence kriminality dostačující**. Více než polovina dotazovaných uvedla,

že si stát počíná spíše uspokojivě. Tato skupina respondentů zahrnovala dohromady 88 osob (56,41 %), jež byly tvořeny zejména dotazovanými, kteří se s kriminalitou nikdy nesetkali. Ovšem dle mínění celkem 59 osob (37,82 %) je činnost státu spíše nedostatečná. Většího počtu v této skupině dosahovali rovněž respondenti, kteří neměli s kriminalitou nikdy osobní zkušenost. Aktivitu, které provádí stát v rámci prevence, považuje jako rozhodně nedostačující dokonce 5 respondentů (3,21 %). Na rozdíl od ostatních skupin, v této byly nejvíce zastoupeny osoby, které se s kriminalitou někdy setkaly. Dohromady 4 respondenti (2,56 %) považují činnost státu za rozhodně dostatečnou. Tuto kategorii opět reprezentovali především jedinci, kteří neměli s kriminalitou nikdy osobní zkušenost. Podle výsledků považuje větší část respondentů působení státu v oblasti prevence kriminality za dostačující. Osoby, které se s kriminalitou nikdy nesetkaly, mají však na tuto otázku velice rozdílné názory. Přestože převážná většina z nich odpověděla kladně, našli se i tací, kteří se domnívají, že aktivity státu v této oblasti jsou spíše nedostačující. Příčinou tohoto jejich negativního pohledu mohou být jejich životní preference nebo také celkově odlišný pohled na společnost. Naopak u jedinců, kteří se nějakým způsobem s kriminalitou setkali, mohla ona osobní zkušenost způsobit tento negativní názor na činnost státu.

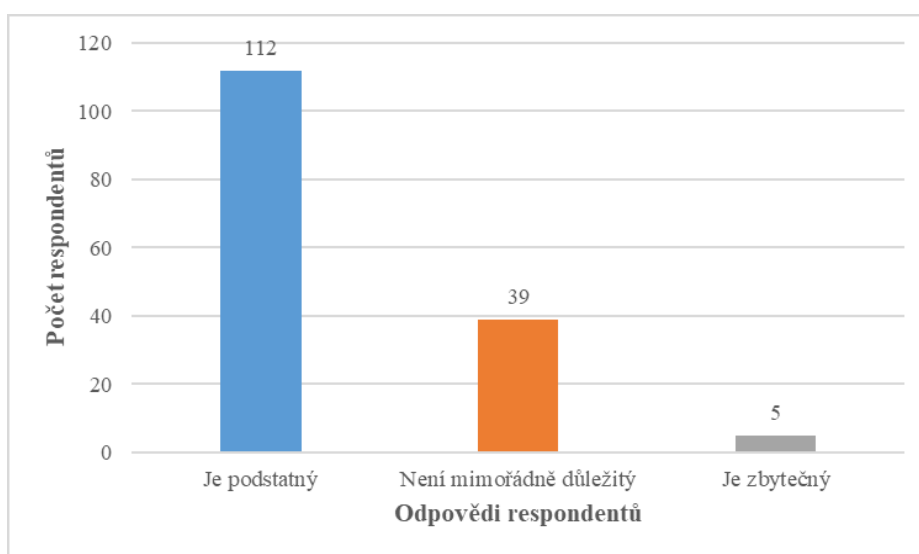

Obrázek 23 – Činnost státu v oblasti prevence kriminality

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 9 se zabývala **názorem respondentů na dotační Program prevence kriminality**. Nejvíce respondentů uvedlo, že považují tento dotační program za podstatný. Tato skupina zahrnovala dohromady 112 osob (71,79 %) a nejvíce těch, které měly osobní zkušenost s kriminalitou. O více než polovinu méně dotazovaných je toho názoru, že existence Programu prevence kriminality není mimořádně důležitá. Tuto možnost zvolilo

39 respondentů (25,00 %) tvořeno nejvíce jedinci, kteří se s tímto nežádoucím jevem nikdy nesetkali. Nejmenšího počtu dosahovala skupina dotazovaných s 5 osobami (3,21 %), jež byly toho názoru, že dotační program je zbytečný. V této skupině respondentů byli rovněž nejvíce zastoupeni ti, kteří neměli s kriminalitou nikdy zkušenost. Podle výsledků dotazníkového šetření mají respondenti spíše kladný názor na Program prevence kriminality. Jedinci, které nějakým způsobem kriminalita zasáhla, byli převážně toho názoru, že existence tohoto dotačního programu je důležitá. Tento jejich úsudek pravděpodobně ovlivnila prožitá nepříjemná zkušenost a z toho důvodu se domnívají, že by k zabránění jejímu opakování a celkovému snížení kriminality mohl pomoci tento program. Z druhého pohledu dotazovaní, kteří se s kriminalitou nikdy nesetkali, si převážně myslí, že Program prevence kriminality není mimořádně důležitý nebo že je dokonce zbytečný. Příčinou tohoto jejich názoru může být právě fakt, že oni sami neměli nikdy s kriminalitou zkušenost a nevědí, jak je mnohdy obtížné se s jejími následky vypořádat. Z toho důvodu pravděpodobně nepovažují za důležité tuto oblast více podporovat. Zároveň ale také nemusí věřit tomu, že tento program napomůže kriminalitu snížit a vkládají více důvěry do jiných opatření, která by mohla učinit tomuto nežádoucímu společenskému jevu přítrž.

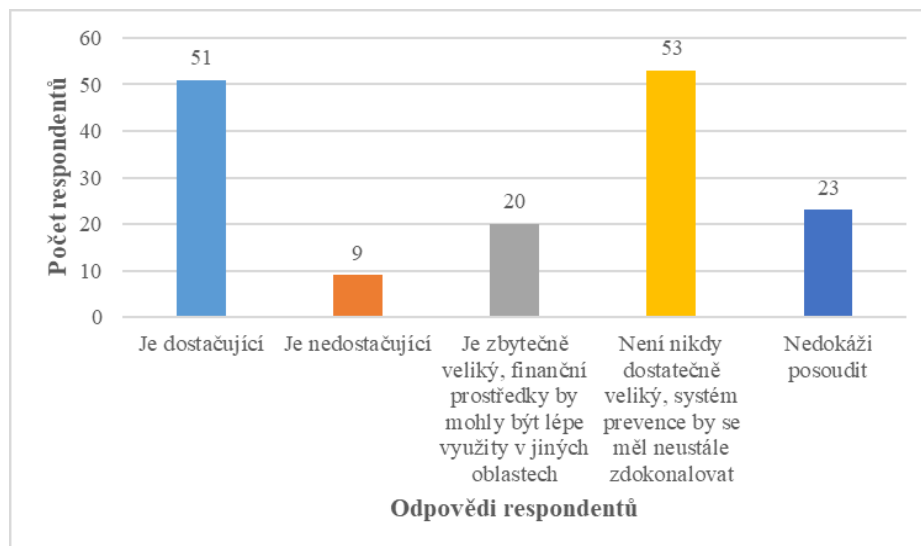

Obrázek 24 – Názor na Program prevence kriminality

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 10 se týkala názoru respondentů na **objem finančních prostředků na projekty Programu prevence kriminality na místní úrovni v roce 2020**. Konkrétně bylo v minulém roce vynaloženo na tento dotační program celkem 55 628 154 Kč. Podle dotazníkového šetření se nejvíce respondentů domnívá, že objem těchto finančních prostředků není nikdy dostatečně veliký a že by se systém prevence měl neustále

zdokonalovat. Tuto odpověď zvolilo celkem 53 dotazovaných (33,97 %), kteří byli nejvíce tvořeni osobami, jež si myslí, že tento dotační program je podstatný. Téměř srovnatelný počet dotazovaných s 51 osobami (32,69 %) se však domnívá, že objem finančních prostředků je dostačující. Tato skupina byla převážně reprezentována jedinci, podle jejichž názoru je Program prevence kriminality zbytečný. O téměř polovinu méně respondentů uvedlo, že nedokáže objem finančních prostředků posoudit. Tuto skupinu tvořilo 23 osob (14,74 %), které především nepovažují dotační program za mimořádně důležitý. Dohromady 20 dotazovaných (12,82 %) uvedlo, že dle jejich názoru je objem finančních prostředků zbytečně veliký a tyto finanční prostředky by mohly být lépe využity v jiných oblastech. V této kategorii byli nejvíce zastoupeni respondenti, kteří si zároveň myslí, že Program prevence kriminality není mimořádně důležitý. Nejméně jedinců zastávalo myšlenku, že objem finančních prostředků je nedostačující. Tuto skupinu představovalo 9 dotazovaných (5,77 %), kteří se zejména domnívají, že dotační program není mimořádně důležitý. Výsledky prokázaly, že názory respondentů na objem finančních prostředků jsou velice rozdílné. Jedinci, kteří považují Program prevence za podstatný, by ve většině případů zhodnotili finanční prostředky tak, že jejich objem není nikdy dostatečně veliký. Jejich názor se pravděpodobně odvíjel od toho, že vkládají důvěru v činnost státu v oblasti prevence kriminality, a proto by jeho aktivity dále podporovali. Zároveň se ale také mohli s kriminalitou v minulosti již setkat a prostřednictvím větší podpory tohoto programu by chtěli snížit šanci na opakování jejich negativní zkušenosti. Dotazovaní, kteří se domnívají, že dotační program není mimořádně důležitý, jsou naopak většinou toho názoru, že finanční prostředky jsou nedostačující a pravděpodobně z toho důvodu tento program postrádá svou důležitost, jelikož nedokáže dostatečně zabezpečit oblast prevence. Zároveň si také někteří z nich myslí, že jejich objem je zbytečně veliký a část přebytečných finančních prostředků by mohla být lépe využita v jiných oblastech veřejného i soukromého sektoru a ne pouze v prevenci kriminality. Nemalá část dotazovaných, kteří nepovažují dotační program za mimořádně důležitý, se také úplně zdržela odpovědi, jelikož se zřejmě v této oblasti příliš neorientuje. Jedinci, kteří uvedli, že Program prevence kriminality je zbytečný, se také povětšinou domnívají, že objem finančních prostředků je dostačující. Příčinou jejich odpovědi mohl být také fakt, že program nepovažují za příliš efektivní a přijde jim bezdůvodné do tohoto opatření vkládat další finanční prostředky. Někteří z nich by dokonce upřednostnili zcela jiný způsob jak se s kriminalitou vypořádat.

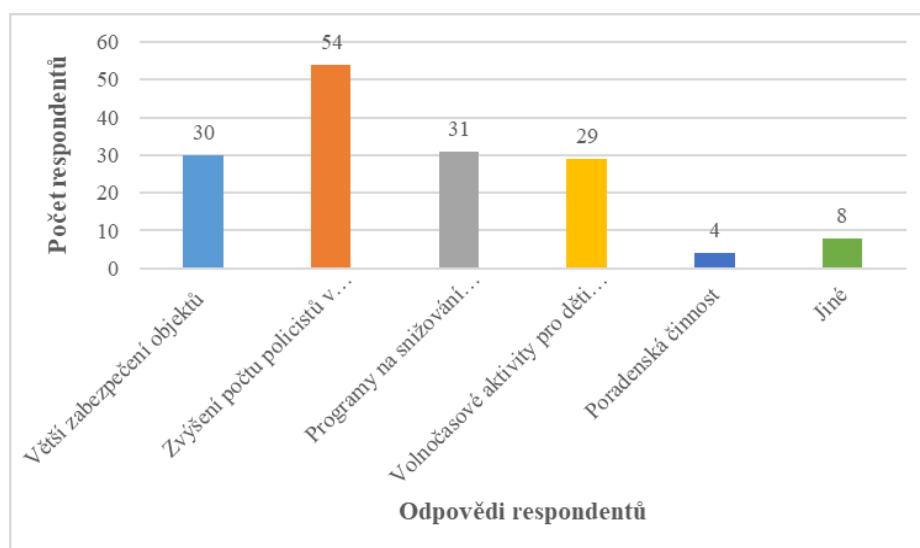
Obrázek 25 – Finanční náročnost Programu prevence kriminality

Zdroj: vlastní zpracování

5.3.3 Subjekty působící v prevenci kriminality

Otázka č. 11 se zaměřovala na **opatření veřejného i soukromého sektoru, která by mohla nejvíce pomoci ke snížení kriminality v České republice**. Největší počet dotazovaných se domnívá, že nejefektivnějším opatřením by bylo zvýšení počtu policistů v ulicích. Do této skupiny spadalo celkem 54 respondentů (34,62 %), kteří byli nejvíce tvořeni jedinci s osobní zkušeností s kriminalitou. Následovaly programy na snižování nezaměstnanosti, které zvolilo 31 dotazovaných (19,87 %) tvořených zejména jedinci, kteří se s kriminalitou nikdy neseťkali. Téměř srovnatelně na tom bylo větší zabezpečení objektů např. za využití kamer, oplocení nebo bezpečnostních systémů, které jako nejvíce účinné označilo 30 respondentů (19,23 %). Tuto skupinu reprezentovaly především osoby, které s kriminalitou neměly nikdy osobní zkušenost. Volnočasové aktivity pro děti a mládež uvedlo dohromady 29 dotazovaných (18,59 %), které nejčastěji tvořili jedinci se zkušeností s kriminalitou. O poznání méně dotazovaných vybralo poradenskou činnost jako opatření, které by mohlo nejvíce pomoci ke snížení kriminality v naší zemi. Tuto odpověď zvolily 4 osoby (2,56 %), jež tvořili zejména respondenti, kteří se někdy setkali s kriminalitou. Celkem 8 jedinců (5,13 %) projevilo iniciativu a uvedlo vlastní odpověď v možnosti „jiné“, přičemž 1 z nich, který měl zkušenost s kriminalitou, se zcela zdržel odpovědi. Dalších 5 dotazovaných uvedlo, že dle jejich názoru by měly být zpřísněny tresty. Tyto osoby tvořili nejvíce jedinci, kteří se někdy s kriminalitou setkali. 1 respondent, který neměl nikdy osobní zkušenost s kriminalitou, zvolil funkční a rychlý soudní systém jako nejefektivnější opatření. Poslední z dotazovaných, který se rovněž nikdy neseťkal s kriminalitou, uvedl, že za opatření,

kteřé by mohlo nejvíce pomoci, považuje programy vzdělávající děti v problematice kriminality. Názory na efektivitu veřejných i soukromých opatření jsou různé. Podle výsledků jedinci, kteří měli osobní zkušenost s kriminalitou, spatřují smysl v působení na pachatele trestné činnosti takovým způsobem, kterým by ho donutili změnit chování. Nejčastěji by tyto osoby volily zvýšení počtu policistů v ulicích, což by mohlo napomoci k odstrašení pachatelů nebo v horších případech také k rychlému zásahu příslušníků policie. Zároveň byli jedinci se zkušeností s kriminalitou rovněž toho názoru, že by mohla nejvíce pomoci větší nabídka volnočasových aktivit pro děti a mládež, které by mohly být rovněž částečně zaměřeny na oblast prevence kriminality. V neposlední řadě by také podle těchto respondentů měla být více rozšířena poradenská činnost, která by umožňovala pachatelům i obětem se lépe vypořádávat s vlastními problémy. Stejně jako jedinci, kteří se s kriminalitou někdy setkali, by se respondenti bez této osobní zkušenosti chtěli také zaměřit na vyžití občanů se sklony ke kriminalitě. Z toho důvodu by ve většině případů volili programy na snižování nezaměstnanosti, jež by mohly vést k omezení volného času potencionálních pachatelů, se kterým by se zároveň mohla snižovat i sama kriminalita. Za pomoci tohoto opatření by se ovšem také mohlo docílit vyšší podpory ekonomiky. Dotazovaní bez osobní zkušenosti s kriminalitou by ovšem rovněž dávali povětšinou přednost většímu zabezpečení objektů. Tato jejich volba mohla být zapříčiněna tím, že bezpečnostní opatření v minulosti dobře zafungovalo i u jejich vlastní nemovitosti a pachatele odradilo.

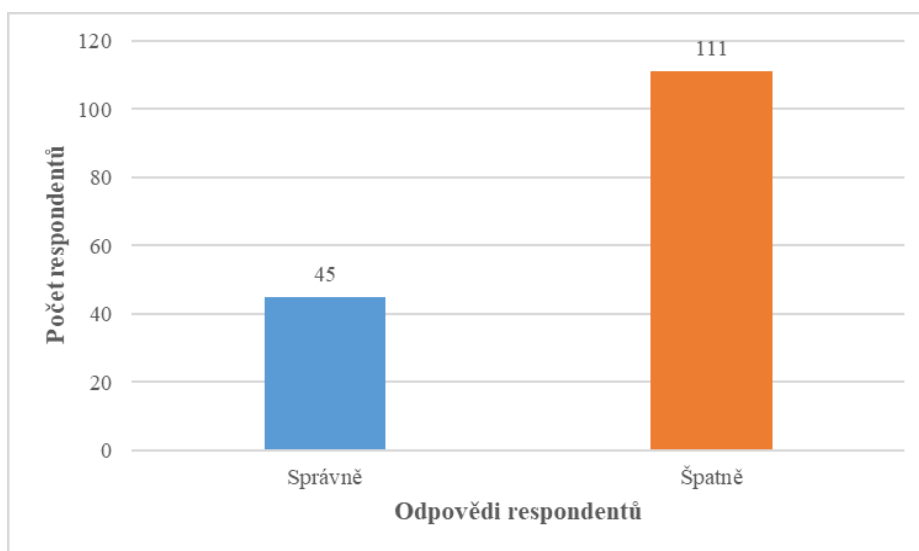

Obrázek 26 – Opatření snižující kriminalitu v České republice

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 12 zjišťovala, zdali dotazovaní vědí, **jakou úlohu zaujímá Policie ČR v oblasti prevence kriminality**. Dohromady 111 respondentů (71,15 %) však nevědělo

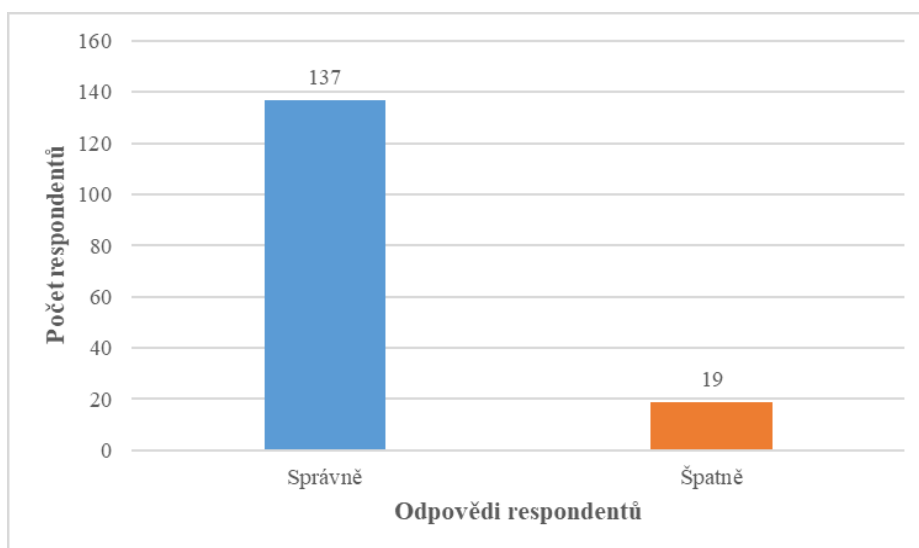
správnou odpověď a tuto otázku zodpovědělo špatně. V této skupině dotazovaných byly nejčastěji osoby, které využívají ke zjišťování informací o kriminalitě noviny či odborný tisk, ale také rozhovor či televizi. Správnou odpověď, tedy že Policie ČR je *nejdůležitější organizací* působící v oblasti prevence kriminality, zvolilo pouze 45 dotazovaných (28,85 %), které tvořili převážně jedinci, jež mají přehled o kriminalitě díky rozhlasu nebo internetu. Dotazníkové šetření prokázalo, že respondenti převážně nevědí, jakou funkci zastává Policie ČR v problematice prevence kriminality. Nejvíce efektivním komunikačním kanálem byl však rozhlas, který může informovanost občanů v této oblasti dále prohlubovat díky svému poměrně širokému rozsahu. Současně na tom byli dobře také respondenti, kteří využívají internet k získávání informací o kriminalitě. Výhodou tohoto kanálu může být jednoduchý a rychlý přístup k těmto potřebným údajům. Naopak nejméně efektivní v podávání informací byly noviny či odborný tisk. Toto zjištění bylo překvapující, jelikož existuje mnoho odborných časopisů zaměřených na tuto problematiku. Hůře na tom byli také dotazovaní, kteří využívají k předávání informací rozhovor s blízkými. Příčinou této neznalosti mohl být fakt, že většina lidí se domnívá, že Policie ČR žádnou prevenci neprovádí a zaměřuje se až na její následné řešení. Překvapivé bylo ovšem také zjištění, že respondenti využívající televizi ke sběru informací odpovídali na tuto otázku také povětšinou nesprávně, přestože se především v médiích tyto informace nejvíce vyskytují. Jedinci, kteří se účastnili tohoto dotazníkového šetření, pravděpodobně tyto údaje osobně nevyhledávají nebo jim nepřišly příliš důležité, a proto jim nevěnovali svou pozornost.

Obrázek 27 – Úloha Policie ČR

Zdroj: vlastní zpracování

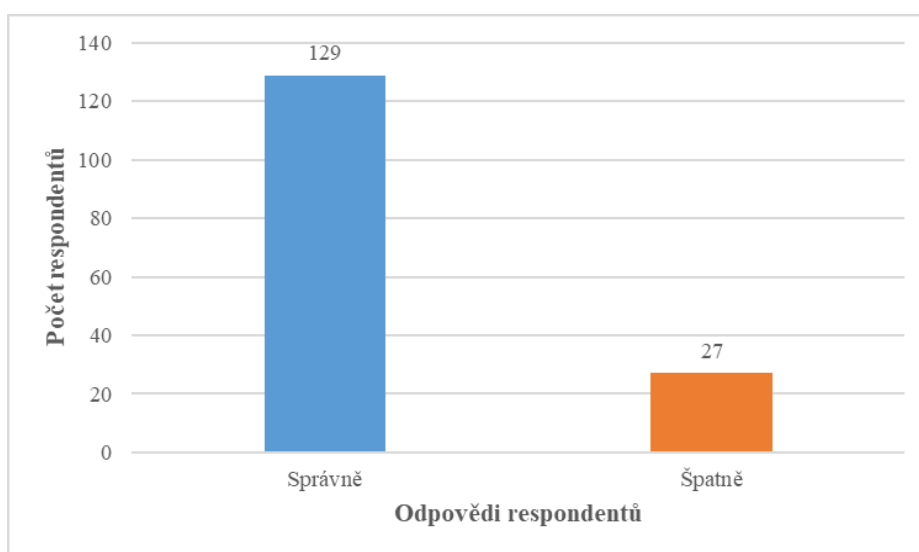
Otázka č. 13 se zabývala tím, zdali respondenti vědí, **jaké úkoly plní Policie ČR**. Na rozdíl od předešlé otázky v tomto případě odpovědělo správně celkem 137 dotazovaných (87,82 %), kteří zvolili možnost, že Policie ČR *se stará o bezpečnost obyvatelstva i majetku, zajišťuje veřejný pořádek a odhaluje a vyšetřuje trestné činy*. Tato skupina respondentů byla nejvíce tvořena osobami, jež k vyhledávání informací o kriminalitě používají nejčastěji rozhlas, internet, televizi či rozhovor. Naopak pouhých 19 jedinců (12,18 %) na tuto otázku odpovědělo špatně, protože uvedlo jinou nežli správnou odpověď. Nesprávně odpověděli zejména dotazovaní, kteří běžně využívají noviny či odborný tisk. Výsledky naznačují, že na rozdíl od úlohy Policie ČR v oblasti prevence kriminality jsou respondenti s úkoly této státní instituce převážně velice dobře seznámeni. Většina z nich na otázku odpověděla správně, což je o poznání lepší výsledek, nežli tomu bylo u předchozí otázky. Nejefektivnější v podávání údajů o činnosti Policie ČR byl rozhlas, internet i televize, které pravděpodobně díky svému širokému dosahu a množství poskytovaných informací, dokáží tyto údaje občanům nejlépe předat. Lépe na tom byl také rozhovor s blízkými osobami, jenž je také poměrně hojně využíván u respondentů, kteří odpověděli správně. Důvodem jeho větší úspěšnosti mohl být fakt, že lidé obecně o činnosti Policie ČR mají větší povědomí nežli o tom, jakou úlohu zastává tato organizace v oblasti prevence. Nejmenší účinnost v poskytování informací o činnostech státní policie zaznamenaly rovněž noviny či odborný tisk, což bylo překvapivé, jelikož existuje velké množství odborných časopisů, které se touto problematikou zabývají.

Obrázek 28 – Úkoly Policie ČR

Zdroj: vlastní zpracování

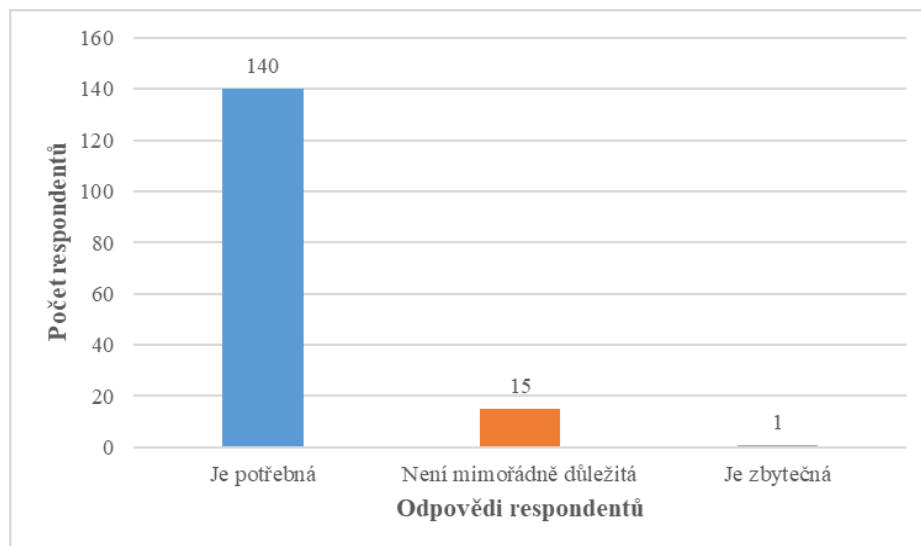
Otázka č. 14 se orientovala na to, zdali mají účastníci dotazníkového šetření povědomí o tom, **jaké činnosti vykonává nestátní nezisková organizace Bílý kruh bezpečí**. Převážná většina respondentů, tvořící 129 osob (82,69 %), odpověděla správně, neboť uvedla, že Bílý kruh bezpečí poskytuje pomoc *obětem domácího násilí, pronásledovaným a zneužitým osobám*. Tyto respondenty tvořili zejména jedinci, kteří k vyhledávání informací o kriminalitě využívají nejvíce rozhovor, ale také televizi či internet. Oproti tomu pouze 27 účastníků dotazníkového šetření (17,31 %) uvedlo jinou nežli správnou odpověď. V této skupině byly nejčastěji zastoupeny osoby, které běžně užívají ke sběru informací rozhlas nebo noviny či odborný tisk. V porovnání s úkoly Police ČR odpovědělo na tuto otázku správně méně respondentů, ale i přesto je povědomí o činnosti této nestátní neziskové organizace vysoké. Nejvyšší účinnost byla zaznamenána u rozhovoru, což může být zapříčiněno osobním doporučením jedinců, kteří se již někdy oběťmi stali a s touto organizací mají zkušenost. Povětšinou správně odpovídali také respondenti, kteří využívají ke sběru informací televizi nebo internet pravděpodobně z toho důvodu, že tato média mají velký dosah či umožňují si samostatně potřebné informace vyhledat. O poznání hůře na tom byli jedinci, jež nejvíce používají k získávání informací rozhlas a noviny či odborný tisk. Ačkoliv se tyto kanály také zabývají distribucí potřebných informací, pravděpodobně se na tuto problematiku tolik nezaměřují. Odpovědi byly překvapivé zejména u dotazovaných využívajících odborný tisk, jelikož Bílý kruh bezpečí vydává svůj vlastní čtvrtletní Zpravodaj BKB. Problém však může spočívat v tom, že osoby, které nikdy nebyly postiženy trestnou činností, o tomto periodiku nemusí vůbec vědět, jelikož se touto problematikou nikdy nezabývaly.

Obrázek 29 – Úkoly Bílého kruhu bezpečí

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 15 se zabývala **názorem dotazovaných na dobrovolníky zapojené do preventivní činnosti**. Převážná většina respondentů uvedla, že aktivity v oblasti prevence kriminality prováděné dobrovolníky z řad občanů jsou potřebné. Tento názor zastávalo celkem 140 dotazovaných (89,74 %), které tvořili zejména jedinci, jež popsali činnost státu v prevenci kriminality jako spíše nedostačující, ale také část respondentů, která si myslí, že jeho aktivity v této oblasti jsou spíše dostačující. O poznání méně účastníků dotazníkového šetření s počtem 15 osob (9,62 %) uvedlo, že činnost dobrovolníků není mimořádně důležitá. Tuto skupinu reprezentovali zejména respondenti, kteří jsou toho názoru, že stát rozhodně dostatečně zabezpečuje svou činností oblast prevence kriminality. V této skupině byli ovšem také poměrně hojně zastoupeni jedinci, kteří se domnívají, že aktivity státu jsou rozhodně nedostatečné. Pouze 1 respondent (0,64 %), který si zároveň myslí, že činnost státu je spíše nedostatečná, uvedl, že považuje aktivity dobrovolníků za zbytečné. Výsledky dotazníkového šetření prokázaly, že respondenti spíše podporují činnost dobrovolníků fungujících v oblasti prevence kriminality. Nejvíce jedinců uvedlo, že jejich aktivity jsou potřebné, jelikož dle jejich mínění stát spíše nedokáže tuto oblast dobře zabezpečit. Stejný názor na dobrovolníky mají však i jedinci, kteří si převážně myslí, že činnost státu v této oblasti je spíše dostačující. Z tohoto důvodu by se pravděpodobně respondenti obou kategorií snažili větší či menší nedostatky odstranit významnějším zapojením dobrovolníků do této oblasti, čímž by mohlo dojít k zefektivnění celého systému prevence kriminality. Někteří dotazovaní naopak aktivity těchto osob příliš nepodporují, jelikož dobrovolníky nepovažují za mimořádně důležité. Tyto osoby tvořili zejména jedinci, kteří se domnívají, že činnost státu je rozhodně dostatečná. To mohlo být pravděpodobně důvodem, proč by do systému prevence kriminality nezahrnovali jiné nežli státní instituce a svou podporu by směřovali např. k Policii ČR. Zároveň si také jejich podstatná část myslí, že stát rozhodně nedostatečně vykonává svou činnost v oblasti prevence kriminality, a proto se také nejspíše domnívají, že ani zapojením dobrovolníků by se současná situace nezlepšila. Objevila se zde ovšem také myšlenka, že aktivity dobrovolníků jsou zbytečné. Tento názor byl však v porovnání s ostatními zanedbatelný a byl pravděpodobně ovlivněn subjektivním nesouhlasem respondenta s dobrovolnickou činností.

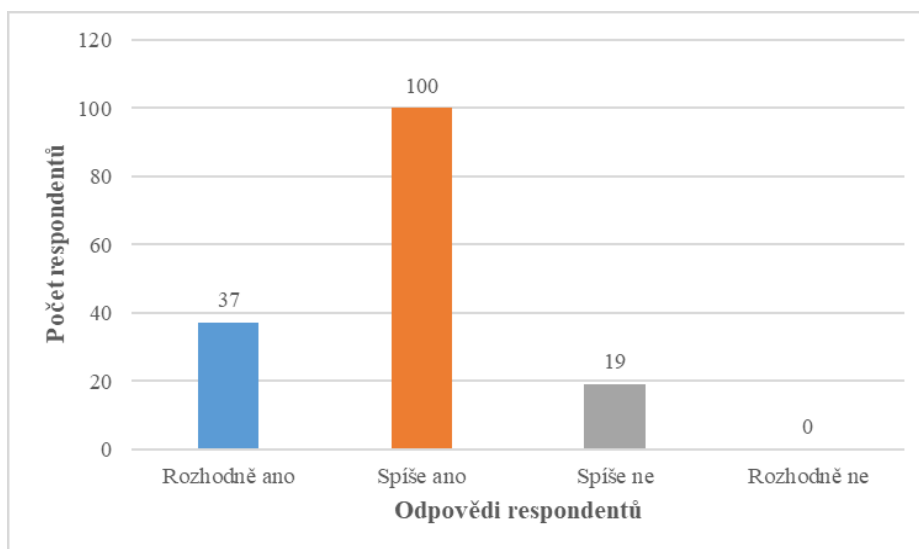

Obrázek 30 – Názor na dobrovolníky zapojené do preventivní činnosti

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 16 se zaměřovala na to, zdali by respondenti **věděli jak dále postupovat v případě, kdyby se sami stali svědky nebo oběťmi trestných činů nebo by se s takovýmto člověkem setkali**. Převážná většina dotazovaných uvedla, že by spíše věděla jakým způsobem dále jednat. Tuto skupinu tvořilo dohromady 100 osob (64,10 %), přičemž nejvíce bylo jedinců, kteří někdy navštívili akci pořádanou pro veřejnost, kurzy sebeobrany a přednášku nebo zaznamenali prevenci v médiích. Dokonce 37 respondentů (23,72 %) především tvořených osobami, které měly zkušenost s poradenskou činností či informativní webovou stránkou, by rozhodně vědělo jak dále postupovat. Nejmenšího počtu dosahovali dotazovaní, kteří by si v případě nastalé situace spíše rady nevěděli. Tuto skupinu reprezentovalo 19 osob (12,18 %) nejčastěji tvořených jedinci, kteří měli zkušenost s informačním letákem. Žádný z respondentů ovšem neodpověděl, že by rozhodně nevěděl, jakým způsobem dále jednat, což je zajisté dobrá zpráva. Podle výsledků dotazování převážně vědí jak dále postupovat v případě, že by byli sami svědky nebo oběťmi kriminality nebo se s někým takovým setkali. Nejvíce informovaní jsou nejspíše ti respondenti, kteří měli zkušenost s poradenskou činností, jelikož se patrně touto obětí nebo svědkem již v minulosti stali a proto vědí, jak by se měli v případě potřeby zachovat. Zároveň také většina jedinců, kteří někdy navštívili informativní webovou stránku přímo zaměřenou na tuto problematiku, by pravděpodobně věděla jak postupovat (např. navštívili web Bílého kruhu bezpečí, kde jsou tyto informace podrobně popsány). Nejspíše by byli úspěšní také respondenti, kteří někdy absolvovali kurz sebeobrany nebo navštívili akci pro veřejnost, jelikož si zde mohli osvojit potřebné praktické dovednosti. Zároveň by mohli také jedinci, kteří se někdy účastnili

přednášky nebo sledovali pořady v médiích zaměřené na tuto problematiku, získat z těchto zdrojů dostatečné množství nezbytných znalostí. Ovšem nejhůře by na tom byli respondenti, kteří měli zkušenost pouze s informačním letákem či brožurou, jelikož tyto prostředky jsou pouze orientační a poskytují základní informace. Z toho důvodu by bylo lepší, kdyby tito jedinci absolvovali i další preventivní aktivity zaměřené na tuto problematiku.

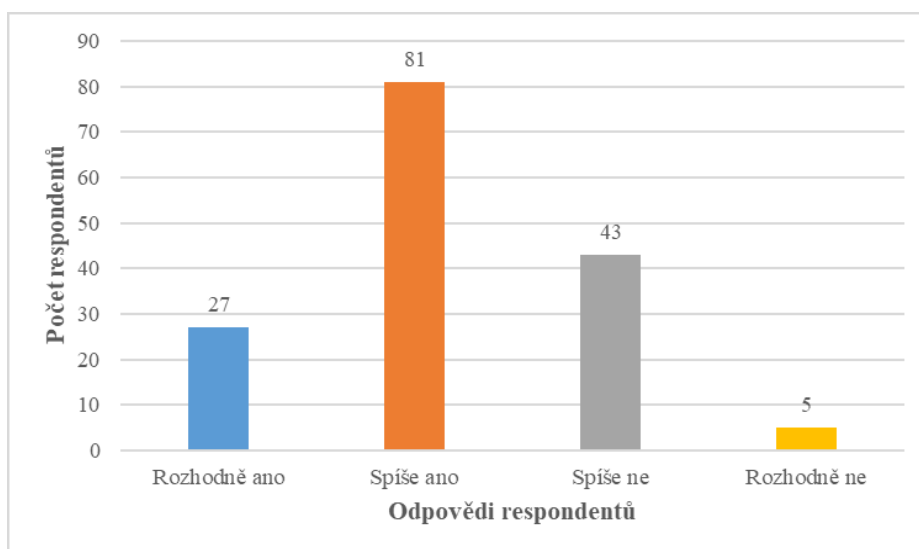

Obrázek 31 – Znalost postupu v případě setkání s kriminalitou

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 17 se zabývala tím, zdali by respondenti **v případě, že by se stali obětí, vyhledali odbornou pomoc u specializované organizace zaměřující se na práci s oběťmi trestných činů**. Podle dotazníkového šetření by převážná většina dotazovaných tuto specializovanou organizaci spíše navštívila. Tuto skupinu tvořilo celkem 81 osob (51,92 %), jež byly nejvíce zastoupeny jedinci, kteří se s kriminalitou nikdy neseekali. Oproti tomu 43 dotazovaných (27,56 %) uvedlo, že by některou z takto specializovaných organizací spíše nenavštívilo. Největšího počtu v této skupině dosahovali zejména dotazovaní s osobní zkušeností s kriminalitou. Naopak 27 respondentů (17,31 %), kteří byli nejvíce tvořeni osobami, jež se s kriminalitou někdy potkaly, by odbornou pomoc u specializované organizace rozhodně vyhledalo. Nejmenšího počtu dosahovala skupina respondentů, která by takovouto organizaci rozhodně nenavštívila. Toto uskupení představovalo celkem 5 dotazovaných (3,21 %), přičemž vyššího počtu dosahovali respondenti, kteří s kriminalitou neměli nikdy osobní zkušenost. Výsledky ukázaly, že převážná většina všech dotazovaných by vyhledala odbornou pomoc u organizace zabývající se prací s oběťmi trestných činů. Odpovědi u respondentů, kteří měli někdy s kriminalitou zkušenost a u osob, jež se s kriminalitou nikdy neseekali, však byly různé. Překvapivé bylo zjištění, že ačkoliv by se početná část

respondentů se zkušeností s kriminalitou obrátila na specializovanou organizaci v případě opětovného postižení touto událostí, větší množství dotázaných by znovu tuto instituci nenavštívilo. Důvodem jejich volby mohla být negativní zkušenost s těmito organizacemi či neznalost a nedůvěra, kterou si stále nesou od svého prvního setkání s kriminalitou. Naopak respondenti, kteří se s kriminalitou nikdy nesečkali, by specializované organizace ve většině případů vyhledali pravděpodobně z toho důvodu, že jsou s jejich činností dobře seznámeni a domnívají se, že v budoucnu by jim tyto instituce v případě potřeby dokázaly nabídnout pomocnou ruku.

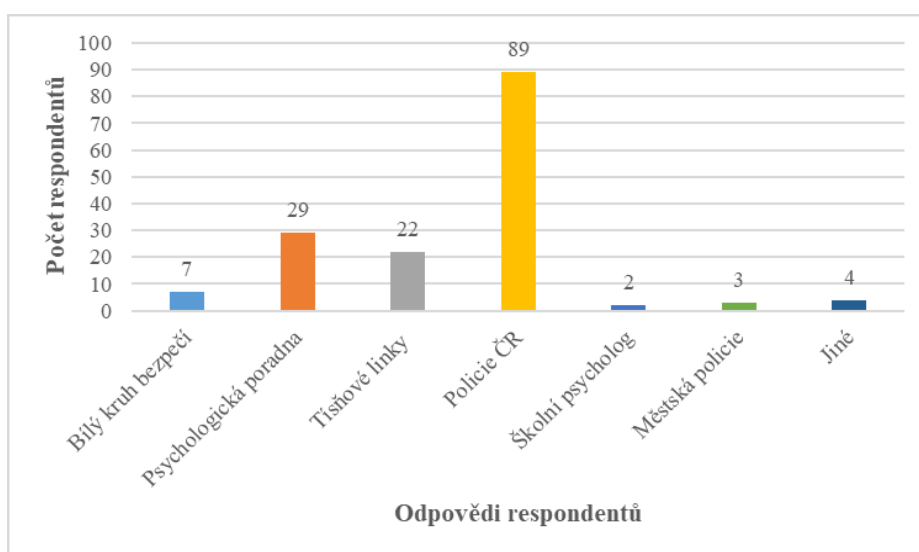

Obrázek 32 – Vyhledání pomoci u organizace zaměřující se na oběti trestných činů

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 18 zaměřovala na to, **kterou instituci by respondenti nejspíše požádali o pomoc, popřípadě která v nich vzbuzuje největší důvěru**. Nejvíce respondentů uvedlo, že by nejspíše o pomoc požádali Policii ČR. Tato skupina byla tvořena celkem 89 dotazovanými (57,05 %), které reprezentovaly zejména starší osoby od 50 do 64 let a od 65 let a více. O poznání méně respondentů by nejspíše v případě, kdyby se stali oběti trestné činnosti, navštívili psychologickou poradnu. Tuto odpověď zvolilo 29 osob (18,59 %), přičemž nejvyššího počtu dosahovali jedinci od 21 do 34 let a od 35 do 49 let. Dohromady 22 dotazovaných (14,10 %) by vložilo svou důvěru v tísňové linky jako např. Linku bezpečí nebo Linku důvěry. V této skupině byli nejvíce zastoupeni dospívající od 15 do 20 let. Bílý kruh bezpečí zvolilo celkem 7 respondentů (4,49 %), které tvořily zejména osoby ve věku od 35 do 49 let a od 50 do 64 let. Na rozdíl od státní policie by městskou policii oslovily v případě potřeby pouze 3 osoby (1,92 %). Tuto skupinu tvořili zejména jedinci ve věku od 21 do 34 let. Celkem 2 dotazovaní (1,28 %) by se nejspíše obrátili na školního

psychologa. Tyto osoby reprezentovali dospívající od 15 do 20 let. Možnost „jiné“ využili 4 respondenti (2,56 %). První 2 z nich uvedli, že by si žádnou z nabízených institucí nevybrali, jelikož ani jedné nedůvěřují. První z nich byl ve věku od 21 do 34 let a druhý od 35 do 49 let. Další z dotazovaných ve věkové kategorii od 21 do 34 let by organizaci volil podle nastalého problému a poslední respondent ve věku od 21 do 34 let by se svěřil svým přátelům. Výsledky dotazníkového šetření naznačují, že důvěra v instituce napříč věkovými kategoriemi je velice rozdílná. Nejvyšších hodnot ovšem dosahovala Policie ČR, kterou zvolila převážná většina všech dotazovaných. Dospívající jedinci od 15 do 20 let spíše preferují školní psychology, jelikož mají pravděpodobně ostych z přímého kontaktu s neznámými lidmi. Tyto osoby také preferují tísňové linky, u kterých je předpokládán anonymní rozhovor s odborníky. Respondenti na počátku své pracovní kariéry od 21 do 34 let by naopak nejvíce volili zejména městskou policii či psychologickou poradnu. Tato skupina by se už pravděpodobně tolik neobávala požádat o pomoc veřejně přístupné organizace jako dospívající. Dotazovaní ve věku od 35 do 49 let rovněž nejčastěji upřednostňují psychologickou poradnu, ale také Bílý kruh bezpečí. Na rozdíl od mladších respondentů mají o této organizaci pravděpodobně větší povědomí nebo také obecně více zkušeností v této problematice. Respondenti počínajícího důchodového věku od 50 do 64 let by nejspíše v případě zasažení kriminalitou požádali o pomoc rovněž Bílý kruh bezpečí. Tyto osoby by však také upřednostnily Policii ČR, což může být způsobeno na rozdíl od osob mladšího věku jejich větší důvěrou ve vládní instituce a činnost státu. Tento názor pravděpodobně sdílela i velká část seniorů od 65 let a více, která by rovněž nejspíše oslovila Policii ČR.

Obrázek 33 – Nejdůvěryhodnější organizace pro oběti trestných činů

Zdroj: vlastní zpracování

6 SHRnutí A DOPORUČENí

Na základě výsledků dotazníkového šetření považuje většina respondentů kriminalitu v České republice za vážný společenský problém. Největší obavy z tohoto nežádoucího jevu mají především dotazovaní počínajícího důchodového věku a senioři. Výsledky ovšem ukázaly, že téměř všichni respondenti se cítí jako občané České republiky spíše v bezpečí. Tento názor zastávají naopak zejména mladší účastníci dotazníkového šetření a osoby v produktivním a počínajícím důchodovém věku. Odpovědi na obě otázky byly ovšem překvapivé a bylo by zajímavé jejich vzájemný vztah dále prozkoumat. Dle výsledků bylo mezi respondenty obecně nejobávanějším trestným činem fyzické ohrožení, poté následoval sexuální trestný čin, ohrožení v dopravě, obavy o vlastní majetek, podvody a ohrožení osobou užívající návykové látky. Dotazované ženy, které se obávají zejména fyzického ohrožení, ohrožení sexuálním trestným činem a osobou užívající návykové látky, se ovšem s kriminalitou ve skutečnosti setkávaly méně často než muži. V případě mužských účastníků dotazníkového šetření, kteří byli v minulosti více postiženi tímto nežádoucím jevem, patřilo k nejvíce obávaným činům ohrožení v dopravě, obavy o vlastní majetek a podvody. Ačkoliv u obou pohlaví převládaly obavy z odlišných trestných činů, ve skutečnosti se respondenti nejvíce setkávali s krádeží a vloupáním či napadením, vydíráním, vyhrožováním a domácím násilím. Dá se tedy říci, že nezávisle na pohlaví byli jedinci v tomto výzkumném vzoru nejčastěji ohrožováni trestnými činy majetkové a násilné kriminality.

Většina účastníků dotazníkového šetření uvedla, že běžně využívá ke sběru údajů o kriminalitě internet a televizi. Tyto dva kanály byly zároveň velice úspěšné v předávání informací o úkolech Policie ČR i Bílého kruhu bezpečí. Internet byl navíc schopen poskytovat dostatečné informace o úloze Policie ČR v oblasti prevence kriminality, a proto lze hodnotit jako nejefektivnější informační kanál. Ostatní kanály, které nebyly v předávání informací tak úspěšné, by se na tuto problematiku měly podrobněji zaměřit, aby respondenti, kteří je preferují, měli rovněž dostatek znalostí o této problematice. Mimo zmiňovaných informačních kanálů mohli dotazovaní čerpat informace o tom, jak dále postupovat v případě, že by se sami stali svědky či oběťmi trestných činů nebo někoho takového potkali z nespočtu preventivních aktivit. Přestože byla v této oblasti nejúčinnější poradenská činnost či informativní webová stránka, nejvíce respondentů tvořených zejména staršími osobami mělo alespoň jednu zkušenost s prevencí v médiích. Poměrně hojného počtu dosahovali také dotazovaní, kteří někdy absolvovali akci pro veřejnost, reprezentováni především mladšími osobami.

Důvodem těchto odlišností mohl být pravděpodobně široký rozsah médií nebo také iniciativa respondentů se preventivních aktivit osobně účastnit. Nicméně i přesto tyto preventivní aktivity dosahovaly vysoké účinnosti v poskytování potřebných poznatků a respondenti, kteří s nimi někdy měli zkušenost, by pravděpodobně spíše věděli, jak se v případě potřeby zachovat.

Výsledky dotazníkového šetření prokázaly, že Program prevence kriminality obecně považovaný za nejviditelnější prostředek prevence kriminality pokládají téměř všichni respondenti za podstatný. Nejvíce jedinců je rovněž toho názoru, že objem prostředků vynakládaný na tento program není nikdy dostatečně veliký. To může být způsobeno tím, že respondenti věří v činnost státu, a proto by tento program nadále podporovali, aby se současná situace v České republice zlepšila. Zároveň se převážná většina všech účastníků dotazníkového šetření domnívá, že činnost státu v oblasti prevence je spíše dostačující. Přesto jsou téměř všichni toho názoru, že je potřeba do této oblasti zapojovat také dobrovolníky z řad občanů. Z toho vyplývá, že ačkoliv si většina respondentů myslí, že stát vykonává své aktivity v této oblasti spíše dostatečně, činnost dobrovolníků je dle jejich názoru rovněž důležitá, jelikož by mohla pomoci odstranit drobné nedostatky v systému prevence kriminality a podpořit jeho celkové zefektivnění. Zároveň by současnou situaci dle odpovědí největšího počtu dotazovaných, které tvořily zejména osoby se zkušeností s kriminalitou, mohlo podpořit zvýšení počtu policistů v ulicích. Větší část dotazovaných se ovšem rovněž domnívá, že by kriminalitu v naší zemi mohly zredukovat také programy na snižování nezaměstnanosti. Tohoto mínění byli naopak spíše jedinci, kteří se s kriminalitou nikdy nesečkali. Tyto odlišné názory se pravděpodobně odvíjely od osobních zkušeností či subjektivních pohledů respondentů na danou problematiku, jelikož by se povětšinou obě skupiny snažily změnit chování potencionálních pachatelů.

Na základě výsledků dotazníkového šetření by v případě nastalého problému většina dotazovaných spíše vyhledala specializovanou organizaci zaměřenou na práci s oběťmi trestných činů. Nejvíce dotazovaných by se ovšem obrátilo na Policii ČR, tudíž lze tuto organizaci hodnotit jako nejdůvěryhodnější pro oběti trestných činů. V závislosti na věku byla ovšem důvěra v jednotlivé organizace rozdílná. Přestože Policii ČR by ve většině případů navštívili zejména respondenti počínajícího důchodového věku a senioři, kteří pravděpodobně nejvíce věří v činnosti státu, jedinci v produktivním věku by nejčastěji preferovali psychologické poradny. Dospívající by zase naopak povětšinou požádali o pomoc tísňové linky, které by jim zaručily odbornou pomoc, ale především také vyšší míru anonymity.

ZÁVĚR

Kriminalita je považována za vážný společenský problém a její pachatelé mohou být ovlivňováni biologickými, psychologickými i sociologickými faktory. Dělí se na obecnou (násilná, mravnostní, majetková, ostatní), zbývající a hospodářskou kriminalitu i vojenské a protiústavní činy. Prevence je prováděna veřejným sektorem, který své aktivity směřuje do vládních úrovní a soukromým sektorem, jež svou činnost rozděluje mezi nestátní aktéry.

Tato bakalářská práce se zaměřovala na nejčastější kriminální a delikventní činy. Nejobvyklejším skutkem násilné registrované kriminality v roce 2020 bylo úmyslné ublížení na zdraví. U objasněné kriminality dětí představovalo ovšem nejvýznamnější čin nebezpečné pronásledování. V případě mravnostní kriminality dosahovalo nejvyššího počtu u obou skupin pohlavní zneužívání. Krádeže vloupáním byly rovněž v obou sledovaných kategoriích nejčastějším skutkem majetkové kriminality. Stejně jako u předchozích druhů bylo také maření výkonu úředního rozhodnutí nejvýznamnějším činem ostatní zjevné i objasněné kriminality dětí. V případě zbývající registrované kriminality představovalo ohrožení pod vlivem návykové látky a opilství nejčastější skutek. Naopak u zbývající objasněné kriminality dětí byly tímto činem dopravní nehody silniční nedbalostní. Padělání a pozměňování peněz se stalo nejobvyklejším skutkem hospodářské zjevné i objasněné kriminality spáchané dětmi. Trestné činy proti ústavnímu zřízení se vyskytovaly pouze u vojenské registrované kriminality a protiústavních činů.

Práce se zároveň orientovala na existující preventivní aktivity a způsob zapojení veřejného i soukromého sektoru. Dotazníkové šetření prokázalo, že ačkoliv kriminalita v respondentech vzbuzuje značné obavy, většina z nich se v České republice cítí spíše v bezpečí. Přestože obavy i míra reálného ohrožení kriminalitou jsou u obou pohlaví rozdílné, ve skutečnosti byli dotazovaní nejvíce postiženi majetkovou a násilnou kriminalitou. Podle výsledků je zřejmé, že respondenti mají povětšinou dobré povědomí o organizacích, které působí v oblasti prevence kriminality a to především díky internetu. Zároveň mají poměrně dost zkušeností s preventivními aktivitami veřejného i soukromého sektoru, zejména s prevencí v médiích či akcemi pro veřejnost. Dotazovaní se také orientují v problematice vládních i nevládních programů a projektů, o kterých se domnívají, že jsou pro oblast prevence kriminality důležité, a proto by je nadále podporovali. Svou důvěru v případě postižení kriminalitou vkládají ve veřejné i soukromé organizace, ale zejména v Policii ČR. Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že cíl práce byl splněn.

POUŽITÁ LITERATURA

- 1 BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ, Z.S. Údaje o organizaci: Veřejný závazek registrovaných sociálních služeb Bílého kruhu bezpečí. *Bílý kruh bezpečí, z.s.* [online]. Bílý kruh bezpečí, z.s., ©2020a [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/zakladni-udaje-o-organizaci/verejny-zavazek-socialnich-sluzeb/>.
- 2 BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ, Z.S. Kdo jsme: Náš příběh. *Bílý kruh bezpečí, z.s.* [online]. Bílý kruh bezpečí, z.s., ©2020b [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/timeline/>.
- 3 BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ, Z.S. Kdo jsme: Publikační činnost Bílého kruhu bezpečí. *Bílý kruh bezpečí, z.s.* [online]. Bílý kruh bezpečí, z.s., ©2020c [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/publikacni-cinnost/>.
- 4 BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ, Z.S. Kdo jsme: Projektová činnost: První pomoc osobám ohroženým/postiženým (domácím) násilím. *Bílý kruh bezpečí, z.s.* [online]. Bílý kruh bezpečí, z.s., ©2020d [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/projektova-cinnost/prvni-pomoc-osobam-ohrozenym-postizenym-domacim-nasilim/>.
- 5 ČASTORÁL, Zdeněk. *Ekonomická kriminalita: (z pohledu řízení a správy)*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007, 184 s. ISBN 978-80-86754-83-3.
- 6 ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11. ISSN 1211-1244.
- 7 ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79. ISSN 1211-1244.
- 8 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Počet obyvatel v obcích - k 1.1.2020: Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2020. *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad, ©2020a [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-112019>.
- 9 ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Česká republika od roku 1989 v číslech - aktualizováno 11.12.2020: Soudnictví, kriminalita, nehody: Zjištěné trestné činy (1991-2019). *Český statistický úřad* [online]. Český statistický úřad, ©2020b [cit. 2021-03-29]. Dostupné z:

<https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-od-roku-1989-v-cislech-aktualizovano-11122020#14>.

- 10 DANICS, Štefan, Josef DUBSKÝ, Tomáš KAMÍN a Lukáš URBAN. *Základy sociologie a politologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 346 s. ISBN 978-80-7380-225-7.
- 11 DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002, 374 s. ISBN 80-246-0139-7.
- 12 FISCHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie: závažné sociálně patologické jevy, příčiny, prevence, možnosti řešení*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014, 231 s. ISBN 978-80-247-5046-0.
- 13 GIDDENS, Anthony a Philip W. SUTTON, ed. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013, 1049 s. ISBN 978-80-257-0807-1.
- 14 GIDDENS, Anthony. *Sociology*. 6th ed. Cambridge: Polity Press, 2009, 1000 s. ISBN 978-0-7456-4358-8.
- 15 GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST, Ivana ZOUBKOVÁ a kol. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 588 s. ISBN 978-80-7598-554-5.
- 16 CHROMÝ, Jakub. *Kriminalita páchaná na mládeži: aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Praha: Linde, 2010, 239 s. ISBN 978-80-7201-825-3.
- 17 KOUKOLÍK, František a Jana DRTILOVÁ. *Vzpouza deprivantů: nestvůry, nástroje, obrana*. Nové, přeprac. vyd. Praha: Galén, 2006, 327 s. ISBN 978-80-7492-120-9.
- 18 KUČHTA, Josef, Helena VÁLKOVÁ a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1., vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, 568 s. ISBN 80-7179-813-4.
- 19 MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Prevence kriminality: Republikový výbor pro prevenci kriminality. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020a [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/rvppk-republikovy-vybor-pro-prevenci-kriminality.aspx>.
- 20 MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Prevence kriminality: Poradní sbor pro situační prevenci kriminality. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020b [cit. 2021-03-29]. Dostupné z:

<https://www.mvcr.cz/clanek/prevence-kriminality-poradni-sbor-pro-situacni-prevenci-kriminality.aspx>.

- 21 MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Dokumenty: Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2016 až 2020 (po aktualizaci v roce 2018). *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020c [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-dokumenty.aspx>.
- 22 MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Dokumenty: Vyhlášení Programu prevence kriminality na místní úrovni na rok 2020. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020d [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/vyhlaseni-programu-prevence-kriminality-na-mistni-urovni-na-rok-2020.aspx>.
- 23 MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Dokumenty: Informace o schválení projektů Programu prevence kriminality na místní úrovni na rok 2020. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020e [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-schvaleni-projektu-programu-prevence-kriminality-na-mistni-urovni-na-rok-2020.aspx>.
- 24 MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Prevence kriminality. *Prevence kriminality v České republice* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020f [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/prevence-kriminality/>.
- 25 MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Dokumenty - Policie (obecní a městská): Úvod do problematiky obecní (městské) policie: Zřizování obecní policie a její řízení. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020g [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/uvod-do-problematiky-obecni-mestske-policie.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.
- 26 MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Dokumenty - Bezpečnostní dobrovolník: Bezpečnostní dobrovolník. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020h [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-dobrovolnik.aspx>.
- 27 MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. Dobrovolnická služba: Dotace na akreditované projekty: Výsledky dotačního řízení 2020. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020i [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dotace-na-akreditovane-projekty-vysledky-dotačního-řízení-2020.aspx>.

- republiky* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, ©2020ch [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dotace-na-akreditovane-projekty-642310.aspx?q=Y2hudW09NA%3d%3d>.
- 28 NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a kol. *Kriminologie*. Vyd. 2., přeprac. Praha: ASPI, 2004, 451 s. ISBN 80-7357-026-2.
- 29 OTEVŘENÁ SPOLEČNOST, O.P.S. *Mapakriminality.cz* [online]. Otevřená společnost, o.p.s., ©2020a [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.mapakriminality.cz/>.
- 30 OTEVŘENÁ SPOLEČNOST, O.P.S. O projektu. *Mapakriminality.cz* [online]. Otevřená společnost, o.p.s., ©2020b [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.mapakriminality.cz/o-aplikaci/>.
- 31 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Kriminální: Statistické přehledy kriminality za rok 2020. *Policie České republiky* [online]. Policie ČR, ©2020a [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-za-rok-2020.aspx>.
- 32 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. O Policii ČR: Policie České republiky. *Policie České republiky* [online]. Policie ČR, ©2020b [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx>.
- 33 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Statistika: Statistické přehledy. *Policie České republiky* [online]. Policie ČR, ©2020c [cit. 2021-03-29]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/policie-cr-web-informacni-servis-statistiky-statisticke-prehledy.aspx>.
- 34 SVATOŠ, Roman. *Kriminologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 290 s. ISBN 978-80-7380-389-6.

PŘÍLOHY

Příloha A – Dotazník k bakalářské práci	79
---	----

Příloha A – Dotazník k bakalářské práci

Vážení respondenti,

jmenuji se Kateřina Urbánková a jsem studentkou třetího ročníku bakalářského studia oboru Veřejná ekonomika a správa na Univerzitě Pardubice. Ráda bych Vás formou tohoto dotazníkového šetření poprosila o pomoc při mé bakalářské práci na téma „Kriminalita jako nežádoucí společenský jev“.

Výzkum se zaměřuje na vnímání kriminality, její prevenci a některé subjekty, které v této oblasti působí. Dotazník je zcela anonymní a jeho výsledky budou použity pouze pro účely mé bakalářské práce.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu

Kateřina Urbánková

Vnímání kriminality

1. Vnímáte kriminalitu v České republice jako vážný společenský problém?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

2. Cítíte se jako její občan v bezpečí?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

3. Jaký trestný čin z níže uvedených ve vás vzbuzuje největší obavy?

- Ohrožení v dopravě
- Obavy o vlastní majetek (např. vloupání, kapsářství, poškození majetku, krádež motorového vozidla)

- Ohrožení vaší osoby sexuálním trestným činem (např. znásilnění, zneužívání)
- Podvody spáchané na vaší osobě (např. pojistný nebo úvěrový podvod, zneužití osobních údajů, podvod vás jako spotřebitele)
- Fyzické ohrožení vlastní osoby (např. vražda, ublížení na zdraví, vydírání)
- Ohrožení osobou užívající návykové látky
- Jiné:

4. Jaký komunikační kanál vy osobně nejvíce využíváte k získávání informací o kriminalitě?

- Rozhovor (s přáteli, kolegy, spolužáky, rodinou)
- Internet
- Rozhlas
- Noviny, odborný tisk
- Televize
- Jiné:

5. Máte osobní zkušenost s kriminalitou (stali jste se obětí trestného činu)?

- Ano
- Ne

6. O jakou zkušenost se jednalo? (pokud jste v otázce č. 5 odpověděl/a Ne, přeskočte na otázku č. 7)

.....

Prevence kriminality

7. S jakými preventivními aktivitami jste se osobně setkal/a? (u každé z uvedených vyberte odpověď Ano či Ne)

- Kurz sebeobrany

- Poradenská činnost
- Akce pro veřejnost (např. dětský den s policií)
- Informativní webová stránka zaměřená na tuto problematiku
- Přednáška (ve škole, na pracovišti atd.)
- Informační leták nebo brožura
- Prevence v médiích

8. Je podle vašeho názoru činnost státu v oblasti prevence kriminality dostačující?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

9. Ministerstvo vnitra ČR každoročně vyhláší dotační Program prevence kriminality, který pomáhá zapojovat nižší vládní úrovně (obce) do této oblasti. Jaké zaujímáte stanovisko k tomuto programu prevence? Program prevence kriminality

- Je podstatný
- Není mimořádně důležitý
- Je zbytečný

10. Finanční prostředky na projekty Programu prevence kriminality na místní úrovni za rok 2020 činily 55 628 154 Kč. Jak vnímáte objem těchto prostředků, které byly vynaloženy na oblast prevence kriminality v České republice? Objem finančních prostředků

- Je dostačující
- Je nedostačující
- Je zbytečně veliký, finanční prostředky by mohly být lépe využity v jiných oblastech
- Není nikdy dostatečně veliký, systém prevence by se měl neustále zdokonalovat
- Nedokáží posoudit

Subjekty působící v prevenci kriminality

11. Vyberte z následujících opatření veřejného i soukromého sektoru právě jedno, které by podle vašeho názoru mohlo nejvíce pomoci ke snížení kriminality v České republice.

- Větší zabezpečení objektů (např. kamery, oplocení, bezpečnostní systémy)
- Zvýšení počtu policistů v ulicích
- Programy na snižování nezaměstnanosti
- Volnočasové aktivity pro děti a mládež
- Poradenská činnost
- Jiné:

12. Jakou úlohu podle vás zaujímá Policie ČR v oblasti prevence kriminality?

- Jedná se o nejdůležitější organizaci
- Společně s městskou policií zabezpečuje tuto oblast
- Má pouze doplňující úlohu, důležitější jsou nestátní organizace
- Městská policie má daleko větší vliv než Policie ČR
- Jiné:

13. Jaké úkoly podle vašeho názoru plní (státní) Policie ČR?

- Dohlíží na udržování čistoty na veřejných prostranstvích v obci, kontroluje dodržování obecně závazných vyhlášek
- Stará se o bezpečnost obyvatelstva i majetku a zajišťuje veřejný pořádek, odhaluje a vyšetřuje trestné činy
- Uděluje pokuty za parkování, zajišťuje výběr poplatku ze psů
- Odhaluje a vyšetřuje trestné činy, dohlíží na udržování čistoty na veřejných prostranstvích v obci

14. V oblasti prevence kriminality funguje také nestátní nezisková organizace Bílý kruh bezpečí, která zabezpečuje pro občany odbornou, bezplatnou a diskrétní pomoc. Komu z níže uvedených podle vás poskytuje tuto službu?

- Duševně nemocným osobám, handicapovaným osobám

- Osobám ve finanční tísní, osobám s partnerskými či rodinnými krizemi
- Obětím domácího násilí, pronásledovaným a zneužitým osobám
- Osobám trpícím závislostmi, dlouhodobě nezaměstnaným osobám

15. Jaký máte názor na dobrovolníky zapojené do preventivní činnosti, kteří např. navštěvují azylové domy nebo lidi bez domova, pomáhají při hledání pohřešovaných osob, zajišťují bezpečnost v provozu či provádí hlídkovou a občůzkovou činnost v ulicích? Jejich činnost

- Je potřebná
- Není mimořádně důležitá
- Je zbytečná

16. Kdybyste se stal/a svědkem, obětí trestného činu nebo byste se s takovýmto člověkem setkal/a, věděl/a byste, jak dále postupovat?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

17. V případě, že byste se stal/a obětí, vyhledal/a byste odbornou pomoc u specializované organizace zaměřující se na práci s oběťmi trestných činů?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

18. Kterou z níže uvedených institucí byste nejspíše požádal/a o pomoc? Která ve vás vzbuzuje největší důvěru?

- Bílý kruh bezpečí
- Psychologická poradna
- Tísňové linky – Linka bezpečí, Linka důvěry

- Policie ČR
- Školní psycholog
- Městská policie
- Jiné:

Demografické otázky

19. Věk

- 15–20 let
- 21–34 let
- 35–49 let
- 50–64 let
- 65 a více let

20. Pohlaví

- Muž
- Žena